

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ
ΝΕΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 18 – 30 ΕΤΩΝ, ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟ
ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ**

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
Δρ. Προμπονάς Μιχαήλ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
Βασιλάκη Στυλιανή
Πλουμάκη Ιωάννα
Φανάρη Ειρήνη Χ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2008

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον εποπτεύοντα καθηγητή μας, κ. Μιχάλη Προμπονά, για την πολύτιμη βοήθεια του στην διεκπεραίωση της πτυχιακής μας εργασίας.

Επίσης, θέλουμε να ευχαριστήσουμε το οικογενειακό και φιλικό μας περιβάλλον για την πολύτιμη στήριξη τους καθ' όλη την διάρκεια εκπόνησης της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	6

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

1.1 Ιστορική αναδρομή.....	9
1.2 Ο Σύγχρονος εθελοντισμός στην Ελλάδα	16
1.2.1 Η έννοια του εθελοντισμού και της εθελοντικής εργασίας.....	21
1.2.2 Αίτια ανάπτυξης του εθελοντισμού και των εθελοντικών οργανώσεων στην Ελλάδα	23
1.2.3 Οι ιδιαιτερότητες του σύγχρονου εθελοντισμού	25
1.3 Εθελοντισμός και νέοι	26
1.4 Διεθνής εμπειρία – Ευρωπαϊκή διάσταση	30
1.4.1 Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία	34
1.4.2 Ευρωπαϊκό Κέντρο Εθελοντισμού	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

2.1 Εθελοντισμός και Φυσικό περιβάλλον.....	37
2.1.1 Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	39
2.2 Εθελοντισμός - Κοινωνία των πολιτών.....	42
2.2.1 Εθελοντισμός – Έκτακτες Ανάγκες.....	44
2.2.2 Ανθρωπιστικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΚΟ

3.1. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	51
3.2 Φάσεις ανάπτυξης των ΜΚΟ	54
3.3 Προβλήματα των ΜΚΟ.....	56

Β' ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγή	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Βασικός προβληματισμός που οδήγησε στην επιλογή του θέματος	61
4.2 Σκοπός της ερευνάς	61
4.3 Στόχοι ερευνάς	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Προκαταρκτικά στάδια της έρευνας	63
5.1.1 Προσδιορισμός και διατύπωση του προς ερευνά θέματος	63
5.1.2 Φύση των πληροφοριών που συλλέξαμε	63
5.1.3 Ερευνητική μέθοδος	64
5.1.4 Τρόπος αντιμετώπισης αποτυχιών στην επιλογή δείγματος (αρνήσεις – ελλείψεις στοιχείων)	64
5.1.5 Χρονοδιάγραμμα ερευνάς	64
5.2 Διαμόρφωση και συμπλήρωση ερωτηματολογίου	65
5.3 Επεξεργασία δεδομένων	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Α' ΜΕΡΟΣ: Δημογραφικά στοιχεία	66
6.2 Β' ΜΕΡΟΣ: Ερωτήσεις σχετικά με τον ελεύθερο χρόνο	68
6.3 Γ' ΜΕΡΟΣ: Ερωτήσεις για τις στάσεις και τις απόψεις των νέων για τον εθελοντισμό	70
6.4 Δ' ΜΕΡΟΣ: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	76
6.5 Παρουσίαση συσχετίσεων της έρευνας	79

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ	84
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	89
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	92
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	95
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ.....	97
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ.....	98
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	102
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α' ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	
ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β' ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	111
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ' ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	120

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο εθελοντισμός αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της σύγχρονης κοινωνίας και τον συναντάμε σε όλους τους τομείς της ζωής του ανθρώπου, όπως για παράδειγμα το κοινωνικό, το πολιτικό, το πολιτισμικό και το θρησκευτικό. Επίσης, ο εθελοντισμός μπορεί να ενώσει ανθρώπους από όλο τον κόσμο και να τους κινητοποιήσει προς ένα κοινό στόχο, ενισχύοντας έτσι την συλλογικότητα.

Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι ο εθελοντισμός αποτελεί ένα κίνημα το οποίο όλο και περισσότερο αναπτύσσεται στην Ελλάδα ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη αποτελεί μέρος της ζωής πολλών εκατομμυρίων πολιτών. Ειδικά στην χώρα μας, τα τελευταία χρονιά γίνεται πολύς λόγος για τον εθελοντισμό, ο οποίος σηματοδοτεί μια νέα στάση ζωής, αναδεικνύει μια διαφορετική αντίληψη για την ανθρώπινη δημιουργία και τον ρόλο του ατόμου στην κοινωνία.

Μέσα από την αναζήτηση του θεωρητικού μέρους διαπιστώσαμε την έλλειψη ελληνικών βιβλιογραφικών πηγών σχετικά με τον εθελοντισμό. Από αυτό συμπεραίνουμε ότι δεν έχουν γίνει αρκετές αναφορές που να αναλύουν το φαινόμενο του εθελοντισμού διεξοδικότερα και απόδειξη αυτού αποτελεί η πολλαπλή παρουσίαση του εθελοντισμού μέσω άρθρων τα οποία αναλύουν τμηματικά το φαινόμενο αυτό. Αξιοσημείωτο είναι επίσης οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί για τον εθελοντισμό, για τις οποίες γίνεται λόγος στο θεωρητικό μέρος.

Σκοπός είναι να καταγράψουμε τις στάσεις, απόψεις και αντιλήψεις των νέων ηλικίας 18–30 ετών, για το θέμα του εθελοντισμού. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, θα επικεντρωθούμε στην αναζήτηση και μελέτη των βιβλιογραφικών πηγών για την απόκτηση γνώσεων που στη συνέχεια θα μας οδηγήσει στη συγγραφή του θεωρητικού μέρους. Για την αποδοχή, την τεκμηρίωση ή την απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων θα διεξαχθεί έρευνα με ερωτηματολόγια στους νέους (18-30), που κατοικούν στο Νομό Ηρακλείου.

Όσον αφορά τη δομή της εργασίας, αποτελείται από δύο μέρη: το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το πρώτο μέρος χωρίζεται σε τρία κεφάλαια: το φαινόμενο του εθελοντισμού, το περιβάλλον - κοινωνία των πολιτών και ο εθελοντισμός και ΜΚΟ.

Με το άκουσμα της λέξης «εθελοντισμός», σε κάποιον γεννιούνται τα εξής ερωτήματα:

Τι είναι ο εθελοντισμός, ποια η πορεία του, σε ποιες μορφές τον συναντάμε, ποιο θα πρέπει να είναι το προφίλ του εθελοντή και τι θα «κερδίσει» ο καθένας προσφέροντας εθελοντική εργασία. Όλα τα παραπάνω ερωτήματα θα απαντηθούν με την ανάγνωση του πρώτου κεφαλαίου της έρευνας αυτής.

Στο πρώτο κεφάλαιο λοιπόν, γίνεται αναφορά για την πορεία και εξέλιξη του εθελοντισμού από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Στη συνέχεια θα δοθεί μία γενική εικόνα για την έννοια του σύγχρονου εθελοντισμού και πως αναπτύσσεται στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει δύο τομείς εκδήλωσης και ανάπτυξης του εθελοντισμού: το φυσικό περιβάλλον και την κοινωνία των πολιτών. Επίσης θα πραγματοποιηθεί και μία σύντομη παρουσίαση στις γνωστότερες περιβαλλοντικές και ανθρωπιστικές ΜΚΟ.

Το τρίτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, στις φάσεις ανάπτυξης καθώς και στα προβλήματα τους.

Στο ερευνητικό μέρος αυτής της εργασίας, θα γίνει η ανάλυση και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Η παρουσίαση αυτή θα περιλαμβάνει γραφήματα, την στατιστική ανάλυση και τα συμπεράσματα.

A' ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο εθελοντισμός στην Ελλάδα, εμφανίζεται ακόμα και μέσα από την ελληνική μυθολογία. Ο πρώτος ανιδιοτελής εθελοντής, σύμφωνα με τον ελληνικό αξονικό μύθο, ήταν ο Προμηθέας, ο τιτάνας που έκλεψε τη φωτιά από τους θεούς και την έδωσε στους ανθρώπους και μαζί τους χάρισε τη γνώση και τις τέχνες.

Ο Δίας, ως πατέρας και αρχηγός των θεών, τον τιμώρησε, στέλνοντας τον Ήφαιστο να τον σταυρώσει στον Καύκασο, κρατώντας τον εκεί καρφωμένο σ' ένα βράχο. Αιώνες μετά, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ένας άλλος μεγάλος εθελοντής, ο ημίθεος Ηρακλής θα τον απελευθερώσει. Το μύθο αυτό τον ανέδειξε, ως γνωστόν, ο μεγάλος Έλληνας ποιητής Αισχύλος, στην τριλογία του «Προμηθέας δεσμώτης», «Προμηθέας λυόμενος» και «Προμηθέας πυρφόρος» και μπορούμε να θεωρήσουμε πως συμβολίζει ότι η θεμελιακή πηγή της γνώσης οφείλεται στον εθελοντισμό και στην ανιδιοτέλεια που απελευθερώνει πολύτιμες αξίες της γνώσης για τον άνθρωπο.

Σε κάθε εποχή μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ο μύθος αυτός συναντιέται με την πραγματικότητα. Το πνεύμα και η γνώση έχει μια προημιθεϊκή σχέση με τον εθελοντισμό και την προσφορά. Η γνώση στην πηγή της δεν προσφέρεται από το κράτος, την εξουσία και την αγορά. Το κράτος μπορεί να δημιουργήσει κατάλληλες συνθήκες και αγορά να πολλαπλασιάσει το προϊόν της γνώσης. Η αλληλεγγύη όμως και ο αλτρουισμός είναι κοινωνική ευαισθησία και οραματισμός.¹

Στον τόπο μας ο εθελοντισμός έχει μια μακρά παράδοση δράσης κυρίως στους χώρους της Παιδείας, της Υγείας και της Πρόνοιας, τα τελευταία δε χρόνια και στον Αθλητισμό και τον Πολιτισμό. Δεν είναι κάτι που ανακαλύφθηκε με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Είναι όμως μια έννοια που έχει υποστεί πολλές μεταβολές.

Κάνοντας μια μικρή ιστορική αναδρομή, πριν φτάσουμε στο σύγχρονο εθελοντισμό, διαπιστώνουμε ότι οι ιδέες της κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης πήγασαν στην αρχαιότητα από τον φιλοσοφικό ιδεαλισμό του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, καθώς και των Στωικών Φιλοσόφων. Οι ιδέες αυτές επηρέασαν τα άτομα των κοινωνιών της εποχής και τα παρότρυναν να επιδοθούν στη φροντίδα και τη συμπαράσταση κάθε μορφής αναξιοπαθούντων, υστερούντων σωματικά και πνευματικά. Η κοινωνική νομοθεσία του Σόλωνα και του Περικλή

¹Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ecocrete.gr [πρόσβαση στις 3 Νοεμβρίου 2007]

περιλάμβανε μέτρα για την προστασία χηρών και ορφανών, την συνταξιοδότηση αναπήρων και ηλικιωμένων, την πρόσληψη ανέργων σε κρατικές υπηρεσίες για την εκτέλεση κοινωφελών έργων κλπ.

Με την εμφάνιση του Χριστιανισμού στην Ελλάδα και την επιβολή του σαν κυρίαρχη θρησκεία, η επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων αναλήφθηκε ουσιαστικά από την εκκλησία. Την πρωτοβυζαντινή περίοδο ο σημαντικότερος εκφραστής της εθελοντικής προσφοράς θεωρείται ο Μέγας Βασίλειος, ο οποίος ιδρύοντας την Βασιλειάδα, αντιμετώπισε με ιδιαίτερο ζήλο τις ανάγκες των φτωχών, των αδυνάτων και των ξένων προσφέροντας τους ανάπαυση, παρηγοριά, τροφή, ακόμα και την ευκαιρία να μάθουν κάποια τέχνη για να μπορούν να ζήσουν ανεξάρτητοι στην κοινωνία.²

Κάνοντας λοιπόν μία ανασκόπηση στο παρελθόν, δυνατές ρίζες φαίνεται να έχει η θρησκευτική προέλευση του εθελοντισμού. Ο όρος «εθελοντής» πρωτοεμφανίστηκε το 1750, αντλεί την καταγωγή του και από την εκκλησία και τις θρησκευτικές οργανώσεις εμφανιζόμενη ως θεληματική δωρεά, δηλαδή ως έμπρακτη φιλανθρωπική δραστηριότητα των χριστιανών που εμπνέονταν από την παραβολή του καλού Σαμαρείτη.³

Αν σκεφτούμε ιστορικά την πορεία του εθελοντισμού, αυτό που μένει στη μνήμη μας είναι το ανθρώπινο πρόσωπο που ήταν παρόν στα στρατιωτικά νοσοκομεία, στα ορυχεία και τα μηχανοστάσια της Βιομηχανικής Επανάστασης, στα σκλαβοπάζαρα, στα καράβια των καταδίκων, στους καταυλισμούς της προσφυγιάς, στις εξαθλιωμένες γειτονιές των μεγάλων πόλεων, στα στρατόπεδα συγκεντρώσεων.

Συνοπτικά, μπορούμε να διακρίνουμε δύο στάδια που θα μας δώσουν μία εικόνα σχετικά με την πορεία του εθελοντισμού.

Μετά τη μεταπολίτευση του 1974, καταγράφηκε στην Ελλάδα ιδιαίτερα έντονη πολιτική συμμετοχή, σε συνθήκες πόλωσης. Αργότερα, όμως, και κυρίως μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1980, η πολιτική συμμετοχή μειώθηκε κατά πολύ. Η συμμετοχή στις εθελοντικές οργανώσεις παρουσίασε αυξομειώσεις, ενώ η συμμετοχή στα εργατικά συνδικάτα μειώθηκε με το πέρασμα του χρόνου.⁴

Εκτός από τα παραπάνω, όψεις ισχυροποίησης, έστω με σταδιακό τρόπο, της ελληνικής κοινωνίας πολιτών στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, είναι άτυπες συλλογικές δράσεις. Οι μετρήσιμες όψεις της κοινωνίας πολιτών δεν είναι οι μόνες ούτε ίσως οι σημαντικότερες ως προς τη διασύνδεση της κοινωνίας αυτής με το πολιτικό σύστημα. Για παράδειγμα, στην έρευνα για την κινητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας με αφορμή τους σεισμούς του 1999 στην Αττική⁵, ο

² Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ethelo.gr [πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2007]

³ Επιστημονικό περιοδικό Κοινωνικών λειτουργιών της Ελλάδος, (2004), *Κοινωνική Εργασία*, (τ.75), Αθήνα

⁴ Βουτσάκη Β., Κάλλα Γ., Στυλιανίδη Ν. (2004), *Η άγνοση κοινωνία πολιτών*, εκδ. Ποταμός, Αθήνα

⁵ Η έρευνα αυτή παρουσιάζεται από τους Ν. Στυλιανίδη και Γ. Κάλλας στον τόμο «*Η άγνοση κοινωνία πολιτών*» εκδ. Ποταμός, Αθήνα

αριθμός των καταγεγραμμένων οργανώσεων που συνέβαλαν στην ανακούφιση των σεισμοπαθών είναι μικρότερος του αναμενόμενου. Όμως, όπως σημειώνουν οι ίδιοι ερευνητές, τον καιρό εκείνο παρατηρήθηκαν τόσο εκτεταμένη έκφραση κοινωνικής, φιλικής και συγγενικής αλληλεγγύης όσο και «μικρός εθελοντισμός», δηλαδή εκδηλώσεις της κοινωνίας πολιτών που δεν περνούν μέσα από θεσμικά κανάλια.

Ιστορικά, οι θεσμοθετημένες εθελοντικές οργανώσεις συνδέονται με την εμφάνιση της νεωτερικότητας. Η εμφάνιση των εθελοντικών οργανώσεων οφείλεται σε πολλούς λόγους όπως η μετανάστευση προς τις πόλεις, η άνοδος της αστικής τάξης, η διάδοση των πολιτικών δικαιωμάτων και οι δυνατότητες που προσφέρει η σύγχρονη δημοκρατία για δημόσιο διάλογο και συλλογική δράση. Η δημιουργία τέτοιων οργανώσεων δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την ανάδυση του πολιτικού φιλελευθερισμού και τη συνακόλουθη δυνατότητα έκφρασης της ελεύθερης βούλησης και τη λειτουργία του κοινοβουλευτισμού που αποτέλεσε πρότυπο για την αντίστοιχη λειτουργία των σωματείων.

Το φαινόμενο του εθελοντισμού δεν είναι βέβαια νέο στον ελληνικό χώρο. Η ιδιωτική φιланθρωπική δραστηριότητα που αναπτύσσεται στην Αθήνα αλλά και σε ορισμένες άλλες ελληνικές πόλεις από τα μέσα του 19ου αιώνα δια μέσου των φιλανθρωπικών σωματείων, μπορεί να χαρακτηριστεί ως η πρώτη ιστορικά μορφή του εθελοντισμού στο πλαίσιο του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Η πρακτική αυτή, η οποία επιβιώνει σε κάποιο μέτρο ακόμα και σήμερα, διακρίνεται από παρεμβάσεις καθαρά επανορθωτικού χαρακτήρα, που έχουν ως αποδέκτη το φτωχό πληθυσμό και αποβλέπουν στην εκτόνωση των πιο φανερών και οδυνηρών κοινωνικών αντιθέσεων και αδικιών, χωρίς καμιά θεώρηση του προβλήματος της εξουδετέρωσης των αιτιών της κοινωνικής δυστυχίας.⁶

Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι στο περιοδικό «Εθελοντισμός» του ελληνικού συλλόγου αναδόχων οικογενειών, τ. 1, 1994, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα του 1^{ου} Πανελλήνιου συνεδρίου συλλόγων εθελοντικής προσφοράς ιδιωτικής πρωτοβουλίας (Αθήνα, 6-7 Νοεμβρίου 1993), όπου μεταξύ άλλων επισημαίνεται η ανάγκη να ξεπεράσει ο εθελοντισμός τα παλιά πρότυπα της φιλανθρωπίας η οποία δημιούργησε προβλήματα αξιοπρέπειας και να βαδίζει σαν προσφορά στον συνάνθρωπο επί ίσοις όροις.

Και αυτό τεκμηριώνεται με τον ορισμό που δίνεται παρακάτω:

«Εθελοντής είναι ο πολίτης εκείνος που προσφέρει ανιδιοτελώς τον ελεύθερο χρόνο του ή τη γνώση του για χρήσιμες δράσεις προς όφελος τρίτων, χωρίς να περιμένει αντάλλαγμα. Ο εθελοντής αντιμετωπίζει τα άτομα στα οποία προσφέρει εθελοντική εργασία, όχι με οίκτο

⁶Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

όπως στη φιλανθρωπία παλιότερα, αλλά σαν άτομο ισότιμα τα οποία περνούν δυσκολίες και στα οποία μπορεί να προσφέρει»⁷.

Μια μορφή παροχής εθελοντισμού υπηρεσιών αναπτύσσεται στο πλαίσιο της οργάνωσης και της δράσης των αλληλοβοηθητικών σωματείων, που εμφανίζονται ταυτόχρονα με τα πρώτα σκιρτήματα του εργατικού κινήματος, στο τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα, σε μια εποχή όπου δεν είχε συγκροτηθεί ακόμη ένα στοιχειώδης δημόσιο σύστημα κοινωνικής προστασίας. Τα σωματεία αυτά εκπροσωπούν μια διαφορετική αντίληψη από εκείνη των φιλανθρωπικών σωματείων, στηριζόμενη στην ιδέα ότι η κοινωνική δυστυχία δεν πρέπει μόνο να θεραπεύεται αλλά και να προλαμβάνεται, με την αναγνώριση σε κάθε μέλος του σωματείου ενός δικαιώματος σε συγκεκριμένες παροχές, ως έκφραση των δεσμών συναδελφικής και ταξικής αλληλεγγύης των μελών του, που συμμετέχουν όλα με την οικονομικά ή άλλη συνεισφορά τους (γνώσεων και ενεργειών) στην πραγματοποίηση των αλληλοβοηθητικών του σκοπών.

Παρατηρούμε λοιπόν διαβάζοντας τα παραπάνω, ότι τον σύγχρονο οργανωμένο εθελοντισμό τον συναντάμε πέρα από τις παλιότερες αυτές μορφές αλληλεγγύης. Ίσως μάλιστα, θα ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιούμε τον όρο «εθελοντισμός» μόνο για τις πιο πρόσφατες εμπειρίες, για να μη συγχέονται πραγματικότητες που έχουν ορισμένες κοινές όψεις, συνολικά όμως είναι διαφορετικές.

Οι ιδιαιτερότητες του σύγχρονου εθελοντισμού εκδηλώνονται σε πολλά επίπεδα που θα αναφερθούμε στο παρακάτω κεφάλαιο διεξοδικότερα: στην οργανωτική του όψη, στον τρόπο παρέμβασης του, στους τομείς παρέμβασής του, στα κοινωνικά του κίνητρα, στην πολιτική του διάσταση, στη δημοκρατική του λειτουργία και στο οικονομικό του βάρος.⁸

Παρά το ευρύ φάσμα των πολιτών που θα μπορούσαν να έχουν μνηθεί στο μεγαλείο του εθελοντισμού, στην Ελλάδα δυστυχώς, δεν είναι τόσο ανεπτυγμένος όσο σε άλλες χώρες της Ε.Ε. Μόνο τα τελευταία 10-15 χρόνια, έχει καταγραφεί μια σταδιακή ανάπτυξη σε σύγχρονες βάσεις, και το πιο βασικό είναι, ότι αυτό έγινε με τη συμμετοχή ενός σημαντικού αριθμού νέων ατόμων, που προσπαθούν με υπομονή και μεράκι να ξεπεράσουν δυσκολίες όπως είναι η έλλειψη συντονισμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, η εξεύρεση πόρων και η ίση κατανομή αυτών, ο αποτελεσματικός τρόπος καταμερισμού καθηκόντων ανάμεσα στα μέλη των διαφόρων εθελοντικών οργανώσεων, και κυρίως, η έλλειψη εκπαίδευσης.

Για την επίλυση όλων αυτών των προβλημάτων, και άλλων που, ενδεχομένως, θα προκύπτουν στην πορεία της ανάπτυξης του εθελοντισμού, σήμερα πλέον υπάρχει ένα επιτελικό όργανο με την επωνυμία «**ΕΡΓΟΥ ΠΟΛΙΤΩΝ**». Στόχος του «Έργο Πολιτών» είναι ν'

⁷ Κοινωνική Εργασία, (2004), Επιστημονικό περιοδικό Κοινωνικών λειτουργών της Ελλάδος, (τ.75), Αθήνα.

⁸ Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

αποτελέσει μια ομπρέλα συντονισμού δράσεων όσων εθελοντικών οργανώσεων ενδιαφέρονται να συνεργαστούν με τον Οργανισμό. «Ο Οργανισμός αυτός δεν θα δίνει κονδύλια στις εθελοντικές οργανώσεις, ούτε θα τις κηδεμονεύει, αλλά ουσιαστικά το ελληνικό κράτος θα μπορεί να ξέρει, ανά πάσα στιγμή, ποιες οργανώσεις είναι ενεργές και ποιες έχουν καταλήξει σε οργανώσεις-σφραγίδες. Κι αυτό, θα επιτευχθεί με την καταγραφή των εθελοντικών δυνάμεων στον ελλαδικό χώρο» όπως είπε ο κ. Συρμόγλου, Πρόεδρος του οργανισμού.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο και **την Ομοσπονδία Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Ε.Μ.Κ.Ο.Ε.)**, η οποία είναι το Δευτεροβάθμιο Συντονιστικό Όργανο των Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικής προσφοράς και ευαισθητοποίησης. Ιδρύθηκε το 1996 ανταποκρινόμενη στην ανάγκη για συντονισμένη δράση των ΜΚΟ και αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στη πορεία ανάπτυξης των ΜΚΟ.

Στη χώρα μας γίνεται τελευταία πολύς λόγος για τον εθελοντισμό. Παρατηρούμε λοιπόν ότι σιγά-σιγά φτάνοντας στο 20^ο αιώνα, δίνοντας την ώθηση η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων βλέπουμε την ανάγκη για την οργάνωση και προώθηση του εθελοντισμού στην χώρα μας κάτι που γίνεται φανερό και με την σύσταση των παραπάνω εθελοντικών οργανισμών. Στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, η κοινωνία πολιτών εκδηλώθηκε με τη δημιουργία νέων συλλογικών φορέων, συλλόγων, σωματείων και εθελοντικών οργανώσεων κάθε είδους, καθώς και με την αύξηση των άτυπων και μη θεσμοθετημένων συλλογικών δραστηριοτήτων και αλληλεπιδράσεων.

Οι άτυπες συσσωματώσεις και αλληλεπιδράσεις παραδοσιακά αποτελούσαν συνήθεις μορφές συμμετοχής των πολιτών στη δημόσια σφαίρα. Ωστόσο, στη σύγχρονη «κοινωνία των οργανώσεων», δηλαδή στην κοινωνία όπου κυριαρχούν οι μεγάλοι δημόσιοι οργανισμοί και ιδιωτικές επιχειρήσεις, τέτοιες συσσωματώσεις και αλληλεπιδράσεις έτυχαν μικρότερης προσοχής λόγω της έντασης της κομματικά οργανωμένης πολιτικής συμμετοχής.

Τα τελευταία χρόνια το εθελοντικό κίνημα στην Ελλάδα πήρε μια νέα διάσταση. Ανέτρεψε ένα ιδεολογικό στερεότυπο που καθόριζε τη λειτουργία και τη φυσιογνωμία του, τα προνοιακά δίκτυα και προσλαμβάνει ένα νέο - πηγαίο - αυθόρμητο χαρακτήρα που η ποικιλία των οργανώσεων και των μορφών δράσης πάνω σε ένα ευρύτατο φάσμα προβλημάτων, του προσδίδουν ένα δυναμισμό πολύ σημαντικό. Ιστορικά οι εθελοντικές οργανώσεις κάλυψαν την αδυναμία, τα ελλείμματα και τις ανεπάρκειες του κράτους στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών των πολιτών. Η εθελοντική δράση έχει καθοριστική συμβολή τους δύο τελευταίους αιώνες στην αντιμετώπιση της φτώχειας και στην άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Σήμερα το εθελοντικό κίνημα αποτελεί την υγιή αντίδραση της κοινωνίας στα φαινόμενα της αδράνειας, της αποχής, της παθητικότητας. Αποτελεί θα λέγαμε τη μεγάλη πρόκληση για υπέρβαση και ρήξη με κοινωνικά στερεότυπα και συμπεριφορές παρωχημένες και αναχρονιστικές.

Οι σημερινές τάσεις και απαιτήσεις στον χώρο της εθελοντικής εργασίας σίγουρα απαιτούν ακόμη μεγαλύτερη ευελιξία, καθώς και περισσότερες γνώσεις. Δεν φτάνει η μαζική μετάδοση ενθουσιασμού. Η επιλογή και το ταίριασμα του κατάλληλου εθελοντή με το κατάλληλο πλαίσιο είναι μια λεπτή και υπεύθυνη διεργασία που χρειάζεται προσεκτικό χειρισμό και ειδικές γνώσεις. Για την αποφυγή δε δυσαρέσκειας και δυσλειτουργίας απαιτείται συνειδητή συνεργασία, καθώς και προετοιμασία και ενημέρωση τόσο του εθελοντή όσο και του επαγγελματία που θα συνεργαστεί μαζί του.

Στην Ελλάδα η ταραγμένη ιστορία μας, έδωσε άπειρες ευκαιρίες στην εθελοντική πρωτοβουλία να αποδείξει την αξία της, κυρίως στην πορεία του τόπου μας προς την πρόοδο και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Τα τελευταία χρόνια οι απόψεις σχετικά με την εθελοντική προσφορά εργασίας έχουν μεταβληθεί προς το θετικότερο, μιας που όλο και περισσότεροι Έλληνες θεωρούν ότι ο εθελοντισμός αποτελεί θετική κοινωνική συνεισφορά και θα έπρεπε να ενισχυθεί. Επίσης, αυξάνεται η διαθεσιμότητα για προσφορά εθελοντικής εργασίας. Στη μεταστροφή αυτή συμβάλλει αναμφισβήτητα η προβολή της δυνατότητας για εθελοντική συμμετοχή στους Ολυμπιακούς Αγώνες (ΟΑ) που εμφανίζεται συστηματικά στα ΜΜΕ ήδη από τα τέλη του 1999 και υποστηρίζεται από την κυβέρνηση και από την Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (ΟΕΟΑ) – Αθήνα 2004.

Το κράτος βρίσκεται αυτή την περίοδο σε μια διαδικασία να αναστρέψει την αρχικά αδιάφορη στάση του απέναντι στις εθελοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Απτή ένδειξη του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για την προώθηση του εθελοντισμού και των ΜΚΟ από την πλευρά της κυβέρνησης αποτελεί η σύσταση θέσης υφυπουργού για τον εθελοντισμό η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας, καθώς και η ψήφιση δύο νόμων και μιας υπουργικής απόφασης με στόχο την οριοθέτηση, την καταγραφή και το συντονισμό της δράσης των εθελοντικών ΜΚΟ, κυρίως στον τομέα της κοινωνικής φροντίδας και της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας. Παρ' όλα, αυτά εξακολουθεί να εκκρεμεί εδώ και αρκετά χρόνια η ψήφιση ενός νόμου ο οποίος θα ρυθμίζει συνολικά το πλαίσιο λειτουργίας, το εύρος των δραστηριοτήτων και τους όρους για κρατικές ή κοινοτικές επιχορηγήσεις των ΜΚΟ.⁹

Τα τελευταία χρόνια, και ιδιαίτερα από τις αρχές της δεκαετίας του '90, αναπτύσσονται όλο και πιο έντονα στη χώρα μας και πολλαπλασιάζονται συνεχώς κοινωνικές ομάδες οι οποίες διακηρύσσουν ως μέσο επίτευξης των στόχων τους τον εθελοντισμό. Ασφαλώς, οι κοινωνικές αυτές ομάδες χαρακτηρίζονται από διαφορετική ποιοτική και ποσοτική ανάπτυξη και από διαφορετικό βαθμό διεϊσδυσης μέσα στη κοινωνική διαστρωμάτωση. Ασφαλώς, η αξιοπιστία, η

⁹ Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα, Έρευνες- Δημοσκοπήσεις 2003, Επιμέλεια: Χριστόφορος Βερναδάκης, UPRE, Αθήνα 2003

αποτελεσματικότητα και η ανεξαρτησία των κοινωνικών αυτών ομάδων απαιτούν συχνά μια πορεία γεμάτη εμπόδια και όχι εύκολη για όλους.

Αυτός ο νέος εθελοντισμός λειτουργεί με συμμετοχικές διαδικασίες νέου τύπου χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο και τις νέες τεχνολογίες, και παρότι δεν έχει πολιτικές αναφορές αποκτά σήμερα πια ένα ιδεολογικό στίγμα. Σε αντίθεση με τον ιστορικά γνωστό φιλανθρωπικό εθελοντισμό που λειτουργεί ατομικά με κίνητρο την ανακούφιση από την προσωπική ενοχή απέναντι στη φτώχεια, ο νέος εθελοντισμός λειτουργεί συλλογικά με κίνητρο την συναίσθηση της προσωπικής ευθύνης που μετατρέπει σε οργανωμένη δράση για την προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής και της Κοινωνικής Αλληλεγγύης, για τη λειτουργία μιας Κοινωνίας των Πολιτών.

Ανακεφαλαιώνοντας, παρατηρούμε μέσα από την σύντομη αυτή ιστορική αναδρομή του εθελοντισμού στην Ελλάδα ότι πέρασε από πολλές σημαντικές εξελίξεις και καταστάσεις αλλάζοντας κάθε φορά περιεχόμενο και μορφή.

Αρχικά ξεκίνησε ως έμπρακτη φιλανθρωπική δραστηριότητα των χριστιανών κυρίως σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Αργότερα μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1980, έχουμε την εξασθένηση των κομμάτων και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αναζήτηση παλιών μορφών ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών. Φτάνοντας χρονικά στο 19^ο αιώνα αναπτύσσεται σημαντικά η ιδιωτική φιλανθρωπική δραστηριότητα δια μέσου των φιλανθρωπικών σωματείων, έτσι λοιπόν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η πρώτη ιστορικά μορφή του εθελοντισμού. Όμως εκφράζεται η άποψη ότι ο εθελοντισμός πρέπει να ξεπεράσει τα παλιά πρότυπα της φιλανθρωπίας η οποία δημιούργησε προβλήματα αξιοπρέπειας και να βαδίσει σαν προσφορά στον συνάνθρωπο ως ισότιμο μέλος της κοινωνίας αποφεύγοντας έτσι τον κοινωνικό στιγματισμό. Έτσι λοιπόν, βλέπουμε να γίνονται προσπάθειες για την ανάπτυξη του εθελοντισμού την περίοδο 1974 – 1985, φτάνοντας η πολιτική στο απόγειό της. Από τη στιγμή αυτή άρχισαν να δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για την δημιουργία νέων εθελοντικών οργανώσεων.

Παρατηρώντας όμως την εξέλιξη του εθελοντισμού (η ψήφιση δύο νόμων και μιας υπουργικής απόφασης με στόχο την οριοθέτηση, την καταγραφή και το συντονισμό της δράσης των εθελοντικών, επιτυχή έκβαση των Ολυμπιακών αγώνων 2004 κ.ά.), διακρίνουμε και αλλαγές στην αντίληψη, στην οργάνωση και γενικά στις δράσεις, που είναι σημαντικό να αναφερθούν. Πιο συγκεκριμένα, ο εθελοντισμός σήμερα εκπροσωπεί μια νέα διάσταση από εκείνη της φιλανθρωπίας, στηριζόμενη στην άποψη ότι οι ανάγκες που προκύπτουν δεν πρέπει να θεραπεύονται εφόσον προκύψουν αλλά να προληφθούν πριν ακόμα εκδηλωθούν. Δίνει έτσι βαρύτητα στη πρόληψη που στις μέρες μας είναι πολύ σημαντική, αφού συμβάλει στην αποφυγή των προβλημάτων με αποτέλεσμα να δημιουργούνται στη συνέχεια κατάλληλες συνθήκες για βελτίωση της ποιότητας ζωής. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι ο εθελοντισμός

επωμίζεται με αίσθημα ευθύνης την πρόληψη αλλά και την θεραπεία πολλών κοινωνικών αναγκών και με γνώμονα την ποιότητα και την συνέπεια χαράζει καινούργιους δρόμους.

Στις μέρες μας, οι απόψεις σχετικά με την εθελοντική προσφορά εργασίας είναι όλο και πιο θετικές χωρίς ωστόσο, να είναι σε θέση να ανατρέψουν την αδιάφορη στάση απέναντι στις εθελοντικές μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και να συμμετέχουν ενεργά ως μέλη που θα προσφέρουν εθελοντική εργασία.

Οι σημερινές τάσεις και απαιτήσεις στο χώρο της εθελοντικής εργασίας σίγουρα απαιτούν μεγαλύτερη ευελιξία και γνώσεις και απαραίτητη είναι η εκπαίδευση, η ενημέρωση και η θέληση για να δημιουργηθούν προοπτικές για τον εθελοντισμό στη χώρα μας.

Κλείνοντας, συμπεραίνουμε ότι είναι μια πολύ περίπλοκη, αλλά και ενδιαφέρουσα ταυτόχρονα, περίπτωση για μελέτη ο εθελοντισμός στην Ελλάδα. Είναι ένας τομέας δραστηριότητας που σου δίνει την εντύπωση ότι βρίσκεται πλέον στη φάση της δυναμικής ανάπτυξής του, με όλα όσα μπορεί να συνεπάγεται αυτό για μια χώρα σαν την Ελλάδα: εσωτερικούς ανταγωνισμούς, αντιθέσεις, παράπονα, απογοητεύσεις, αλλά και σημαντικά επιτεύγματα (π.χ. Ολυμπιακούς Αγώνες 2004).

1.2 Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η παρουσία του οργανωμένου εθελοντισμού στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί αισθητά. Στη χώρα μας η αύξηση αυτή, ήδη από τα τέλη του 1999, οφείλεται κυρίως στην διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, όπου κυρίαρχο ρόλο για την επιτυχημένη διοργάνωση και διεξαγωγή τους είχαν οι εθελοντές που προσέφεραν για κάποιο χρονικό διάστημα εθελοντική εργασία. Ωστόσο δεν είναι μόνο οι Ολυμπιακοί Αγώνες που βασίζονται στον εθελοντισμό. Πολλές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις περιλαμβάνουν εθελοντικές δράσεις στα προγράμματά τους οι οποίες στηρίζονται στη συμβολή των εθελοντών.

Ο εθελοντισμός για να καταλήξει στη μορφή με την οποία τον γνωρίζει η ανθρωπότητα σήμερα, ξεκίνησε με τη μορφή φιλανθρωπίας όπως αναφέρθηκε στην ιστορική αναδρομή, καθώς «ο εθελοντισμός εμπεριέχει τη διάσταση της ανιδιοτελούς προσφοράς προς όφελος τρίτων»¹⁰. Τόσο η φιλανθρωπία όσο και ο εθελοντισμός χρησιμοποιούνται σήμερα διασταλτικά και αναφέρονται σε δραστηριότητες που δεν σχετίζονται απαραίτητα με την υποστήριξη των μη προνομιούχων κοινωνικών στρωμάτων, αλλά εκτείνονται σε ποικίλα επίπεδα όπως του πολιτισμού, της οικολογίας, της επιστήμης και της αναψυχής. Με αυτή την έννοια και οι δύο

¹⁰ Ζάννης, Π (2004), «Εθελοντής και εθελοντική εργασία: το δέον και το είναι», Κοινωνική Εργασία (75), σελ: 167-178

όροι αφορούν σε σκοπούς που είτε θεωρούνται ευρύτερα ευεργετικοί για την κοινωνία είτε αξιολογούνται ως σημαντικοί από τους ίδιους τους παράγοντες. Ως φιλανθρωπική δραστηριότητα θεωρείται και η δωρεά σε ένα μουσείο ή σε ένα πανεπιστήμιο από την οποία δύναται να ωφελούνται όλες οι εισοδηματικές κατηγορίες και όχι μόνο οι φτωχοί. Συνεπώς θα πρέπει να διαχωριστούν και οι όροι φιλανθρωπία-ελεημοσύνη. Η ελεημοσύνη αφορά αποκλειστικά στις δωρεές προς τους φτωχούς και προς αυτούς που έχουν ανάγκη.

Η φιλανθρωπική δραστηριότητα σήμερα συνιστάται σε δύο διαστάσεις: α) την ατομοκεντρική και β) την κοινωνιοκεντρική.

Η πρώτη διάσταση αναφέρεται στη ανθρώπινη υπόσταση όπου το άτομο συμμετέχει στην φιλανθρωπική δραστηριότητα λόγω ηθικών, αλτρουιστικών ή εγωιστικών και ιδιοτελών λόγων και η μελέτη αυτής της διάστασης αποτελεί αντικείμενο της ψυχολογίας (ιδιαίτερα της κοινωνικής ψυχολογίας).

Η κοινωνιοκεντρική διάσταση της φιλανθρωπίας έχει τρεις αφετηρίες: την ανιδιοτελή φιλανθρωπία, την φιλανθρωπία ως κοινωνική επιταγή και την ανταποδοτική φιλανθρωπία.

Στην ανιδιοτελή φιλανθρωπία το άτομο δεν υπολογίζει το προσωπικό όφελος από την εισφορά είτε με τη μορφή εθελοντικής εργασίας είτε με τη μορφή δωρεάς και ελεημοσύνης. Εδώ εντάσσονται οι πράξεις φιλανθρωπίας που έχουν προσωπικό οικονομικό κόστος ή οι πράξεις που θέτουν σε κίνδυνο τον παράγοντα της αλτρουιστικής δραστηριότητας. Οι ενέργειες που διακρίνονται είναι μη ανταποδοτικές και τα κίνητρα περιγράφονται με όρους προσωπικού ηθικού χρέους, έμπρακτης αλληλεγγύης, αγάπης προς τους συνανθρώπους, οράματα για τη βελτίωση της κοινωνίας.

Στην φιλανθρωπία ως κοινωνική επιταγή εντάσσονται δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από πρόσωπα ή ομάδες και λειτουργούν ως αποδεκτή και αναμενόμενη κοινωνική συμπεριφορά που αντικατοπτρίζει τις κυρίαρχες ηθικές αξίες. Αφορούν σε μια κοινωνικά προσδιορισμένη έκταση της φιλανθρωπικής δραστηριότητας που είναι υποχρεωμένος κάθε παράγοντας να παρέχει και εξαρτάται από τα ατομικά χαρακτηριστικά του (κοινωνική θέση, φύλο, οικονομική δυνατότητα), τις αξίες του κοινωνικού περιγύρου (θρησκευτικές, ηθικές και γενικότερα πολιτισμικές) και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις που έχει ο κοινωνικός περίγυρος από το κάθε πρόσωπο ξεχωριστά. Αυτή η αφετηρία αναφέρεται στο μέγεθος της έμπρακτης κοινωνικής ευαισθησίας που μεταφράζεται με όρους ένταξης, ισότιμης συμμετοχής και ενσωμάτωσης.

Στην ανταποδοτική φιλανθρωπία οι δράσεις στηρίζονται σε ιδιοτελείς σκοπούς. Στόχος της είναι να γνωστοποιηθεί η δράση σε άτομα, ομάδες ή κοινότητες από τις οποίες ο δωρητής αναμένει κάποια μορφής ανταπόδοση. Κύριο γνώρισμα αυτής της ανταπόδοσης είναι η δημοσιοποίηση της δωρεάς. Στην διάσταση αυτή υπάρχουν δύο υποκατηγορίες: α) η έμμεσα ανταποδοτική και β) η ευθέως ανταποδοτική. Η πρώτη αποτελεί ορθολογική επιλογή που επιφέρει στο δωρητή καλή φήμη με σκοπό μη στενά οικονομικά οφέλη, αλλά προσωπική

καταξίωση, status, γόητρο, ψήφους. Η δεύτερη αναφέρεται στη φιλανθρωπική δραστηριότητα που προκύπτει από τον προϋπολογισμό κόστους-οφέλους σε προσωπικό επίπεδο ή στο πλαίσιο μιας κερδοσκοπικής επιχείρησης. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται δωρεές για λόγους φορολογικών ελαφρύνσεων ή τις χορηγίες των επιχειρήσεων του τομέα της αγοράς που προσδοκούν οφέλη με τη μορφή φθηνότερης διαφήμισης¹¹.

Η εθελοντική εργασία όπως και η φιλανθρωπία μπορεί να πηγάζει από πολλές αφετηρίες και ειδικότερα από ένα μίγμα ορθολογικών και αλτρουιστικών κινήτρων. Τα κύρια χαρακτηριστικά του εθελοντισμού είναι ο μη εξαναγκασμός, η ανιδιοτέλεια και η προσφορά σε τρίτους ή στην κοινωνία, ωστόσο κρίνεται δύσκολο από τα παραπάνω χαρακτηριστικά να καθοριστεί ποιος είναι ο εθελοντής και ποιος όχι. Ένα άλλο βασικό στοιχείο για τον καθορισμό του τι είναι εθελοντισμός είναι και η έννοια της ελεύθερης επιλογής καθώς «η εθελοντική πράξη αναφέρεται σε όλες τις μη βιολογικά αναγκαίες ενέργειες που δεν έχουν υποχρεωτική μορφή και περιλαμβάνει σχεδόν τα πάντα που μπορεί να κάνουν κάποιον να αισθάνεται καλά.»¹²

Όπως φαίνεται από την ανάλυση της φιλανθρωπίας, η ανάληψη πρωτοβουλιών και δράσεων πολλές φορές δεν είναι ελεύθερη επιλογή αλλά μια κοινωνική επιταγή που προέρχεται από τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος. Η προσφορά εθελοντικής εργασίας στις περισσότερες περιπτώσεις δεν αποτελεί ελεύθερη επιλογή αλλά μπορεί να λειτουργήσει ως κανόνας ενσωμάτωσης στα πλαίσια της γειτονιάς, της κοινότητας, των φιλικών και συγγενικών δικτύων. Στα πλαίσια αυτά ο εξαναγκασμός δεν είναι άμεσα ορατός από το περιβάλλον και μία ενδεχόμενη άρνηση για προσφορά εθελοντικής εργασίας μπορεί να επιφέρει κοινωνικού τύπου κυρώσεις, καθώς το άμεσα κοινωνικό περιβάλλον έχει από κάθε άτομο ορισμένες απαιτήσεις. Είναι αναγνωρισμένο ότι σε μικρότερες κοινότητες η προσφορά εθελοντικής εργασίας είναι εντονότερη καθώς οι σχέσεις είναι λιγότερο απρόσωπες και επίσης λαμβάνει χαρακτηριστικά «αμοιβαίου οφέλους» και «αυτοβοήθειας» παρά ως βοήθεια προς όφελος τρίτων. Αυτός ο έμμεσος εξαναγκασμός δεν προκύπτει μόνο σε διαπροσωπικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο κοινωνίας γενικότερα.

Συνήθως ο εθελοντισμός έχει ως κίνητρο κάποιο συνδυασμό ατομικού συμφέροντος και ενδιαφέροντος για το καλό των άλλων. Οι ιδιοτελείς λόγοι με τους αλτρουιστικούς αποτελούν ένα μίγμα με διαφορετικές ανά περίπτωση αναλογίες. Οι κατηγορίες των ανταμοιβών που θεωρούνται ότι δεν έρχονται σε αντίθεση με την «ηθική διάσταση» της εθελοντικής εργασίας σύμφωνα με τους Cnaan και Amroffell¹³ είναι:

¹¹ Ζάννης, Π (2004), «Εθελοντής και εθελοντική εργασία: το δέον και το είναι», Κοινωνική Εργασία (75), σελ: 167-178

¹² Ζάννης, Π (2004), «Εθελοντής και εθελοντική εργασία: το δέον και το είναι», Κοινωνική Εργασία (75), σελ: 167-178

¹³ Ζάννης, Π (2004), «Εθελοντής και εθελοντική εργασία: το δέον και το είναι», Κοινωνική Εργασία (75), σελ: 167-178

α) Οι άμεσες ανταμοιβές, από την κοινωνική αναγνώριση μέχρι την ανταμοιβή με κάποια δώρα (χωρίς όμως χρηματική αξία)

β) Η ικανοποίηση από την παροχή της εθελοντικής εργασίας

γ) Η ανταμοιβή που εισπράττει ο εθελοντής έμμεσα από τις κοινωνικά συναναστροφές.

Κίνητρο για την προσφορά εθελοντικής εργασίας επίσης μπορεί να αποτελέσει για τους εθελοντές και ένα μικρό οικονομικό βοήθημα. Σε θέσεις εργασίας που τα άτομα λαμβάνουν ένα μικρό οικονομικό επίδομα μπορούν να χαρακτηριστούν είτε ως ημιεθελοντικές είτε ως κακοπληρωμένες, ειδικά σε χώρες με υψηλή ανεργία.

Έχοντας αναλύσει τα παραπάνω εάν θέλουμε να δώσουμε έναν ορισμό για την έννοια του εθελοντισμού είναι δύσκολο διότι αποτελεί ένα φαινόμενο που συνεχώς αλλάζει περιεχόμενα, όψη, μεθόδους και πεδία παρέμβασης ακολουθώντας τις εξελισσόμενες ανάγκες και απαιτήσεις της κοινωνίας στις οποίες επιχειρεί να ανταποκριθεί. Ο ορισμός είναι στη διακριτική ευχέρεια του καθενός να τον ορίσει ανάλογα με την ιδεολογία και την πρακτική που υιοθετεί στο σύνολο της ζωής και της δράσης του. Τα αλτρουιστικά και τα ιδιοτελή κίνητρα σε οποιαδήποτε αναλογία και αν τα συνθέσουμε για να καταλήξουμε σε κάποιον ορισμό είναι βέβαιο ότι θα αφήσουμε ανένταχτο ένα κομμάτι της εργασίας που παρέχεται αμισθί και ωφελεί κάποιες ομάδες, κοινότητες ή την κοινωνία γενικότερα. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της έννοιας είναι ότι αποτελεί μη αμειβόμενη και δίχως προσμονή επαγγελματικής εξέλιξης δραστηριοποίηση σε συλλογικές ενέργειες και κοινωνικούς χώρους που συνεπάγεται μια στάση ζωής που ενστερνίζεται ιδιαίτερες αξίες όπως η αλληλεγγύη, η κοινωνική δικαιοσύνη, η κοινωνική συμμετοχή ενώ οι εθελοντές με τη δράση τους προωθούν θετικές στάσεις και αντιλήψεις για τα διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Σύμφωνα με τον Ανθόπουλο, «εθελοντισμός είναι η δραστηριότητα εκείνη που αναπτύσσεται κατά τρόπο προσωπικό, αυθόρμητο, ελεύθερο, χωρίς σκοπό ατομικού κέρδους, από μεμονωμένους πολίτες ατομικά ή δια μέσου των οργανώσεων των οποίων αποτελούν μέλη, προς το συμφέρον της ομάδας στην οποία ανήκουν ή τρίτων προσώπων ή της τοπικής, κρατικής ή διεθνούς κοινότητας, αποκλειστικά για σκοπούς αλληλεγγύης (αλτρουιστικούς)». ¹⁴

Ένα άλλος ευρύτερος ορισμός, σύμφωνα με τον Παναγιώτη Ζάννη¹⁵ είναι: η εργασία που παρέχεται αμισθί (με την έννοια της απουσίας χρηματικών απολαβών) και έχει θετικές κοινωνικές εκροές για ομάδες, κοινότητες και την κοινωνία γενικά, ασχέτως αν είναι συνειδητός ή όχι ο σκοπός για τον οποίο εργάζεται κάποιος. Η εργασία αυτή παρέχεται μέσα από τον κρατικό, κερδοσκοπικό, μη κερδοσκοπικό ή τον ανεπίσημο τομέα, οργανωμένα ή ατομικά και δεν προκύπτει από ρητή εξαναγκαστική εντολή που αφορά και σε πιθανές

¹⁴ Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς σελ 23

¹⁵ Ζάννης, Π (2004), «Εθελοντής και εθελοντική εργασία: το δέον και το είναι», *Κοινωνική Εργασία* (75), σελ: 167-178

κυρώσεις από το κράτος ή τον εργοδότη (στον τομέα της αγοράς), αλλά δύναται να επιβάλλεται από κοινωνικούς, οικονομικούς ή άλλους λόγους. Η εθελοντική εργασία κατευθύνεται προς τρίτους και όχι προς συγγενικά και φιλικά πρόσωπα και ανάλογα κοινωνικά δίκτυα που μετέχει, όπου η ανάλογη ανταπόδοση των δωρεάν υπηρεσιών του από τους άλλους θεωρείται δεδομένη, ώστε η μη ανταπόδοση να αποτελεί λόγο αποξένωσης ή αποβολής του από τα περιβάλλοντα.

Ο εθελοντισμός είναι μία πράξη μέσα από την οποία οι άνθρωποι αποκτούν νέες δεξιότητες και βοηθούνται να είναι ενεργοί πολίτες στην κοινότητα τους. Δεν έχει πλαίσια και όρια, είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που μπορεί να πάρει διάφορες μορφές και διαστάσεις με βάση τις αρχές, τις αξίες και την κοινωνικό-οικονομική και πολιτισμική πραγματικότητα της κοινωνίας.

Η εθελοντική εργασία ανέκαθεν αποτελούσε μέρος κάθε πολιτισμού και κοινωνίας. Είναι θα λέγαμε, ο δείκτης του πολιτισμού της κάθε κοινωνίας, ένα βασικό στοιχείο του κοινωνικού ιστού και το μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω ο εθελοντισμός και οι εθελοντικές ΜΚΟ στην χώρα μας έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια και η παρουσία τους έχει γίνει αισθητή στην ελληνική κοινωνία, ήδη από τα τέλη του 1999. Η παρουσία τους έχει γίνει αισθητή και χαρακτηριστικά δείγματα αυτής της παρουσίας είναι:

1. Η αύξηση του αριθμού των οργανώσεων που έχουν ως κύριο ή αποκλειστικό σκοπό την παροχή εθελοντικής εργασίας και η ανάπτυξη προγραμμάτων εθελοντικής εργασίας από οργανώσεις που ασκούν ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων.
2. Το ζωνρό ενδιαφέρον που δείχνουν απέναντι στις οργανώσεις και στις εθελοντικές τους δραστηριότητες τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και η κοινή γνώμη.
3. Η αύξηση της συμμετοχής των νέων σε εθελοντικές οργανώσεις και ιδίως η εντυπωσιακή διαθεσιμότητα τους να λάβουν ενεργά μέρος σε τέτοιες δραστηριότητες (αν και μεταξύ δηλούμενων προθέσεων και πραγματικής εμπλοκής η απόσταση είναι ακόμα μεγάλη).
4. Η πραγματοποίηση συνεδρίων και συναντήσεων γύρω από το θέμα του εθελοντισμού.
5. Οι νομοθετικές και διοικητικές πρωτοβουλίες για τη θεσμική αναγνώριση και προώθηση του εθελοντισμού.
6. Η αφύπνιση του επιστημονικού ενδιαφέροντος για μια συστηματική προσέγγιση και έρευνα του φαινομένου του εθελοντισμού από ιστορική, κοινωνιολογική, οικονομική, πολιτική και νομική σκοπιά.¹⁶

Υπάρχουν πολλές μορφές «εθελοντισμού» και η κάθε μία εμφανίζεται με τη δική της έκφραση και τρόπο δράσης. Η πρώτη μορφή είναι ο «**κοινωνικός εθελοντισμός**» και απευθύνεται σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού όπως η παροχή υπηρεσιών σε άτομα με ειδικές

¹⁶ Βερναρδάκης, Χ. (2003) *Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα-Δημοσκοπήσεις 2003*, Αθήνα: VPRC Σελ 115

ανάγκες, σε άτομα της τρίτης ηλικίας, σε οικογένειες που βρίσκονται σε συνθήκες κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού, σε άτομα εξαρτημένα από ναρκωτικές ουσίες, σε φυλακισμένους και σε πρώην φυλακισμένους, σε οροθετικούς και σε φορείς του AIDS και σε άλλες μειονεκτούσες ομάδες, όπως άτομα με θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, μετανάστες, αθίγγανους, εκδιδόμενες γυναίκες κ.τ.λ. Η προσφορά εθελοντικής εργασίας έχει πολλές μορφές δράσης: συνοδεία στο σπίτι, εμπύχωση, πρόληψη, δωρεά αίματος, μεταφορά ασθενών, επανένταξη, τηλεφωνική ακρόαση, εξειδικευμένες και επαγγελματικές παροχές, υγειονομική φροντίδα, ψυχαγωγία, κοινωνική γραμματεία, νομική βοήθεια κ.τ.λ.

Υπάρχει επίσης ο «*διεθνής εθελοντισμός*» ως προσφορά αλληλεγγύης και γνώσης στις χώρες του Τρίτου Κόσμου ή των ανθρωπιστικών υπηρεσιών στις ζώνες πολεμικών συγκρούσεων. Μια τέτοια κινητοποίηση εθελοντικών οργανώσεων υπήρξε στα εδάφη της πρώην Γιουγκοσλαβίας, την περίοδο της πολεμικής σύρραξης. Ανθρωπιστική βοήθεια σε τρόφιμα, ρούχα, φάρμακα στα παιδιά και στους πρόσφυγες υπήρξε από την Ελλάδα, με πρωτοβουλία εθελοντικών οργανώσεων.

Σε ανάπτυξη βρίσκεται και ο «*περιβαλλοντικός εθελοντισμός*», μέσω της ανάπτυξης πρωτοβουλιών για την καθαριότητα των δασών και των παραθαλάσσιων περιοχών, της οργάνωσης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης των παιδιών και των νέων. Παράλληλα αναπτύσσεται και ο «*εθελοντισμός πολιτικής άμυνας*», κυρίως με τη μορφή φύλαξης των δασών και των πρώτων ενεργειών για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών.

Τέλος υπάρχει και ο «*πολιτιστικός εθελοντισμός*» που είναι μια οργάνωση από νεανικές κυρίως εθελοντικές οργανώσεις πολιτιστικών, θεατρικών, μουσικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

1.2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Θέλοντας να δώσουμε έναν ακριβή ορισμό για το τι είναι ο εθελοντής θα δυσκολευτούμε. Υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις οι οποίες αφορούν σε τρεις διαστάσεις:

- α) Στα κίνητρα και στις απολαβές των εθελοντών.
- β) Στο περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται η δραστηριότητά τους.
- γ) Στους επωφελούμενους από τη δωρεάν παροχή βοήθειας.

Οι οικονομολόγοι παραδέχονται ότι η χρηματική αμοιβή αποτελεί ένα ισχυρό κίνητρο προς εργασία. Συνεπώς η εθελοντική εργασία οφείλει να προσδιορίζεται από την έλλειψη αυτού του ισχυρού και εύκολα αναγνωρίσιμου χαρακτηριστικού. Ένας πιο χρήσιμος ορισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει όλους όσους παρέχουν δωρεάν εργασία (χωρίς μισθό), αλλά με οποιεσδήποτε άλλες απολαβές, οι οποίες σε καμία περίπτωση να μην υπερβαίνουν χρηματικά

το ύψος ενός ανάλογου μισθού που δίδεται από την αγορά ή το κράτος για ανάλογη θέση απασχόλησης. Από αυτή την άποψη μία περισσότερο σταθερή σχέση προσδιορισμού του εθελοντή αποτελεί η οικονομική, αλλά με την πλήρη απουσία μισθού.

Αν θελήσουμε να καθορίσουμε τον εθελοντή με βάση το κριτήριο της ανιδιοτελούς προσφοράς προς τρίτους, τότε θα διαπιστώσουμε πως οι πραγματικοί εθελοντές είναι πολύ λιγότεροι σε αναλογία από όλους όσους εργάζονται χωρίς αμοιβή υπηρετώντας ένα κοινωνικό σκοπό (λιγότερο ή περισσότερο συνειδητά). Οι ανταμοιβές (αλλά όχι με τη μορφή χρήματος) είναι ποικίλες και όπως αποδεικνύεται, είναι δύσκολο να προσδιορίσουμε το βαθμό ανιδιοτέλειας. Τα κίνητρα μπορεί να είναι από άκρως αλτρουιστικά, χωρίς οποιαδήποτε μορφή ανταμοιβής εκτός της «ψυχικής και συναισθηματικής πλήρωσης», έως υπολογιστικά. Συνεπώς το πρόβλημα σε αυτό το πεδίο εντοπίζεται στο μέγεθος της ανταμοιβής του εθελοντή, αλλά τα κριτήρια επιλογής του ορισμού είναι συνήθως ηθικά, δεοντολογικά, επομένως μη αντικειμενικά.

Για να αξιολογηθεί η κατηγορία κινήτρων-ανταμοιβών και να αποκτήσει μία πιο αντικειμενική διάσταση, θα πρέπει κατ' αρχάς να εντάξουμε την εθελοντική εργασία σε ένα γενικότερο θεωρητικό σχήμα «δωρεάν παροχής εργασίας», δηλαδή την αμισθί παροχή εργασίας προς όφελος των άλλων. Μια κατηγοριοποίηση είναι η εξής:

1. **Η καταναγκαστική εργασία.** Η βίαιη επιβολή (π.χ. επιστράτευση) η εργασία που απαιτείται αμισθί με τη μορφή ρητής εντολής που αν δεν πραγματοποιηθεί επισείει κυρώσεις.
2. **Η εξαναγκαστική με πίεση, εκβιασμό.** Η εργασία που αν δεν πραγματοποιηθεί θα είναι επιζήμια για το άτομο που αρνείται να την προσφέρει, όπως είναι οι υπερωρίες σε μια επιχείρηση που δεν πληρώνονται όμως ο εργαζόμενος τις παρέχει λόγω του φόβου της απόλυσης, αλλά και σε άτυπες μορφές (π.χ. συγγενικά δίκτυα) όταν η άρνηση παροχής δωρεάν εργασίας είναι επιζήμια για το ίδιο το άτομο μακροπρόθεσμα.
3. **Η κοινωνικά, οικονομικά και ατύπως θεσμικά επιβαλλόμενη.** Αφορά σε κάποια μορφή δωρεάν εργασίας που η μη παροχή της δεν λειτουργεί ευθέως επιζήμια για το άτομο, αλλά εντάσσεται στις προσδοκίες του κοινωνικού περιβάλλοντος (κοινωνικές επιταγές, κοινωνικές νόρμες) λειτουργώντας ως κριτήριο ένταξης και αποδοχής σε μια κοινότητα ή ομάδα. Στην περίπτωση αυτή εντάσσεται και η εθελοντική εργασία με σκοπό την απόκτηση προϋπηρεσίας ή γνώσεων με στόχο μία αμειβόμενη θέση απασχόλησης. Σε αυτή την κατηγορία δεν υπάρχει καταναγκασμός αλλά εξαναγκασμός από το περιβάλλον στο βαθμό που το άτομο θέλει να πετύχει κάποιους προσωπικούς στόχους.

4. **Η ελεύθερη-αβίαστη επιλογή που σχετίζεται με την ελεύθερη βούληση** και με την προσφορά δωρεάν εργασίας προς τρίτους μέσα σε οργανώσεις ή άτομα και έχει άμεση σχέση με τα ενδιαφέροντα και τις πεποιθήσεις του ατόμου. Κάποιας μορφής ανταπόδοση ίσως είναι επιθυμητή, αλλά όχι το βασικό κίνητρο για την προσφορά.
5. **Ως ελεύθερη επιλογή που παρέχεται σαν αντάλλαγμα** για κάποια προσωπικά οφέλη, τα οποία δύναται να προκύπτουν άμεσα ή έμμεσα, μακροπρόθεσμα ή βραχυπρόθεσμα.
6. **Η δωρεάν παροχή εργασίας στα πλαίσια της αμοιβαιότητας** σε συγγενικά δίκτυα, φίλους, συγγενείς αλλά και οργανώσεις. Η ανταπόδοση σε εργασία ή σε είδος είναι και επιθυμητή και αναμενόμενη, χωρίς να είναι απαραίτητα άμεση αλλά κυρίως όταν υπάρξει ανάγκη.
7. **Η υποχρεωτική ανταπόδοση** μέσα στο πλαίσιο της οργάνωσης που δημιουργήθηκε ακριβώς για το κοινό όφελος των μελών της.

Μέσα από τα παραπάνω μπορούμε να εντοπίσουμε την έννοια της εθελοντικής εργασίας στις περιπτώσεις 5,6,7.¹⁷

Οι εθελοντές προέρχονται από οποιοδήποτε κοινωνικό-οικονομικό στρώμα της κοινωνίας και μπορεί να είναι οποιασδήποτε ηλικίας, οικονομικής κατάστασης, μορφωτικού επιπέδου. Συνεπώς όλοι οι πολίτες μπορούν να είναι εθελοντές.

1.2.2 ΑΙΤΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Υποστηρίζεται ότι στην Ελλάδα η συμμετοχή στην πολιτική και στη δημόσια ζωή ρυθμίζεται τις περισσότερες φορές από τις πελατειακές σχέσεις, χωρίς να διαφαίνονται μέχρι σήμερα νέοι τρόποι ενσωμάτωσης των κοινωνικών στρωμάτων στο πολιτικό σύστημα. Γι' αυτό η κοινωνία των πολιτών δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς και οι διάφορες οργανώσεις εκπροσώπησης οικονομικών συμφερόντων εξακολουθούν να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το κράτος. «Η κομματική δραστηριοποίηση σε πολιτικούς χώρους που συνήθως καλύπτονται από διάφορα κοινωνικά κινήματα (π.χ. φεμινιστικό κίνημα, οικολογία κ.λ.π.), η έλλειψη νομιμοποίησης πολλών οργανώσεων και κοινωνικών κινήματων, η αδυναμία τους να ασκήσουν αποτελεσματικές πιέσεις ώστε να καταστούν εταίροι διαπραγμάτευσης συμφερόντων με το κράτος ο κατακερματισμός των ατομικών συμφερόντων, δηλαδή η πολλαπλή και ταυτόχρονη ένταξη των υποκειμένων σε διαφορετικές επαγγελματικές θέσεις και κοινωνικά στρώματα κ.ά.

¹⁷Ζάννης, Π (2004), «Εθελοντής και εθελοντική εργασία: το δέον και το είναι», Κοινωνική Εργασία (75), σελ: 167-178

αποτελούν μερικές από τις αιτίες για τις οποίες δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς οι εθελοντικές ΜΚΟ στη χώρα μας.»¹⁸

Παρ' όλες τις δυσκολίες του πολιτικού συστήματος, ο εθελοντισμός και οι οργανώσεις που ασχολούνται με αυτόν έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα και οι λόγοι στους οποίους οφείλεται κυρίως είναι οι εξής:

Α) Η κρίση του κοινωνικού κράτους. Η κρίση αυτή έχει τις ρίζες της και σε υποκειμενικούς παράγοντες αλλά και σε αντικειμενικούς. Οι υποκειμενικοί οφείλονται στο μετασχηματισμό των κυρίαρχων πολιτικών αντιλήψεων (οι πολίτες έχουν υιοθετήσει μία ατομικιστική αντίληψη) για την αξία και την αποτελεσματικότητα του κοινωνικού κράτους, το οποίο υπόκειται τα τελευταία είκοσι χρόνια μια μετωπική πολιτική, οικονομική και ιδεολογική επίθεση.

Οι αντικειμενικοί παράγοντες οφείλονται πρώτα στην οικονομική παγκοσμιοποίηση που υποχρεώνει τα εθνικά κράτη να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους στην παγκόσμια αγορά, να λαμβάνουν μέτρα που πλήττουν ανεπανόρθωτα την συνοχή των κοινωνιών τους, καθώς και σε άλλους κοινωνικοοικονομικούς λόγους, που αφορούν τη δυσκολία προσαρμογής των παραδοσιακών προγραμμάτων του κοινωνικού κράτους, στους μετασχηματισμούς της δημογραφικής πυραμίδας (γήρανση του πληθυσμού), της οικογένειας, της αγοράς εργασίας και γενικότερα των τρόπων παραγωγής.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η κινητοποίηση των εθελοντικών ενεργειών της κοινωνίας, μπορεί να συμβάλει στην διατήρηση της κοινωνικής συνοχής με ένα σχετικά μικρότερο κόστος για τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω της ικανότητας των εθελοντικών οργανώσεων να παράγουν κοινωνικές υπηρεσίες αξιοποιώντας την εθελοντική εργασία των μελών ή των συνεργατών τους ή πληρώνοντας μισθούς χαμηλότερους από εκείνους του δημόσιου τομέα ή της αγοράς και συμπληρώνοντας τη δημόσια οικονομική ενίσχυση με δωρεές και με άλλους πόρους.

Β) Η κρίση των κομμάτων και της πολιτικής. Ένας άλλος παράγοντας στον οποίο οφείλεται η ανάπτυξη του εθελοντισμού είναι και η κάμψη των κομμάτων αλλά και της πολιτικής συμμετοχής δια μέσου αυτών. Παρόλο που το ενδιαφέρον των πολιτών για τα δημόσια πράγματα δεν έχει εκλείψει αλλά ούτε και η κινητοποίησή τους, έχει μειωθεί και διαρκώς μειώνεται η κοινωνική αποδοχή των κομμάτων και η ενεργητική συμμετοχή των πολιτών σε αυτά.

Μέσα στη δεκαετία του '80 γίνεται αισθητή και στην Ελλάδα η αύξηση της συμμετοχής σε σωματεία και σε άλλες οργανώσεις του μη-κερδοσκοπικού τομέα, μεταξύ και σε οργανώσεις εθελοντικής παροχής υπηρεσιών. Οι οργανώσεις αυτές εγγυώνται στα μέλη τους τη δυνατότητα να αποφασίζουν αυτοπροσώπως, τους προσφέρουν σημαντικές εμπειρίες

¹⁸ Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς

αμοιβαιότητας και αλληλεπίδρασης δίνουν νόημα στη ζωή τους καθώς δίνουν τη δυνατότητα σε πολλούς πολίτες να προσφέρουν υπηρεσίες κοινωνικά ωφέλιμες, κάτι που δεν συμβαίνει στα πολιτικά κόμματα.

Γ) Οι νέες λειτουργίες της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι. Μια άλλη βασική αιτία ανάπτυξης του εθελοντισμού είναι η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι. Η διάδοση εθελοντικών δραστηριοτήτων εδραιώνει την αντίληψη ότι ένα μέρος της κοινωνίας προασπίζει τα δικαιώματα, τις αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, την αλληλεγγύη και την ισότητα. Η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι αποτελεί βασική προϋπόθεση του εθελοντισμού. Λειτουργεί ως αντίβαρο στις καταχρήσεις των δημόσιων και ιδιωτικών εξουσιών και εκδηλώνεται με παροχή υπηρεσιών προς την κοινωνία πραγματοποιώντας τα κοινωνικά δικαιώματα.

1.2.3 ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

Ο σύγχρονος εθελοντισμός διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από τις παλαιότερες μορφές αλληλεγγύης και κατά τη διάρκεια των δεκαετιών διαφοροποιήθηκαν μεταξύ τους έχοντας αποκτήσει διαφορετικές όψεις και ιδιαιτερότητες. Γι' αυτό είναι και προτιμότερο να χρησιμοποιείται μόνο για πιο πρόσφατες εμπειρίες.

Οι ιδιαιτερότητες του σύγχρονου εθελοντισμού εκδηλώνονται στα εξής σημεία:

- Στην **οργανωτική του όψη**, που χαρακτηρίζεται από την επιδίωξη ενός διαρκώς μεγαλύτερου κοινωνικού επαγγελματισμού (η κατάρτιση των εθελοντών είναι μια βασική λειτουργία των εθελοντικών οργανώσεων).
- Στον **τρόπο παρέμβασής** του, που συνδυάζει παραδοσιακές μεθόδους (όπως οικονομική και υλική βοήθεια) και νέες μεθόδους (όπως δικτυωμένη κοινωνική εργασία), ορισμένες μάλιστα από τις οποίες συνταιριάζουν έξοχα την κοινωνική συνείδηση με τη δημιουργική λαϊκή φαντασία.
- Στους **τομείς παρέμβασης** του, που περιλαμβάνουν εκτός από τις παραδοσιακές προβληματικές, συχνά ιδωμένες όμως κάτω από ένα άλλο πρίσμα (όχι απλώς ή μόνο βοήθεια στους φτωχούς, αλλά καταπολέμηση της φτώχειας ως κοινωνικού φαινομένου) και νέες μη οικονομικές (μη υλιστικές) κοινωνικές ανάγκες (όπως η προστασία του περιβάλλοντος).
- Στα **κοινωνικά του κίνητρα**, που όλο και λιγότερο έχουν να κάνουν με τη φιλανθρωπία και φαίνεται πλέον να ενοποιούνται, ανεξαρτήτως του γενικότερου προσανατολισμού των μεμονωμένων εθελοντικών οργανώσεων, στη διεκδίκηση των μη πραγματοποιημένων θεμελιωδών δικαιωμάτων, με έμφαση ιδιαίτερα στα κοινωνικά δικαιώματα των προσώπων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης.

- Στη **πολιτική του διάσταση**, που απουσίαζε από τις παλιότερες μορφές εθελοντικής δραστηριότητας και εκφράζεται με διάφορους τρόπους, για παράδειγμα, με επεξεργασίες και πρωτοβουλίες μεταρρύθμισης των κοινωνικών πολιτικών του κράτους.
- Στη **δημοκρατική του λειτουργία**, ως πεδίου έκφρασης του κοινωνικού πλουραλισμού (μια σημαντική συνιστώσα του οποίου είναι οι εθελοντικές οργανώσεις) του πνεύματος αλληλεγγύης υπέρ των λιγότερο ευνοημένων ατόμων και ομάδων και αυτοαντιπροσώπευσης των πολιτών μέσω της άμεσης και ενεργητικής συμμετοχής τους στη πραγματοποίηση σχεδίων που προάγουν την ποιότητα της κοινωνικής ζωής.
- Στο **προοδευτικά αυξανόμενο οικονομικό του βάρος**, που απορρέει από την ικανότητά του να συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός τρίτου οικονομικού τομέα, του τομέα της λεγόμενης «αλληλέγγυας οικονομίας», που σε άλλες χώρες διαδραματίζει ήδη σημαντικό ρόλο στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.¹⁹

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται πως στις μέρες μας η μορφή του εθελοντισμού έχει αλλάξει και είναι διαφορετική από της φιλανθρωπίας καθώς αυτή ήταν η αφετηρία του. Τέλος συνταιριάζει παραδοσιακές μεθόδους και πρακτικές με νέες για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σημερινής κοινωνίας.

1.3 ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΕΟΙ

Ο εθελοντισμός οφείλει να αποτελεί μια πολυεπίπεδη προσφορά που θα αγκαλιάζει, θα απευθύνεται και θα κινητοποιεί όλες τις κατηγορίες του πληθυσμού (ηλικιωμένους, επαγγελματίες, άνεργους, γυναίκες, άντρες, ανθρώπους με ειδικές ανάγκες κ.ά.).

Εκτός όμως από τις προαναφερθείσες κατηγορίες υπάρχει ακόμα μία η οποία, συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη του εθελοντισμού και είναι εκείνη των νέων. Οι συνταξιούχοι από τη μια προσφέρουν πολύτιμη εθελοντική εργασία, έχοντας την πολυετή εμπειρία τους, είτε είναι γιατροί, είτε δικηγόροι, εκπαιδευτικοί, καλλιτέχνες, τεχνίτες εργασιακοί σύμβουλοι, κλπ. Οι νέοι από την άλλη προσφέρουν έχοντας νέες ιδέες και τον δυναμισμό για την συνέχιση και ανάπτυξη του εθελοντισμού. Βέβαια η επαγγελματική εμπειρία αποτελεί σημαντικό προσόν αλλά όχι απαραίτητο για την συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις όπως θα δούμε και παρακάτω.

¹⁹ Ανθόπουλος, Χ. (2000), *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία*, Αθήνα, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς σελ 26.

Ο εθελοντισμός είναι μια παράμετρος συμμετοχής στα κοινά που έχει μεγαλύτερη απήχηση στους νέους σύμφωνα και με τις έρευνες, αυτό ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι οι νέοι χρησιμοποιούν περισσότερο τα μέσα νέων τεχνολογιών για την επικοινωνία και την πληροφόρησή τους. Ακόμα οι νέοι αποτελούν το κομμάτι εκείνο του πληθυσμού που είναι πιο δεκτικό και πιο ευαίσθητο στις κοινωνικές μεταβολές και συνήθως προπορεύεται στις αλλαγές των κοινωνικών στάσεων και αντιλήψεων για τον εθελοντισμό.

Οι νέοι στη χώρα μας έχουν κατά γενική ομολογία περιορισμένο ελεύθερο χρόνο λόγω του βεβαρημένου εκπαιδευτικού προγράμματος που ακολουθούν οι περισσότεροι. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί (το έτος 1997 και το 2001), εξετάζοντας τις πιο προσφιλείς δραστηριότητες των νέων ηλικίας 15 έως 24 ετών ως σταθερές επιλογές για τη διαμόρφωση του ελεύθερου χρόνου, τότε επιβεβαιώνεται η έντονη κοινωνικότητα των νέων της Ελλάδας που προτιμούν να συναντήσουν τους φίλους τους σε ποσοστό 71,5% το 1997 και σε ελαφρά μειωμένη συχνότητα (68,3%) το 2001. Η μείωση αυτή πιθανώς να οφείλεται στην εντυπωσιακή αύξηση του χρόνου που αφιερώνεται στο διαδίκτυο (από 7,6% το 1997 σε 22,5% το 2001), το οποίο ενδέχεται να υποκαθιστά ορισμένες φορές τη "ζωντανή" επικοινωνία με τους φίλους. Επίσης βλέπουν τηλεόραση (56,7% το 1977 και 57,8% το 2001), ακούν μουσική (56,6% το 1997 και 59,1% το 2001) και αρκετά συχνά ασχολούνται με τον αθλητισμό (38,5% το 1997 και 38,2% το 2001). Αντίθετα, η εθελοντική προσφορά εργασίας αποτελεί την τελευταία επιλογή ως προς τη σταθερή διαμόρφωση του ελεύθερου χρόνου τόσο για το 1997 (6,9%), όσο και για το 2001 (4,1%), στο οποίο καταγράφεται εμφανής μείωση²⁰.

Εξάλλου όπως αναφέρει και ο κ. Κανέτης Ισίδωρος²¹ σε σχετικό άρθρο του «Ο Εθελοντισμός στην Ελλάδα τον 21ο αιώνα», «το συναίσθημα ότι αφιερώνεις τον ελεύθερο χρόνο σου σε μια προσπάθεια διαμόρφωσης ευτυχημένων, ενεργών και χρήσιμων πολιτών του αύριο είναι υπεραρκετό για να αναλάβεις σαν στέλεχος πολλές, άλλοτε απλές και άλλοτε σύνθετες, αποστολές κάθε μία από τις οποίες προσθέτει κάποια θετική εμπειρία και στην δική σου προσωπικότητα».²²

Το 1997 η συμμετοχή των νέων σε εθελοντικές οργανώσεις στην Ελλάδα κυμάνθηκε σαφώς κάτω από το μέσο όρο των χωρών της Ε.Ε. (8,0%). Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 2001, οι νέοι στην Ελλάδα καταλαμβάνουν την τελευταία θέση στην προσφορά εθελοντικής εργασίας ανάμεσα σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. (μέσος όρος 7,4%)²³.

²⁰ Eurobarometer 47.2, *The Young Europeans, Bruxelles, spring 1997*, σ. 14/160, και, Eurobarometer 55.1, *Young Europeans in 2001. Results of a European Opinion Poll, Bruxelles, 2001*, σ. 11-12.

²¹ Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://demo.bee.gr/Synedrio2007>[πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2007]

²² Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://demo.bee.gr/Synedrio2007>[πρόσβαση στις 21 Νοεμβρίου 2007]

²³ Eurobarometer 47.2, σ. 14-15, και Eurobarometer 55.1, σ. 13.

Μια γρήγορη αιτιολόγηση ενδέχεται να εντοπίζεται στην ένταση της οικονομικής κρίσης και στην αύξηση της ανεργίας ιδίως των νέων στη χώρα μας που δημιουργούν ανασφάλεια και δεν επιτρέπουν δραστηριότητες χωρίς αμοιβή.

Επίσης σημαντικό είναι να αναφερθεί η άποψη της πλειοψηφίας των νέων ότι η ελληνική κοινωνία χρειάζεται μεγάλες αλλαγές. Η γενικευμένη αυτή επικριτική στάση δεν σχετίζεται μόνο με συγκεκριμένα προβλήματα των νέων, αλλά με ένα γενικό αίσθημα ανικανοποίητου, ένα αίσθημα κενού. Βασικό ίσως ρόλο σε αυτή τη στάση διαδραματίζει η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια που κάνει τη νέα γενιά να αυτοχαρακτηρίζεται κυρίως «αγχωμένη».

Επιπλέον υπάρχει μια ιδεολογία που κυριαρχεί, αυτή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «νέος ανθρωπισμός». Οι έννοιες της αριστεράς, της δεξιάς, του καπιταλισμού, του σοσιαλισμού σημαίνουν ελάχιστα πράγματα πια στους νέους, αφού τους προκαλούν αρνητική ή καμία εντύπωση σε ποσοστό που προσεγγίζει κατά περίπτωση το 80%. Αποτελούν στερεότυπα χωρίς αξία, λέξεις χωρίς αντίκρισμα. Αντίθετα, έννοιες στις οποίες οι νέοι προσδίδουν ιδιαίτερο νόημα είναι: η ελευθερία, η δημοκρατία, η κοινωνική ισότητα, η εθνική ανεξαρτησία, η οικολογία, εκσυγχρονισμός, ο φιλελευθερισμός, έννοιες που μαζί συγκροτούν ένα σύστημα αξιών με επίκεντρο τον άνθρωπο και τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σύγχρονο κόσμο. Αυτές λοιπόν οι έννοιες αναδεικνύονται και προωθούνται και μέσω προσφοράς της εθελοντικής εργασίας.

Ακόμα παρατηρείται στις μέρες μας, μια μεγάλη στροφή στο πρόσωπο και στην προσωπικότητα. Οι νέοι πιστεύουν ακόμη στις συλλογικές προσπάθειες, αναζητούν όμως την εξισορρόπηση με την ατομική ελευθερία και προτάσσουν τον προσωπικό ρόλο και λόγο. Έτσι μέσω της συμμετοχής τους σε εθελοντικές οργανώσεις και μέσω συλλογικών δράσεων οδηγούνται στην αυτογνωσία αναλαμβάνοντας τον δικό τους ρόλο κάθε φορά.²⁴

Κίνητρα συμμετοχής των νέων σε εθελοντικές οργανώσεις είναι κυρίως η επαγγελματική εμπειρία και τα οικονομικά οφέλη που θέλγουν περισσότερο τα νεαρότερα άτομα ηλικίας 18 έως 34 ετών, κυρίως ανύπανδρα, τους ανέργους και τους φοιτητές που στην πλειονότητά τους δεν εργάζονται και ανήκουν στα χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια. Ίσως μέσα από την εθελοντική συμμετοχή τους να προσδοκούν να διευρύνουν τον κύκλο γνωριμιών καθώς επίσης τις εμπειρίες τους, με σκοπό να βελτιώσουν τις δυνατότητες μελλοντικής επαγγελματικής αποκατάστασης. Τέλος, τα ταξίδια και οι καινούριες γνωριμίες αποτελούν κίνητρο εθελοντικής συμμετοχής για τους εφήβους (20,5%), για τους φοιτητές (12,0%) και για άτομα προερχόμενα κυρίως από αγροτικές περιοχές (14,3%) που με τις μετακινήσεις

²⁴ *Οι νέοι του καιρού μας*, (1999), *Αξίες στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής νεολαίας*, εκδ. Παπαζήση

φιλοδοξούν να αποκτήσουν καινούριες φιλίες που θα τους επιτρέψουν να ξεφύγουν λίγο από το καθημερινό κλειστό κοινωνικό περιβάλλον των αγροτικών περιοχών.²⁵

Ο εθελοντισμός θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ένας ακόμα τρόπος οι νέοι να ενισχύουν τη θέση τους, να αναδειξουν την ταυτότητα και τις ανησυχίες τους και να πιέσουν για να υιοθετηθούν πολιτικές για τους νέους και για όλες τις ομάδες που αντιμετωπίζουν αποκλεισμό και φτώχεια.

Σήμερα ο εθελοντισμός μπορεί, ανάλογα με την ηλικία, τα ενδιαφέροντα, τον χρόνο αλλά και τον τόπο ενασχόλησης, να προσφέρει διαφορετικά προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης που να καλύπτουν τις ανάγκες των νέων ανθρώπων και ταυτόχρονα να τους δίνουν την δυνατότητα να ζήσουν μια ζωή που θα προσφέρει στους συνανθρώπους μας ουσιαστική βοήθεια.

Οι νέοι μέσω της εθελοντικής τους συμμετοχής, θα έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν την ζεστασιά της παρέας και να μοιραστούν με χιλιάδες άλλους νέους και νέες τα ίδια ενδιαφέροντα και τις ίδιες ανησυχίες, δουλεύοντας μαζί σε μικρές ομάδες. Μπορούν να ανακαλύψουν μέσα από την πράξη την ομορφιά της γνώσης της δημιουργίας, της έρευνας και της συλλογικής έντονης δράσης. Σε μια εποχή κατευθυνόμενης σκέψης και πολιτικού αποπροσανατολισμού κάθε νέος και νέα έχει την δυνατότητα, μέσα από μια σειρά δραστηριότητες κοινωνικής συνεργασίας και έρευνας, να προβληματιστεί για ότι συμβαίνει γύρω του και να αναδειχθεί σταδιακά στον αυριανό ενεργό πολίτη, στις εθελοντικές ομάδες του σήμερα κάθε νέος και νέα μπορεί να βιώσει την συμμετοχικότητα και να αισθάνεται ότι η γνώμη του μετρά, ζώντας την δημοκρατία στην πράξη.

Η ενθάρρυνση για συστηματική ενασχόληση με ότι πραγματικά τους αρέσει, αποτελεί για τους νεότερους εθελοντές το πρώτο στάδιο επαγγελματικού προσανατολισμού, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ενώ οι ευκαιρίες για απασχόληση με πληθώρα διαφορετικών πραγμάτων, προσθέτει σε κάθε άτομο δεξιότητες και τονώνει την αυτοπεποίθηση ενόψει της μεγάλης μάχης στην αγορά εργασίας.

Σε δύσκολες για το κοινωνικό σύνολο καταστάσεις, πολύ λίγοι έφηβοι και νέοι έχουν την δυνατότητα να ζήσουν την σημασία της προσφοράς στον συνάνθρωπο, με την εμπλοκή τους σε έργα δυσανάλογα μεγάλα για την ηλικία τους, που στο τέλος αφήνουν ένα υπέροχο αίσθημα συνεισφοράς στην δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου.

Σε μια εποχή που η κρίση των αξιών και η κοινωνική αλληλεγγύη εξελίσσεται σε ένα ακόμη μέσο προσωπικής ματαιοδοξίας οι νέοι άνθρωποι έχουν την ευκαιρία μέσα από τον εθελοντισμό να ανιχνεύσουν τα προβλήματα που απειλούν άμεσα την κοινωνική συνοχή.

Η πληθώρα των ενδιαφερόντων που ανακαλύπτουν οι νέοι και οι νέες μέσα από την ενασχόληση με θέματα που σχετίζονται με την πνευματική καλλιέργεια, τον αθλητισμό, τις

²⁵ Βερναρδάκης, Χ. (2003) *Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα-Δημοσκοπήσεις 2003*, Αθήνα: VPRC

κατασκευές και τη δημιουργία, τη ζωή μέσα από τη φύση, την κοινωνική συνεργασία και προσφορά βοηθούν στην ανάπτυξη ενός έρωτα με την ζωή που τους κρατά μακριά από οποιαδήποτε συνήθεια η οποία μπορεί να μειώσει τις δυνάμεις τους.

Οι εθελοντικές κινήσεις πρέπει να έχουν θέσεις και προτάσεις για τα ζητήματα που απασχολούν την νεολαία σήμερα. Στην εποχή που όλα αλλάζουν και τίποτα δεν είναι πλέον ίδιο με τόλμη και παρρησία οι εθελοντικές οργανώσεις πρέπει να είναι σε θέση να διαβεβαιώσουν κάθε γενιά αυτού του τύπου, ότι αξίζει να είσαι εθελοντής, να είσαι δηλαδή εκείνος που προπορεύεται στον χώρο, τον χρόνο την σκέψη και την πράξη, για να ανοίγει τον δρόμο για ένα καλύτερο και ελπιδοφόρο μέλλον.²⁶

Ανακεφαλαιώνοντας λοιπόν παρατηρούμε μέσα από τις έρευνες που έχουν διεξαχθεί, ότι οι νέοι υποστηρίζουν ολοένα και πιο ρητά, με ολοένα μεγαλύτερη εμμονή, νέα πρότυπα και συμπεριφορές που διαφοροποιούνται σημαντικά από εκείνες των προηγούμενων γενεών. Η χαμένη εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς και τους πολιτικούς καθώς και τα ατομοκεντρικά πρότυπα συμπεριφοράς που σε περιόδους οικονομικής ύφεσης δεν αποδεικνύονται ως τα πλέον λυσιτελή, έχουν δημιουργήσει ένα αίσθημα ανασφάλειας και απαισιοδοξίας που τα τελευταία χρόνια αναζητά διεξόδους σε διάφορων ειδών ατομικές ή συλλογικές δράσεις, μακριά από τις παλιές πρακτικές και τους φθαρμένους πολιτικούς θεσμούς που δεν απέφεραν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Τέλος, από τις έρευνες που έχουν γίνει από το Υπουργείο Εσωτερικών μέσω του 1464, από την Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και άλλους φορείς, προκύπτει ένα αισιόδοξο μήνυμα για τις τάσεις της ελληνικής κοινωνίας ως προς τον εθελοντισμό και γενικότερα για την εξέλιξη του εθελοντισμού. Οι έρευνες αυτές αποτυπώνουν ένα ζωηρό ενδιαφέρον των πολιτών για τον εθελοντισμό, την ανάγκη τους για περισσότερη και συγκεκριμένη πληροφόρηση, τη διάθεσή τους -ιδιαίτερα των νέων- για μεγαλύτερη συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις απ' ότι σε πιο παραδοσιακές μορφές κοινωνικής δράσης όπως είναι τα πολιτικά κόμματα ή τα συνδικάτα.²⁷ Αυτό το ενδιαφέρον μπορεί να ερμηνευτεί ως την ανάγκη ύπαρξης του εθελοντικού τομέα και την αναγνώριση της αποτελεσματικότητας του όχι μόνο από τους «δέχοντες» αλλά και από τους «προσφέροντες» εθελοντική εργασία.

1.4 ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Η εντυπωσιακή ανάπτυξη του εθελοντισμού είναι ένα διεθνές φαινόμενο. Σε ολοένα και περισσότερες χώρες οι άνθρωποι έχουν αρχίσει να δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον για

²⁶ Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://demo.bee.gr/Synedrio2007>[πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2007]

²⁷ Εθελοντισμός νέου τύπου και κοινωνική οικονομία, Ιούλιος 2002

τον εθελοντισμό. Συμμετέχουν σε διεθνής ή τοπικές εθελοντικές οργανώσεις, προσφέροντας εθελοντική εργασία ημιαπασχόλησης ή πλήρους απασχόλησης.

Μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία, με την ονομασία Volmed-Greece, Italy, Portugal, Spain, αποδεικνύει την διακριτή θέση του εθελοντισμού και των εθελοντικών οργανώσεων, στο πλαίσιο του ευρύτερου μη κερδοσκοπικού τομέα. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του εθελοντικού τομέα στις μεσογειακές ευρωπαϊκές χώρες όπως προκύπτουν από αυτή την έρευνα είναι τα εξής:

- Η στήριξη των δραστηριοτήτων των οργανώσεων αυτού του τομέα γίνεται πρωτίστως από την εθελοντική εργασία.
- Η κεντρική θέση του αλτρουιστικού προσανατολισμού, που συνδυάζεται συχνά με μια κριτική συνείδηση που αμφισβητεί το υφιστάμενο σύστημα των κοινωνικών πολιτικών.
- Η στράτευση στον αγώνα εναντίον της περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού, που αποτελεί την πρωταρχική αναφορά για πολλές οργανώσεις του εθελοντικού τομέα.²⁸

Υπάρχουν ποικίλες εθελοντικές οργανώσεις ανά τον κόσμο που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο. Τα προγράμματα και οι δράσεις που αναπτύσσουν διαφέρουν ανάλογα με τον σκοπό της κάθε οργανώσης, ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιες από αυτές. **Ο Διαπολιτισμικός Οργανισμός (Cross-Cultural Organisation)** είναι ένας ανεξάρτητος μη κερδοσκοπικός οργανισμός που συντονίζει εθελοντικά προγράμματα στη Βραζιλία, Κίνα, Κόστα Ρίκα, Γκάνα, Γουατεμάλα, Ινδία, Περού, Ρωσία, Τανζανία και Ταϊλάνδη. Μια άλλη οργάνωση είναι η **«One World Action»**, όπου αυτή εργάζεται για έναν κόσμο ελεύθερο από τη φτώχεια και την καταπίεση. Η Oneworld επίσης προσφέρει ευκαιρίες στους εθελοντές να αναπτύξουν δράση στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης. Το **Παγκόσμιο Δίκτυο Εθελοντών** διαθέτει θέσεις εθελοντών μέσω των εταιρικών του οργανώσεων στην Κίνα, Εκουαδόρ, Γκάνα, Νεπάλ, Ρουμανία, Ρωσία, Ταϊλάνδη και Ουγκάντα. Ακόμα υπάρχει ο **Παγκόσμιος κατάλογος εθελοντισμού**, όπου σε αυτό τον κατάλογο παρουσιάζονται οι τρέχουσες ευκαιρίες εθελοντισμού σε διάφορες χώρες.

Η **Service Civil International** είναι μια υπηρεσία όπου περιλαμβάνει πληροφορίες για εθελοντικά βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα προγράμματα που πραγματοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο και για τις οργανώσεις που ασχολούνται με αυτά. Το **Toolkit** είναι ένα μέσο σχεδιασμένο για την μέτρηση του εθελοντισμού. Βοηθά τις χώρες στη διεξαγωγή ερευνών αξιολόγησης του εθνικού, περιφερειακού και τοπικού επιπέδου τους από πλευράς εθελοντισμού. Η **Working Abroad** είναι μια ακόμα ανεξάρτητη οργάνωση που προσφέρει ευκαιρίες για εθελοντική δράση σε όλο τον κόσμο. Η **Youth Challenge International** είναι μια οργάνωση που απευθύνεται σε εθελοντές ηλικίας 18-30 ετών για να πάρουν μέρος σε έργα για

²⁸ Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία*, Αθήνα: Γεν. Γραμματεία Νέας Γενιάς, Σελ. 30.

την ανάπτυξη κοινοτήτων, την προώθηση της υγείας και την έρευνα για το περιβάλλον. Η **Ένωση Οργανώσεων Εθελοντικών Υπηρεσιών** προσφέρει πληροφορίες όλες τις οργανώσεις μέλη οι οποίες ασχολούνται με προγράμματα εθελοντικής υπηρεσίας στην Ευρώπη.

Το **Ίδρυμα Διεθνούς Συνδρομής και Φιλίας** προσφέρει θέσεις για εθελοντές σε διάφορες χώρες και αναφέρεται στο πεδίο της βιώσιμης μακροπρόθεσμης ανάπτυξης. Η Δράση των νέων για την ειρήνη είναι μια υπηρεσία που περιλαμβάνει ενδιαφέροντες συνδέσμους και διευθύνσεις οργανώσεων που ασχολούνται με διεθνή κινήματα νέων που εμπλέκονται στην ανταλλαγή εθελοντών παγκοσμίως. Οι εθελοντές στο εξωτερικό είναι ακόμη μια υπηρεσία που προσφέρει πληροφορίες για όσους ενδιαφέρονται για εθελοντική δράση. Αυτή η υπηρεσία εμπεριέχει όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζει κάποιος για τον εθελοντισμό, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας που πρέπει να ακολουθήσει για την έγγραφη του σε κάποιο οργανισμό.

Ο εθελοντισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζεται με διάφορες μορφές λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των κρατών μελών της. Εντούτοις, μπορούμε να προσδιορίσουμε ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά για το πώς αναπτύσσεται ο εθελοντισμός και από πού πηγάζει. Ο εθελοντισμός λοιπόν, είναι μια δραστηριότητα που πηγάζει από την ελεύθερη βούληση και τα εσωτερικά κίνητρα του κάθε ατόμου, δεν επιδιώκεται το προσωπικό οικονομικό όφελος και πραγματοποιείται σε οργανωμένα πλαίσια, όπως για παράδειγμα τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις (ΜΚΟ).

Ο εθελοντισμός διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς εκατομμύρια είναι οι πολίτες σε ολόκληρη την Ευρώπη που ασχολούνται ενεργά με διάφορες μορφές εθελοντισμού.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο 23 εκατομμύρια άνθρωποι προσφέρουν εθελοντικά κάθε χρόνο, αποτελώντας ένα εργατικό δυναμικό ισοδύναμο με 180.000 εργαζομένους πλήρους απασχόλησης. Οι Βέλγοι αφιερώνουν 5 ώρες την εβδομάδα σε εθελοντικές δραστηριότητες χωρίς αμοιβή, το οποίο είναι ισοδύναμο με περίπου 200.000 θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης. Το 2002 ο χρόνος που αφιερώθηκε σε εθελοντικές εργασίες, σε διάφορες οργανώσεις στην Γαλλία, ήταν ισοδύναμος με περισσότερο από 716.000 θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης.

Το 2004 στην Πολωνία, περίπου 5,4 εκατομμύρια πολίτες ασχολήθηκαν με τον εθελοντισμό, το οποίο αντιπροσωπεύει το 18,3% του συνολικού πληθυσμού. Στην Γερμανία 23 εκατομμύρια πολίτες (36%) συμμετέχουν σε διάφορα είδη εθελοντικής εργασίας ενώ το 33% του ενήλικου πληθυσμού στην Ιρλανδία (δηλ. περίπου 1.287.000 άτομα) ασχολείται με τον εθελοντισμό.²⁹

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση ο εθελοντισμός μπορεί να αξιοποιηθεί ως εργαλείο για την προώθηση της ενεργού και υπεύθυνης συμμετοχής των ευρωπαϊών πολιτών, το οποίο είναι

²⁹ Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.cev.be/facts&figures.htm> [πρόσβαση στις 16 Οκτωβρίου 2007]

βασικό στοιχείο των ευρωπαϊκών αξιών και ιδανικών της δημοκρατίας, της αλληλεγγύης και της συμμετοχής. Ακόμα ο εθελοντισμός είναι ένα μέσο για την επίτευξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της κοινωνικής ολοκλήρωσης που θα συμβάλει στην κοινωνική συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα από τον εθελοντισμό όλοι οι άνθρωποι, ανεξαιρέτως ηλικίας, εθνικότητας, θρησκείας, κοινωνικής και οικονομικής τάξης, μπορούν να συμβάλλουν στην θετική εξέλιξη και την αλλαγή.

Ο εθελοντισμός παρέχει ανεπίσημες και άτυπες εκπαιδευτικές ευκαιρίες μάθησης και επομένως είναι ένα βασικό εργαλείο που συμβάλλει στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την δια βίου εκπαίδευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι εθελοντές θα επωφελούνται αφού θα έχουν την ευκαιρία να αυξήσουν τις γνώσεις τους και να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες και τις δεξιότητές τους.

Δεν μπορούμε βέβαια να παραλείψουμε την οικονομική σημασία του εθελοντισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η οικονομική αξία του εθελοντισμού έχει σημαντικό μερίδιο στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και θα πρέπει να προσδιορίζεται με σαφήνεια στους Εθνικούς Στατιστικές Εκθέσεις και Απολογισμούς. Όπως διαπιστώνεται η εθελοντική δράση αποτελεί ένα βασικό στοιχείο του στρατηγικού στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να γίνει η οικονομία ανταγωνιστική και δυναμική παγκοσμίως.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 1983 εξέδωσε ψήφισμα για τον εθελοντισμό, το οποίο αναγνωρίζει το γενικό ενδιαφέρον για τον εθελοντισμό και υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη επαρκών υποδομών είναι βασικό και μέτρο για την επίτευξη αποτελεσματικών πολιτικών για τον εθελοντισμό. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να περιλαμβάνει, σε συστηματική βάση, στο πρόγραμμα δράσεων της τα θέματα που αφορούν τον εθελοντισμό. Επιπλέον, εισηγείται την εισαγωγή ενός νομοθετικού πλαισίου για την εθελοντική εργασία, που να καλύπτει την αποζημίωση των εξόδων που καταβάλλουν οι εθελοντές και την κοινωνική ασφάλεια των εθελοντών.

Στην Διακήρυξη 38 για τις εθελοντικές δραστηριότητες – υπηρεσίες, η οποία επισυνάφηκε στην Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1999, αναγνωρίζεται η σημαντική συμβολή εθελοντικών δραστηριοτήτων – υπηρεσιών, στην ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής. Επίσης δηλώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα ενθαρρύνει την ευρωπαϊκή διάσταση των εθελοντικών οργανώσεων με ιδιαίτερη έμφαση στην ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών, καθώς και στη συμμετοχή της νεολαίας και των ηλικιωμένων στην εθελοντική εργασία.

Η Ανακοίνωση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την προώθηση του ρόλου των εθελοντικών οργανώσεων και ιδρυμάτων, COM (1997) 241, αναγνωρίζει την πολιτική, οικονομική και κοινωνική σημασία της εθελοντικής δράσης στην ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής κοινωνίας που να προωθεί την αλληλεγγύη, την κοινωνική ενσωμάτωση και να βασίζεται στην ενεργό συμμετοχή του πολίτη.

Η διάσκεψη Eurofestation που πραγματοποιήθηκε στο Μάαστριχ το 2004, η οποία διοργανώθηκε από την Ένωση Δήμων της Ολλανδίας και το Ολλανδικό Εθνικό Κέντρο Εθελοντισμού, διαμόρφωσε και προώθησε ένα Ευρωπαϊκό χάρτη μέχρι το 2010 για την Ε.Ε., τα κράτη μέλη, τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, τα εθνικά κέντρα εθελοντών, τις εθελοντικές οργανώσεις και τις δομές που υποστηρίζουν και προωθούν τον εθελοντισμό.³⁰

1.4.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης δραστηριοποιείται η **Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εθελοντών** (European Volunteer Service – EVS), η οποία απευθύνεται σε νέους ηλικίας 18-25 ετών. Σκοπός της είναι να προσφέρει εναλλακτικούς τρόπους εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στους νέους. Η υπηρεσία αυτή λειτούργησε για πρώτη φορά ως πιλοτικό πρόγραμμα το 1996.

Δυο είναι οι κεντρικές ιδέες που χαρακτηρίζουν την Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία. Η πρώτη, αφορά στην αντιμετώπιση της εθελοντικής εργασίας ως αποτελεσματικό όργανο επιμόρφωσης, εκπαίδευσης και συμπληρωματικής κατάρτισης, το οποίο πρέπει να αξιοποιηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η δεύτερη κεντρική ιδέα είναι η αξιοποίηση της θέλησης των νέων εθελοντών για δράση, όπου αυτό θα είναι εφικτό μέσα από την στήριξη των προγραμμάτων τοπικής ανάπτυξης.

Για να συμμετέχει κάποιος στην υπηρεσία αυτή δεν χρειάζονται ιδιαίτερα προσόντα, αρκεί, να είναι νέοι ηλικίας 18-25, να υπάρχει ενθουσιασμός και γνήσιο ενδιαφέρον για πρόσφορα εθελοντικής εργασίας.

Σε κάθε πρόγραμμα που στηρίζεται από την Υπηρεσία υπάρχουν τρεις συμβαλλόμενοι, αυτοί είναι: οι **νέοι εθελοντές**, το **πρόγραμμα αποστολής** και το **πρόγραμμα υποδοχής**. Ο εθελοντής που θα δηλώσει συμμετοχή στο πρόγραμμα θα πρέπει να είναι έτοιμος να γνωρίσει έναν άλλο πολιτισμό διαφορετικό από τον δικό του, να γνωρίσει μια άλλη κουλτούρα, μια καινούργια γλώσσα και διαφορετικούς ανθρώπους. Ο ίδιος, είναι φορέας του δικού του πολιτισμού και θα προσπαθήσει να τον κάνει γνωστό στην τοπική κοινότητα και μέσα από αυτή την διαδικασία να προσπαθήσει να επιτύχει την ενσωμάτωση του στην καινούργια κοινότητα.

Το πρόγραμμα αποστολής έχει καθοριστικό ρόλο στην εθελοντική δράση, καθώς αυτό είναι υπεύθυνο για την προετοιμασία των εθελοντών στην διαπολιτισμική εμπειρία που θα βιώσουν. Οφείλει να τους παρέχει ευκαιρίες για την συνέχιση της εθελοντικής δράσης και μετά το πέρας του προγράμματος και την επιστροφή τους στην χώρα τους. Επίσης είναι υπεύθυνο για την υποβολή αίτησης χρηματοδότησης στην Εθνική Υπηρεσία, όπου στην περίπτωση που γίνει δεκτή καλύπτεται το 50% του συνολικού κόστους του προγράμματος.

³⁰ European Volunteer Centre, (2006) *Manifesto*. Βρυξέλλες: CEV

Το πρόγραμμα υποδοχής έχει επίσης πολύ σημαντικό ρόλο γιατί είναι υπεύθυνο για τον εθελοντή κατά την διάρκεια της εθελοντικής υπηρεσίας του. Οφείλει να του παρέχει στήριξη και ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο που θα μπορεί να καλύπτει γλωσσικά, προσωπικά και τεχνικά θέματα που θα ανακύπτουν στην διάρκεια εργασίας του εθελοντή. Επιπροσθέτως, είναι υπεύθυνο για την διεκπεραίωση πρακτικών ζητημάτων που αφορούν την παραμονή του εθελοντή στην καινούργια χώρα, όπως για παράδειγμα την διατροφή και την διαμονή του.

Τα προγράμματα αυτά για να έχουν συμμετοχή εθελοντών από την Υπηρεσία θα πρέπει να δραστηριοποιούνται στο κοινωνικό, πολιτιστικό και περιβαλλοντικό τομέα και να προφέρουν στην τοπική κοινωνία. Τα θέματα με τα οποία ασχολούνται κυρίως αυτά τα προγράμματα είναι: περιβαλλοντικά θέματα, κοινωνική μέριμνα, κοινωνικός αποκλεισμός, δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, την τέχνη και τον πολιτισμό.³¹

1.4.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

Το **Ευρωπαϊκό Κέντρο Εθελοντισμού (Ε.Κ.Ε.)** είναι σύνδεσμος οργανώσεων που αποτελείται από 38 εθνικά και περιφερειακά κέντρα εθελοντισμού σε όλη την Ευρώπη, τα οποία έχουν ως κοινό στόχο την υποστήριξη και προώθηση της εθελοντικής δραστηριότητας.

Το Ε.Κ.Ε. προωθεί τις προτεραιότητες και τις ανησυχίες των οργανώσεων μελών του στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενεργεί ως κεντρικό μέσο για ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας σε θέματα πολιτικής, και καλών πρακτικών και πληροφοριών για τον εθελοντισμό, υποστηρίζει τη δικτύωση μεταξύ των μελών του και οργανώνει διάφορες διασκέψεις, σεμινάρια, εργαστήρια και προωθεί διάφορες άλλες δραστηριότητες όπως η έρευνα, κ.ά.

Τα μέλη του Ε.Κ.Ε. αντιπροσωπεύουν χιλιάδες εθελοντικές οργανώσεις, συνδέσμους και άλλες εθελοντικές ομάδες και οργανωμένα σύνολα στην κοινότητα, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Κοινός στόχος όλων είναι: η αποτελεσματική προώθηση των θεμάτων που αφορούν τον εθελοντισμό στην Ευρώπη. Η ενίσχυση και ενδυνάμωση των υποδομών του εθελοντισμού σε όλες τις χώρες της Ευρώπης. Η προώθηση του εθελοντισμού για ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους.

Οι δραστηριότητες του Ε.Κ.Ε. περιλαμβάνουν: την προώθηση του εθελοντισμού στο ευρύ κοινό, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, στις επιχειρήσεις και στα κέντρα λήψεως αποφάσεων όπου διαμορφώνονται οι διάφορες πολιτικές. Την διαμόρφωση πολιτικής και έρευνα για θέματα που αφορούν τον εθελοντισμό. Την προώθηση των θεμάτων των οργανώσεων μελών του προς τα όργανα της ΕΕ. Την υποστήριξη των υφιστάμενων εθνικών, περιφερειακών και τοπικών εθελοντικών κέντρων σε όλη την Ευρώπη. Την υποστήριξη για

³¹Τσολάκης, Α. (1999) *Η Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία. Εθελοντισμός και φυσικό περιβάλλον*, Θεσσαλονίκη: Αρκτούρος.

ανάπτυξη νέων εθελοντικών κέντρων και την ενίσχυση της δικτύωσης μεταξύ των εθελοντικών κέντρων και άλλων εθελοντικών οργανισμών σε όλη την Ευρώπη. Τέλος περιλαμβάνει την υποστήριξη των οργανώσεων που προωθούν την καινοτομία και που επιθυμούν να εφαρμόσουν ορθές πρακτικές όσον αφορά τον εθελοντικό τομέα. Καθώς και την ενίσχυση των δομών και της τεχνογνωσίας ανάμεσα στις οργανώσεις μέλη του E.K.E..³²

Ανακεφαλαιώνοντας, στις χώρες της Ευρώπης ο εθελοντισμός αποτελεί καίριο ζήτημα και υπάρχουν ποικίλες εθελοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε τομείς όπως το περιβάλλον και η κοινωνία των πολιτών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατοχυρώνει μέσα από ψηφίσματα και διακηρύξεις τον εθελοντισμό και την εθελοντική εργασία. Επίσης, υφίστανται υπηρεσίες οι οποίες συντονίζουν και κατευθύνουν εθελοντές, υποστηρίζοντας και προωθώντας την εθελοντική δραστηριότητα.

³² European Volunteer Centre, (2006) *Manifesto*. Βρυξέλλες: CEV

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

2.1 ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Σε προηγούμενο κεφάλαιο αναφέρθηκε ότι μία από τις μορφές του εθελοντισμού είναι και ο περιβαλλοντικός εθελοντισμός. Η μορφή αυτή είναι ίσως η πιο ανεπτυγμένη μορφή εθελοντισμού μαζί με αυτή του κοινωνικού - ανθρωπιστικού. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια τεράστια οικολογικά προβλήματα απειλούν την ισορροπία και την ζωή του πλανήτη. Φαινόμενα όπως του θερμοκηπίου, με την θερμοκρασία της γης τα τελευταία χρόνια να ανεβαίνει αισθητά, της τρύπας του όζοντος, της παράνομης υλοτομίας που υφίσταται στα μεγάλα δάση της γης, της μόλυνσης των υδάτων και του αέρα και άλλα, έχουν ευαισθητοποιήσει και ενεργοποιήσει πολλούς πολίτες να συμμετάσχουν σε εθελοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις που σκοπό έχουν την προστασία του περιβάλλοντος.

Θέλοντας να εξετάσουμε την εθελοντική εργασία που στόχο έχει την προστασία του περιβάλλοντος, θα πρέπει να δώσουμε έναν ορισμό του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με το λεξικό της Οξφόρδης, η λέξη περιβάλλον σημαίνει:

- A) Τα αντικείμενα και ο χώρος που περιβάλλει ο,τιδήποτε.
- B) Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες κάθε πρόσωπο ή πράγμα ζει και αναπτύσσεται.
- Γ) Το σύνολο των αποδράσεων που τροποποιούν και καθορίζουν την ανάπτυξη της ζωής ή του χαρακτήρα.

Ένας άλλος ορισμός σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Προτύπων (ISO), η λέξη περιβάλλον σημαίνει: «Ο περίγυρος στον οποίο λειτουργεί ένας οργανισμός, που περιλαμβάνει τον αέρα, το νερό, τη γη τους φυσικούς πόρους, τον φυτικό και ζωικό κόσμο, τους ανθρώπους και την αλληλεπίδρασή τους³³».

Επίσης ένας άλλος ορισμός που θα μπορούσε να προκύψει λόγω της αλλαγής των συνθηκών ζωής είναι εκείνος ο οποίος θεωρεί το περιβάλλον ως: το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες.

Το περιβάλλον διακρίνεται σε **φυσικό**, όπου περιλαμβάνει τον περιβάλλον στο οποίο ζει ο άνθρωπος, σε **κοινωνικό** που αποτελείται από την οικογένεια, το σχολείο, το εργασιακό και πολιτισμικό πλαίσιο, όπου ζει και κινείται, δρα και δημιουργεί κάθε άτομο, σε **δομημένο** που αναφέρεται στο αστικό περιβάλλον των πόλεων όπου συγκεντρώνεται και ο περισσότερος

³³ Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, (2005) *Περιβάλλον και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις του περιβάλλοντος*, Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά Γράμματα σελ 14

πληθυσμός, σε **πολιτιστικό** όπου είναι τα ανθρωπογενή στοιχεία του πολιτισμού και χαρακτηριστικά, όπως αυτά διαμορφώθηκαν από την παρέμβαση και τις σχέσεις του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, σε **οικονομικό** που είναι το σύνολο των ενεργειών του ανθρώπου που έχουν ως σκοπό την παραγωγή, την απόκτηση και τη συνετή χρήση υλικών αγαθών, τα οποία ικανοποιούν τις υλικές κυρίως ανάγκες του και σε **επικοινωνιακό** όπου κάθε άτομο έχει το δικό του ζωτικό χώρο, δηλαδή ένα χώρο γύρω από το σώμα του, που τον θεωρεί προέκταση του σώματος του.³⁴

Τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που κυριαρχούν στις μέρες μας και απειλούν τη βιωσιμότητα του πλανήτη είναι η ρύπανση των υδάτων, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η ραδιενεργός ρύπανση, η ηχορύπανση, η αύξηση της θερμοκρασίας της επιφάνειας της γης, η ανεξέλεγκτη αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, η εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας, η καταστροφή των δασών και η όξινη βροχή.

Οι αιτίες για τα παραπάνω προβλήματα του περιβάλλοντος είναι ατομική ή/και συλλογική ευθύνη. Στα άτομα κυριαρχεί η σκέψη, η νοοτροπία του «να ενδιαφερθεί άλλος εγώ είμαι σωστός» και το οικοσύστημα έχει φτάσει στη σημερινή κατάσταση. Κάθε άνθρωπος έχει ένα τρόπο ζωής που λιγότερο ή περισσότερο που συμβάλλει στην καταστροφή του πλανήτη.

Περισσότερες από πενήντα περιβαλλοντικές οργανώσεις που ασχολούνται με το περιβάλλον έχουν διατυπώσει στα συμπεράσματά τους ότι η γη σε σύντομο χρονικό διάστημα δε θα είναι παραγωγική και βιώσιμη στο μεγαλύτερο διάστημά της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε καθυστερήσει να θεσπίσει νομοθετικές ρυθμίσεις για τις καταστροφές που εντείνονται με γρήγορους ρυθμούς. Όμως σήμερα οι νόμοι της Ε.Ε είναι ιδιαίτερα αυστηροί και ελέγχουν την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα, σημαντικό ρόλο παίζει η εκπαίδευση των ατόμων με σκοπό να οργανώνονται σε εκστρατείες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης. Επίσης σημαντικό ρόλο παίζουν και τα ΜΜΕ τα οποία αναδεικνύουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα και μπορούν να ευαισθητοποιήσουν τους πολίτες αναφορικά με το οικοσύστημα. Μπορούν να χαράξουν μία στρατηγική και να παρουσιάζουν τα γεγονότα όπως πραγματικά συμβαίνουν με αντικειμενικότητα και διαφάνεια. Το κράτος μπορεί να γίνει ο «φρουρός» του περιβάλλοντος και να επιβάλλει ποινές στους πολίτες που προκαλούν καταστροφές.

Για να αντιμετωπιστούν τα παραπάνω περιβαλλοντικά προβλήματα έχουν δημιουργηθεί ανά τον κόσμο οργανώσεις για να προστατεύσουν το οικοσύστημα μέσω των δράσεων που αναπτύσσουν. Εθελοντές γίνονται χιλιάδες άτομα με ένα όραμα, έναν πλανήτη όπου θα μπορούν οι επόμενες γενιές να κατοικήσουν, να επιβιώσουν, να μεγαλώσουν. Οι μεγαλύτερες

³⁴ Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, (2005) *Περιβάλλον και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις του περιβάλλοντος*, Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά Γράμματα σελ 14-17.

οργανώσεις που δραστηριοποιούνται αυτή τη στιγμή στον κόσμο προσπαθώντας με τις δράσεις τους να σώσουν τον πλανήτη έχοντας πολλούς εθελοντές είναι η Greenpeace και η WWF. Οι δύο αυτές οργανώσεις εδρεύουν και στην Ελλάδα. Επίσης άλλες οργανώσεις στην Ελλάδα που ασχολούνται με το περιβάλλον και σκοπός τους είναι η προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων είναι η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, ο Αρκτούρος, ο Αρχελών, το Μεσόγειος SOS.

Ο Αυστριακός μελλοντολόγος Rober Jungk³⁵ εισήγαγε την ιδέα των μη αναστρέψιμων συνεπειών για να περιγράψει την εποχή μας. Υποστήριξε ότι οι δραστηριότητες της ανθρωπότητας δημιουργούν μη αναστρέψιμες συνέπειες για τον πλανήτη. Αυτή η εποχή αποτελεί πρόκληση για τις περιβαλλοντικές οργανώσεις με τη συμμετοχή των πολιτών για να μπορέσει η κατάσταση η οποία επικρατεί να αντιστραφεί.

2.1.1 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Στον όρο οικολογία συμπεριλαμβάνεται από τη μια μεριά η προστασία του περιβάλλοντος και από την άλλη μεριά ένας προτεινόμενος τρόπος να κατοικεί κάποιος στον πλανήτη. Αναφέρεται δηλαδή στο κοινωνικό-πολιτισμικό αλλά και στο φυσικό πλαίσιο. Δεν είναι τυχαίο ότι η οικολογία αποτελεί ένα σημαντικό πολιτικό ρεύμα, κυρίως στην Ευρώπη, ούτε είναι τυχαία η δημιουργία οικολογικών οργανώσεων ανά τον κόσμο. Η εμφάνιση σοβαρών περιβαλλοντικών προβλημάτων, που αναφέρθηκαν παραπάνω, ευαισθητοποίησε τους κατοίκους του δυτικού κόσμου σε θέματα περιβάλλοντος.

Εξ αιτίας αυτών των προβλημάτων, διαμόρφωσαν στις αρχές του 20ου αιώνα στις αστικοποιημένες κοινωνίες τα πρώτα οικολογικά κινήματα διατήρησης της φύσης και τροφοδότησαν αργότερα ανάλογες προσπάθειες. Οι οργανώσεις αυτές λειτούργησαν με βάση την εθελοντική εργασία ατόμων με ιδιαίτερες ευαίσθησιες προς το περιβάλλον, επιστήμονες και κυρίως με τη συμμετοχή της νεολαίας.

Λόγω του μεγάλου ενδιαφέροντος των μεμονωμένων ατόμων που εθελοντικά υποστήριζαν τις ομάδες αυτές, οι κυβερνήσεις των διαφόρων κρατών αναγνώρισαν την αξία ορισμένων και συνέβαλαν οικονομικά στις προσπάθειες τους. Πέρα από την εθελοντική προσπάθεια των ατόμων και τη βοήθεια των κυβερνήσεων η εξάπλωση των οργανώσεων και η απόκτηση περισσότερων δυνατοτήτων προήλθε από τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με επιχορηγήσεις προγραμμάτων. Έτσι οι διάφορες Μ.Κ.Ο. που δημιουργήθηκαν κατάφεραν να αποκτήσουν μια ανεξαρτησία κινήσεων και δράσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ορισμένες φορές, τη δημιουργία δικτύων περιβαλλοντικών οργανώσεων με κοινούς σκοπούς, ορισμένα εκ των οποίων χρηματοδοτούνται από μεγάλα επιχορηγητικά προγράμματα.

³⁵ Γραμματεία του Δικτύου Εθελοντισμός και Φυσικό Περιβάλλον Αρκτούρος, «Εθελοντισμός και φυσικό περιβάλλον», Θεσσαλονίκη σελ 85

Ενδεικτικά θα παρουσιαστούν εθελοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε ολόκληρο τον κόσμο αλλά στην Ελλάδα και στις δράσεις τους περιλαμβάνουν εθελοντικά προγράμματα.

Σε ολόκληρο τον πλανήτη υπάρχουν εκατοντάδες περιβαλλοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται με σκοπό να προστατεύσουν τον πλανήτη οι πιο γνωστές παγκοσμίως οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος είναι η Greenpeace και η WWF.

Η **Greenpeace** είναι μία ανεξάρτητη οργάνωση που χρησιμοποιεί ειρηνικά και δημιουργικά μέσα. Ως βασικό στόχο έχει ορίσει την έκθεση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, καθώς και τη χρήση ουσιαστικών λύσεων για έναν πράσινο και ειρηνικό μέλλον –“green and peaceful”-. Η Greenpeace αποσκοπεί στο να προστατεύσει την ποικιλία των ειδών σε όλες τις μορφές, να αποτρέψει την μόλυνση και την κατάχρηση της ξηράς, του αέρα, της θάλασσας και του γλυκού νερού, να εξαλείψει όλες τις πυρηνικές απειλές και να προάγει την ειρήνη, τον αφοπλισμό και τη μη-βία.³⁶

Το **WWF** συστάθηκε επισήμως στις 11 Σεπτεμβρίου του 1961. Έκτοτε έχει ηγηθεί και συμβάλλει:

A. Στη δημιουργία περισσότερων από 330 προστατευμένων περιοχών, όπου μελετά και ελέγχει τις απειλές που δέχονται τα είδη που ζουν σ’ αυτές, εκπονεί σχέδια για τη σωστή διαχείρισή τους, εκπαιδευεί τους κατοίκους στους τρόπους διατήρησής τους και τέλος πιέζει τις κυβερνήσεις να ενεργήσουν ώστε αυτές οι περιοχές να λειτουργούν ως πραγματικά προστατευόμενα πάρκα.

B. Στην εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε χιλιάδες σχολεία του πλανήτη και στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης. Διενεργούνται ενημερωτικά σεμινάρια και συζητήσεις με στόχο τη δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης.

Γ. Στη διάσωση απειλούμενων ζώων.³⁷

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται πολλές ΜΚΟ με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος σε όλους τους νομούς της χώρας. Πολλά άτομα εργάζονται εθελοντικά με ένα κοινό στόχο, ένα καλύτερο μέλλον για τις επόμενες γενιές. Παρακάτω θα παρουσιαστούν κάποιες από τις γνωστότερες περιβαλλοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Ο Σύλλογος για την **Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας Αρχελών**, ιδρύθηκε το 1983 και είναι μη-κερδοσκοπικό σωματείο με αντικείμενο τη μελέτη και προστασία των θαλάσσιων χελωνών και των βιοτόπων τους, τη διαχείριση των παράκτιων οικοσυστημάτων στις σημαντικότερες παραλίες ωτοκίας της Καρέττα στη χώρα μας, την περίθαλψη

³⁶ Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, (2005) *Περιβάλλον και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις του περιβάλλοντος*, Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά Γράμματα σελ 15-16

³⁷<http://www.wwf.com> [πρόσβαση στις 20 Οκτωβρίου 2007]

τραυματισμένων και άρρωστων χελωνών καθώς και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού.

Είναι Εταίρος του Μεσογειακού Προγράμματος Δράσης του Προγράμματος για το Περιβάλλον των Ηνωμένων Εθνών (UNEP/MAP), μέλος του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Διατήρηση των Ακτών. Μέλη του συμμετέχουν στη Διεθνή Ένωση Εμπειρογνομόνων για τις Θαλάσσιες Χελώνες καθώς και σε Μεσογειακά και διεθνή συνέδρια για τη διαμόρφωση στρατηγικής για την προστασία των θαλάσσιων χελωνών. Οι δραστηριότητες του Συλλόγου ΑΡΧΕΛΩΝ περιλαμβάνουν καταγραφή της αναπαραγωγικής δραστηριότητας και προστασία των φωλιών της Καρέττα στις σημαντικότερες περιοχές ωοτοκίας της (Ζάκυνθο, Πελοπόννησο και Κρήτη), εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τις περιοχές και δράσεις Περιβαλλοντικής Αγωγής. Όλα τα προγράμματα διεξάγονται με τη συνεργασία των αρμόδιων Υπουργείων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλιευτικών συλλόγων, κατοίκων της περιοχής και άλλων περιβαλλοντικών οργανώσεων ενώ εκπονεί και προγράμματα εθνικής ή κοινοτικής συγχρηματοδότησης.³⁸

Ο *Αρκτούρος* είναι μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική περιβαλλοντική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1992, για την προστασία της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος, με δράσεις έρευνας πεδίου, επιστημονικής μελέτης, ευαισθητοποίησης κοινού, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και εθελοντισμού για την προστασία της άγριας ζωής, την ενίσχυση της βιοποικιλότητας και της αειφορίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό.³⁹

Η *Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία* είναι η μόνη Μη Κυβερνητική Οργάνωση στην Ελλάδα που έχει σαν κύριο στόχο της την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους. Είναι μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύθηκε το 1982. Το 1993 βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών για το σημαντικό μέχρι τότε έργο της. Τα πουλιά αποτελούν ίσως τον πιο φανερό δείκτη της υγείας του περιβάλλοντος. Η εξαφάνιση τους ή η μείωση των πληθυσμών τους συνδέεται με κινδύνους που υποβαθμίζουν την φύση. Η προσπάθεια λοιπόν για τη διατήρηση της ποικιλίας των πουλιών είναι και αγώνας για τη διατήρηση του περιβάλλοντος όλων μας. Για τον αγώνα αυτό η Ελλάδα είναι μια χώρα ιδιαίτερα σημαντική διεθνώς τόσο για τα τοπικά όσο και για τα μεταναστευτικά είδη. Στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, με μια καταπληκτική ποικιλία στο φυσικό της περιβάλλον (ακτές, βουνά, δάση, λιβάδια, θίνες) η Ελλάδα κατέχει προνομιακή θέση για τη ζωή εκατοντάδων ειδών.⁴⁰

³⁸[http:// www.archelon.gr](http://www.archelon.gr) [πρόσβαση στις 20 Οκτωβρίου 2007]

³⁹[http:// www.arktouros.gr](http://www.arktouros.gr) [πρόσβαση στις 22 Οκτωβρίου 2007]

⁴⁰[http:// www.ornithologiki.gr](http://www.ornithologiki.gr) [πρόσβαση στις 22 Οκτωβρίου 2007]

2.2 ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Θεωρητικά, οι θεσμικές μορφές της κοινωνίας των πολιτών είναι ξεχωριστές από αυτές του κράτους, της οικογένειας και της αγοράς ενώ πρακτικά, τα όρια μεταξύ του κράτους, της κοινωνίας πολιτών, της οικογένειας και της αγοράς είναι πολύπλοκα και συχνά θέτονται υπό διαπραγμάτευση. Οι χώροι, οι συντελεστές και οι θεσμικές μορφές που εμπεριέχει η κοινωνία πολιτών ποικίλουν και διαφέρουν στο βαθμό της επισημότητας, αυτονομίας και δυναμικότητάς τους. Για αυτό τον λόγο ο ορισμός της κοινωνίας πολιτών δεν είναι απόλυτος. Παραδείγματα αποτελούν οργανισμοί και οργανώσεις με θέματα τις εγχώριες και διεθνείς αναπτυξιακές στρατηγικές, το περιβάλλον, τα δικαιώματα των γυναικών, μεταναστών, καταναλωτών καθώς και τα διάφορα κοινωνικά κινήματα.

Η κοινωνία των πολιτών αποτελεί το σύνολο των κοινωνικών σχέσεων που δεν εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του κράτους. Πρόκειται λοιπόν για έναν ενδιάμεσο χώρο ανάμεσα στο κράτος και τον πολίτη, για ένα πλέγμα αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε διάφορες μη κυβερνητικές, εθελοντικές οργανώσεις. Η κοινωνία των πολιτών αποτελεί αντίποδα στην πολιτική κοινωνία, δηλαδή στο κράτος, και συγχρόνως χώρο εκούσιας συμμετοχής σ' ένα πολιτικό και κοινωνικό σύνολο.

Οι θεωρητικές προσεγγίσεις για τον ορισμό της κοινωνίας των πολιτών διακρίνονται σε εκείνες που την εκλαμβάνουν πρώτον, ως το αντίθετο του κράτους, μια άποψη που οδηγεί σ' ένα διχοτομικό μοντέλο κράτους-αγοράς, δεύτερον, ως τα ενδιάμεσα στρώματα μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνωμένων, δηλαδή τις οργανώσεις που προστατεύουν τους πολίτες από τον κρατικό αυταρχισμό, αλλά και τους πολιτικούς από εκ των κάτω προερχόμενες λαϊκές πιέσεις και τρίτον, ως τον ενδιάμεσο χώρο μεταξύ κράτους και αγοράς, δηλαδή έναν αυτοδιοικούμενο ενδιάμεσο χώρο που διαχειρίζεται τα συμφέροντα των κοινωνικών ομάδων και διαπραγματεύεται την ισχύ τους.⁴¹

Η κοινωνία των πολιτών έχει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου το οποίο καθορίζεται ολοένα και περισσότερο από την ενεργό συμμετοχή στα δημόσια πράγματα, της κοινωνίας των πολιτών. Στον ευρωπαϊκό χώρο οι παρεμβάσεις της κοινωνίας των πολιτών αφορούν σχεδόν όλους τους χώρους, με έμφαση στον κοινωνικό χώρο και στην προστασία του περιβάλλοντος. Η συνύπαρξη λοιπόν αυτή του κράτους, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών σε όλη της την έκταση δημιουργεί ένα νέο, πολυεπίπεδο αλλά και δυναμικό πεδίο που εμπεριέχει σαφείς αλληλεξαρτήσεις, με τρεις σημαντικούς πόλους εξουσίας, που έχουν συμπληρωματικούς και όχι κατ' ανάγκη συγκρουσιακούς ρόλους.

Στα πλαίσια της γενικότερης συζήτησης για το νέο μοντέλο διακυβέρνησης, που προωθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η κοινωνία των πολιτών έχει κληθεί να συμμετάσχει και να

⁴¹ Μουζέλης, Ν. (2002) *Το νόημα της κοινωνίας των πολιτών*, Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις. Σελ. 11-17

καταθέσει τις προτάσεις της σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης.⁴² Γεγονός που επισημαίνει την αναγνώριση της ουσιαστικής αξίας της κοινωνίας των πολιτών και την επιρροή που έχει στις νέες εξελίξεις της κοινωνίας. Η κοινωνία των πολιτών δεν πρόκειται φυσικά να υποκαταστήσει το κράτος ή την αγορά, αλλά η δράση της εμπλουτίζει το κοινωνικό μοντέλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενισχύει τους μηχανισμούς ελέγχου όλων των εξουσιών που εμπλέκονται το κράτος, τον ιδιωτικό τομέα και την κοινωνία των πολιτών.

Η κοινωνία των πολιτών έχει την ικανότητα να αξιοποιεί την κοινωνική δύναμη και να προωθήει πρωτοβουλίες προκειμένου να επιτευχθεί μια ισόρροπη ανάπτυξη, αυτό το γεγονός αιτιολογεί την αυξανόμενη απήχηση της τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο και συμβάλει στην αναγνώριση του ουσιαστικού της έργου.

Γενικότερα υποστηρίζεται ότι η ελληνική κοινωνία πολιτών μοιράζεται με το πολιτικό σύστημα και την οικονομία το διακριτικό γνώρισμα της διάστασης ανάμεσα σε: **α) τυπικές ή επίσημες δραστηριότητες και σχέσεις και β) άτυπες ή ανεπίσημες δραστηριότητες και σχέσεις**. Πρόκειται λοιπόν για μια κατάσταση ταυτόχρονης ύπαρξης μιας επίσημης και μιας ανεπίσημης όψης, στην πολιτική, στην οικονομία και, από ό,τι φαίνεται, και στην κοινωνία πολιτών.

Οι επίσημες εκφάνσεις της κοινωνίας πολιτών συνυπάρχουν με ανεπίσημες, άτυπες δραστηριότητες και πρωτοβουλίες περισσότερο σε καθημερινό και τοπικό, παρά σε διαρκές και εθνικό επίπεδο. Μπορούμε να ανιχνεύσουμε την άτυπη κοινωνία πολιτών, έστω και αν δεν μπορούμε ακριβώς να τη μετρήσουμε. Αυτή εμφανίζεται με τη μορφή άτυπων συσσωματώσεων και ανεπίσημων αλληλεπιδράσεων μεταξύ μεμονωμένων πολιτών, μικρών ομάδων πρωτοβουλίας, περιοδικών συναντήσεων και συζητήσεων σε κλειστούς ή υπαίθριους δημόσιους χώρους, καθώς και με τη δημιουργία δικτύων, που διευκολύνθηκε κυρίως χάρη στην εξάπλωση χρήσης του Ίντερνετ. Για τον λόγο ότι οι άτυπες όψεις της κοινωνίας πολιτών δεν είναι δυνατό - από τη φύση τους - να καταγραφούν συστηματικά και να μετρηθούν, δεν μπορεί να διαπιστωθεί το μέγεθος της διαφαινόμενης αύξησης του άτυπου τομέα της κοινωνίας πολιτών στην Ελλάδα.⁴³

Η κοινωνία πολιτών δεν παραμένει ποτέ στατική, κατά διαστήματα συντίθεται, μεταβάλλεται και διασπάται για να ξαναδημιουργηθεί από πολίτες που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους συνδιαμορφώνοντας αυτό που ονομάζεται κοινή γνώμη. Βέβαια στις σύγχρονες δημοκρατίες είναι γεγονός ότι στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης σημαντικό ρόλο έχουν τα

⁴² Θεοδωράκης, Α. (2001) «Οι ελληνικές ΜΚΟ και η πρόσβαση στην ευρωπαϊκή πληροφόρηση», Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Αθήνα.

⁴³ Σωτηρόπουλος, Δ. (2005) «Νέες τάσεις στην κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα», Κοινωνία των πολιτών. (11).

MME. Στον έστω λίγο χώρο της δημόσιας σφαίρας που τα παραπάνω πανίσχυρα μέσα αφήνουν ελεύθερο, είναι ακόμη δυνατή η κοινωνική αλληλεπίδραση γύρω από τοπικά, εθνικά και παγκόσμια ζητήματα. Στη σύγχρονη Ελλάδα οι τόποι της άτυπης, μη θεσμικής δημόσιας σφαίρας της κοινωνίας πολιτών είναι οι πλατείες, τα θέατρα και τα γήπεδα που πραγματοποιούνται πολιτικές εκδηλώσεις και συναυλίες, οι δρόμοι που γίνονται διαδηλώσεις καθώς και τα προαύλια των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Τόποι της άτυπης κοινωνίας πολιτών μπορούν να είναι ακόμα τα πανηγύρια και οι τοπικές γιορτές που συγκεντρώνουν και φέρνουν σε αλληλεπίδραση κόσμο από πολλές διαφορετικές περιοχές.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μεγάλο μέρος των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στους παραπάνω και σε άλλους δημόσιους χώρους δεν έχει άμεση σχέση με την πολιτική. Ωστόσο, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι σε κοινωνίες που είναι ακόμη εν μέρει παραδοσιακές, όπως η ελληνική, οι οικογενειακοί και τοπικοί δεσμοί συχνά υπερισχύουν της κομματικής ένταξης και της συνδικαλιστικής αλληλεγγύης, ενώ οι οργανωμένες δραστηριότητες είναι λιγότερο δημοφιλείς από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η ένταξη σε συλλόγους και σωματεία, ακόμη και σε πολιτικά κόμματα όταν το ενδιαφέρον για την πολιτική φθάνει στο απόγειό του, δεν περιλαμβάνονται στο ρεπερτόριο δράσεων που διακρίνει την ελληνική πολιτική κουλτούρα.

Συμπερασματικά παρατηρείται ότι, ενώ η μετρήσιμη συμμετοχή στην κοινωνία πολιτών είναι μικρή, εν τούτοις υπάρχει μια άλλου είδους ανεπίσημη, μη μετρήσιμη συμμετοχή. Όπου αυτή αποτελείται από ένα σύνολο καθημερινών ή περιοδικών συλλογικών δραστηριοτήτων οι οποίες εντάσσονται στον χώρο που εκτείνεται ανάμεσα στην οικογένεια και στο κράτος, χωρίς να μπορεί να μετρηθούν με όρους ποσοστιαίας συμμετοχής του γενικού πληθυσμού σε τυπικές εθελοντικές οργανώσεις. Ούτε μπορούν να μετρηθούν ακριβώς οι κοινωνικές πρακτικές, οι συσσωματώσεις των δράσεων της ή οι λιγότερο τυποποιημένες μορφές της κοινωνικής προσφοράς και αλληλεγγύης. Δεν παύουν όμως τέτοιες πρακτικές, συσσωματώσεις και μορφές να ανήκουν εννοιολογικά στην κοινωνία πολιτών.⁴⁴

2.2.1 ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ – ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Όταν λέμε «εθελοντισμός σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης» εννοούμε τις κινητοποιήσεις παροχής βοήθειας σε πολίτες που υφίστανται τις συνέπειες έκτακτων γεγονότων (σεισμοί, πυρκαγιές, πλημμύρες, ακραία καιρικά φαινόμενα κ.ά.). Η κινητοποίηση των εθελοντών είναι τυχαία και απροσδιόριστη. Δυνητικοί εθελοντές είναι όλοι οι πολίτες, ενώ το μέγεθος ανταπόκρισης για την παροχή βοήθειας ποικίλλει. Σε μια κοινότητα άτομα και οικογένειες, σε περιόδους κρίσεων

⁴⁴ Σωτηρόπουλος, Δ. (2005) «Νέες τάσεις στην κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα», Κοινωνία των πολιτών. (11).

χρειάζονται συμπαράσταση και πολύμορφη βοήθεια για την κάλυψη οικονομικών ή άλλων αναγκών. Πιο συγκεκριμένα, η βοήθεια μπορεί να είναι υλική (χρήματα, ρουχισμός κ.λπ.), ή υποστηρικτική για την αντιμετώπιση προβλημάτων ψυχικής προέλευσης, με την παρέμβαση κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων και άλλων επαγγελματιών.

Τα τελευταία χρόνια και μάλιστα πρόσφατα, είμαστε μάρτυρες καταστροφικών φυσικών φαινομένων, άλλα εκ των οποίων προκαλούνται από ανθρώπινες δραστηριότητες όπως εμπρησμοί και άλλα είναι ανεξάρτητα από τον ανθρώπινο παράγοντα για παράδειγμα ένας ισχυρός σεισμός.

Ένα από τα φυσικά φαινόμενα που με την εκδήλωση του προκαλεί και τη δημιουργία πληθώρα αναγκών είναι η πλημμύρα. Η αποψίλωση των δασικών εκτάσεων, το μπάζωμα των ρεμάτων, οι δασικές πυρκαγιές, ο μη καθαρισμός των αποχετευτικών φρεατίων κ.α., έχουν καταστήσει πολλές περιοχές θύματα πλημμύρας. Αρκετές ζωές έχουν χαθεί, γιατί δεν λαμβάνονται ορισμένα βασικά μέτρα, όπως η άμεση μεταφορά υπερηλίκων, ατόμων με ειδικές ανάγκες, μικρών παιδιών, σε ασφαλή μέρη, η άμεση χρησιμοποίηση πλωτού σωστικού μέσου, η έγκαιρη αξιολόγηση των μετεωρολογικών ενδείξεων ώστε να λαμβάνονται προληπτικά αυξημένα μέτρα επιφυλακής στις υποδεικνύμενες περιοχές κ.α.

Επίσης, έχει διαπιστωθεί κάθε φορά που εκδηλώνονται σεισμοί η ανάγκη του κόσμου να ενημερωθεί, σε δύο κυρίως παραμέτρους, για τις ενέργειες κατά τη διάρκεια του σεισμού και για εκείνες που αποσκοπούν στη διάσωση πληγέντων και την παροχή πρώτων βοηθειών. Οι ενέργειες αυτές είναι πολύ βοηθητικές αν γίνονται από άτομα-εθελοντές οι οποίοι θα είναι εκπαιδευμένοι πάνω σε συγκεκριμένα θέματα που θα αφορούν τη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής κατά την διάρκεια του σεισμού και βέβαια θα είναι σε θέση να χειριστούν και καταστάσεις οι οποίες προκύπτουν με το τέλος του σεισμού.

Οι βασικές γνώσεις ναυαγώσστη είναι ιδιαίτερα χρήσιμες κατά τη θερινή κυρίως περίοδο στις παραλίες και στα θαλάσσια ταξίδια και προσφέρουν τη δυνατότητα άμεσης παρέμβασης, χωρίς να εκθέτουν σε κίνδυνο τη ζωή του παρεμβαίνοντος. Η εξοικείωση επίσης με τις οργανωτικές δομές και την εφαρμογή των σωστικών ενεργειών καθώς και με τη χρήση των σωστικών μέσων στη ναυσιπλοΐα είναι επιβεβλημένη.

Σε περιπτώσεις ακραίων καιρικών φαινομένων, όπως χιονοθύελλες, καύσωνες κ.ά., η συντεταγμένη και οργανωμένη δράση των πολιτών - εθελοντών μπορεί να αποτρέψει πολλά δυσάρεστα και να σώσει κυριολεκτικά ζωές (καταγραφή υπερηλίκων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, ώστε να υπάρχει επικοινωνία μαζί τους, προσφορά βασικών εφοδίων, οργάνωση καταλυμάτων κ.ά.).

Τη θερινή περίοδο συνήθως, οι Δήμοι και οι Κοινότητες οργανώνουν εθελοντική πυρασφάλεια και έχει διαπιστωθεί, ότι οι εθελοντές υστερούν στον τομέα της καταστολής. Και αυτό γιατί, όταν εκδηλωθεί η πυρκαγιά, οι περισσότεροι δεν ενεργούν ακολουθώντας ένα προκαθορισμένο πρόγραμμα δράσης, στο οποίο ο καθένας να έχει συγκεκριμένο ρόλο, (π.χ.

διακοπή της κυκλοφορίας οχημάτων και περιέργων περαστικών, διατήρησης των οδικών διαβάσεων ανοικτών για τα πυροσβεστικά και τα υδροφόρα, ευθύνη ειδοποίησης της ΔΕΗ για την διακοπή του ρεύματος, αλλά και των κατοίκων που βρίσκονται στην επικίνδυνη ζώνη, με σκοπό την απομάκρυνση τους σε ασφαλές μέρος κ.ά.) με αποτέλεσμα αρκετές φορές η αυθόρμητη εμπλοκή τους να έχει ακριβώς τα αντίθετα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.⁴⁵

Δράσεις έκτακτης ανάγκης μπορεί να είναι για παράδειγμα η συγκέντρωση πληροφοριών για την έκταση της καταστροφής, ο προσδιορισμός των ευάλωτων ομάδων ή ατόμων, η καταγραφή αναγκών των πληγέντων, ο προσδιορισμός έκτακτης Υγειονομικών αναγκών, η ευθύνη τήρησης κανόνων υγιεινής στους καταυλισμούς, η σίτιση πληγέντων, η διάθεση κλινοσκεπασμάτων ή άλλου υλικού, η αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών, η παροχή πρώτων βοηθειών, η παροχή νοσηλευτικών παρεμβάσεων, η διαχείριση φαρμακείου, η Αγωγή υγείας, η διανομή έντυπου υλικού σε θέματα Αγωγής Υγείας, η επιδημιολογική και νοσηλευτική έρευνα κ.ά.

Όπως λοιπόν παρατηρούμε όλες οι προαναφερθείσες δράσεις, είναι αδύνατον να καλυφθούν από μία μόνο ομάδα ανθρώπων ή μία μόνο οργάνωση. Είναι απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ τους για να επιτευχθεί και η συλλογική δράση που σίγουρα τα αποτελέσματα που θα επιφέρει θα είναι αποτελεσματικότερα.

Από την άλλη, ναι μεν η επίλυση πολλών προβλημάτων συνήθως επιβάλλει την συνεργασία μεταξύ δύο ή περισσότερων οργανώσεων αλλά το ερώτημα είναι, με ποιες προϋποθέσεις και κάτω από ποιες συνθήκες, είναι διατεθειμένες να συνεργαστούν οι διάφορες οργανώσεις. Βέβαια επικρατεί η αντίληψη, ότι όσο περισσότερο συνεργάζονται οι υπηρεσίες μεταξύ τους τόσο το καλύτερο. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που αντενδείκνυται η στενή συνεργασία, γιατί οδηγεί στην υπονόμευση της ανεξαρτησίας μιας οργάνωσης από μια άλλη που διαθέτει περισσότερους πόρους, κύρος, δύναμη. Οι Levine και White⁴⁶ έχουν αναπτύξει ένα θεωρητικό σχήμα για την κατανόηση της συνεργασίας μεταξύ δύο ή περισσότερων, διαφορετικών οργανώσεων· θεωρούν τη συνεργασία μεταξύ οργανώσεων, μια εθελοντική – εκούσια – δραστηριότητα, με θετικές συνέπειες για την επιτυχία των σκοπών κάθε μιας από τις συναλλασσόμενες οργανώσεις.⁴⁷

Οι διαπιστώσεις ότι η διαχείριση του κινδύνου δεν πρέπει να είναι αποκλειστικό καθήκον ενός μόνο φορέα, αλλά το αποτέλεσμα της συντονισμένης δράσης πολλών φορέων, που ο καθένας τους έχει συγκεκριμένο ρόλο στο πλέγμα των σύνθετων ενεργειών, οδήγησαν την Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για τη δια βίου εκπαίδευση να σχεδιάσει το πρόγραμμα Διαχείρισης Κινδύνων και Κρίσεων για την Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών: "ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΩ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΣ

⁴⁵ Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ethelontismos.gr [πρόσβαση στις 23 Οκτωβρίου 2007]

⁴⁶ Levine Sol, White Paul. 'Exchange as a conceptual frame work for the study of interorganizational relationships'. Admin istrative Science Qarterly 1961 vol 5, 583-601.

⁴⁷ Σταθόπουλος Π. (2001), *Κοινωνική Εργασία*, Εκδ. ΕΛΛΗΝ.

ΑΛΛΟΥΣ" με ισότιμη συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων φορέων. Στα πλαίσια αυτά, συμμετέχουν στο πρόγραμμα όλοι οι κρατικοί φορείς που στα καθήκοντά τους περιλαμβάνεται η διαχείριση του κινδύνου σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης και ακραίων φυσικών φαινομένων. Επίσης συμμετέχουν ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ.) και τα Προγράμματα Ανάπτυξης, Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής (PRAKSIS).⁴⁸

Ο βασικός στόχος του προγράμματος είναι εκπαίδευση ενηλίκων για την απόκτηση πολυδεξιοτήτων διαχείρισης του κινδύνου. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω εξειδικευμένων γνώσεων από ειδικούς επιστήμονες και φορείς, στις εξής θεματικές ενότητες: σεισμοί, πυρκαγιές, προστασία Θαλασσίου Περιβάλλοντος, πλημμύρες κ.α. Έτσι ώστε οργανωμένα οι πολίτες να μπορούν να παρεμβαίνουν άμεσα, ουσιαστικά και προγραμματισμένα, για να προστατεύουν τον εαυτό τους και τους συμπολίτες τους κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Είναι κατανοητό σήμερα, ότι η διαχείριση του κινδύνου αποτελεί τη συνισταμένη ενός πλέγματος ενεργειών που εφαρμόζονται από διάφορους φορείς στον τομέα ευθύνης του καθενός, και συντείνουν σε ένα κοινό στόχο, την αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης. Έτσι η εθελοντική δράση επιτυγχάνει το βέλτιστο αποτέλεσμα μέσα από τη συντονισμένη παρέμβαση, η οποία γίνεται με συγκεκριμένους κανόνες και προσχεδιασμένο πλάνο ενεργειών.

Η ωφέλεια από το πρόγραμμα είναι:

- α) Η σωστά σχεδιασμένη αυξημένη επαγρύπνηση και άμεση δράση των πολιτών, για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, με αποδέκτες το σύνολο της Ελληνικής κοινωνίας.
- β) Οι εθελοντές του προγράμματος, στα πλαίσια της ανάπτυξης του Εθελοντισμού στα επόμενα χρόνια να συμβάλλουν στην αξιοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου για την οργάνωση δικτύων διαχείρισης του κινδύνου στις τοπικές κοινωνίες.

Το πρόγραμμα βασίζεται στη διεπιστημονική ανάπτυξη κάθε θέματος, μέσω της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης, ώστε να επιτυγχάνεται η ενεργός συμμετοχή των ήδη εκπαιδευθέντων σε συγκεκριμένο πλαίσιο δραστηριοτήτων.

Η εκπαίδευση πραγματοποιείται με τα πιο σύγχρονα εκπαιδευτικά μέσα (Νέες τεχνολογίες, βιντεομαθήματα, κ.ά.).⁴⁹

Είναι σαφές ότι ο κίνδυνος που αντιλαμβανόμαστε απέχει συχνά πολύ από τον πραγματικό κίνδυνο και η κοινωνία καθίσταται, εν γένει, λιγότερο ανεκτική έναντι των κινδύνων. Το ζητούμενο σήμερα είναι η διαχείριση του κινδύνου μέσω πολιτικών μέτρων που επιτρέπουν την εξασφάλιση της διαχείρισης της σε επίπεδο αποδεκτό από την κοινωνία και με επαρκή προστασία. Στα πλαίσια αυτά το πρόγραμμα,⁵⁰ έχει αποδεχθεί την «αρχή της

⁴⁸ Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ethelontismos.gr [πρόσβαση στις 26 Οκτωβρίου 2007]

⁴⁹ Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ethelontismos.gr [πρόσβαση στις 26 Οκτωβρίου 2007]

⁵⁰ Το πρόγραμμα λαμβάνει υπόψη του τον πρόσφατο προβληματισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αφορά τη "διακυβέρνηση", δηλαδή τους νέους τρόπους διοίκησης και διαχείρισης βάσει της αλληλεπίδρασης των παραδοσιακών πολιτικών αρχών και της "κοινωνίας των πολιτών" (SEC(2000) 1973).

προφύλαξης» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εντάσσοντας την στο γενικό πλαίσιο μιας προσέγγισης ανάλυσης και διαχείρισης του κινδύνου, δηλαδή θεωρώντας την μια αρχή δράσης έναντι της επιστημονικής αβεβαιότητας, ώστε να επιτρέπει τον καλλίτερο τρόπο εκτίμησης και διαχείρισης του κινδύνου, και τη σχετική κοινοποίηση, σε περιπτώσεις που τα επιστημονικά δεδομένα δεν επιτρέπουν τον πλήρη χαρακτηρισμό και την αξιολόγησή του.

Το πρόγραμμα αποδέχεται το γεγονός ότι σε ένα αβέβαιο κόσμο και απέναντι σε περίπλοκα φαινόμενα που υπόκεινται της νόμους των πιθανοτήτων, ο «μηδενικός κίνδυνος» σπάνια υπάρχει και η «απόλυτη ασφάλεια» είναι αδύνατο να επιτευχθεί. Για τους λόγους της η εφαρμογή της «αρχής της προφύλαξης» σημαίνει εφαρμογή ακριβέστερων και ασφαλέστερων μεθόδων αξιολόγησης των κινδύνων, παραγωγή, επιβεβαίωση και τακτική ενημέρωση των ειδικών γνώσεων που είναι αναγκαίες για την πρόβλεψη των κρίσεων που οδηγούν σε έκτακτες καταστάσεις και την αντίδραση στην εμφάνισή της, προκειμένου να υποστηρίζονται οι ρυθμίσεις και να ελέγχεται η εφαρμογή της.

Η «αρχή της προφύλαξης» πρέπει να εξετάζεται στο πλαίσιο μιας διαρθρωμένης προσέγγισης ανάλυσης κινδύνου, που περιέχει τρεις συνιστώσες: την αξιολόγηση του κινδύνου, τη διαχείριση του και την κοινοποίησή του. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων οφείλουν να γνωρίζουν το βαθμό αβεβαιότητας που χαρακτηρίζει τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των διαθεσίμων επιστημονικών στοιχείων. Σε κοινοτικό επίπεδο «η αρχή της προφύλαξης» αναφέρεται ρητώς στο περιβάλλον (άρθρο 174, συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων). Αυτό ισχυροποιεί την πρόθεση των συντακτών του προγράμματος για την αποδοχή της, ως αρχή γενικής εφαρμογής.

Τέλος, στο πλαίσιο της συνεχούς εξέτασης και αξιολόγησης των επιστημονικών εξελίξεων, τα μέτρα που λαμβάνονται οφείλουν να υποβάλλονται σε τακτική επιστημονική παρακολούθηση, ώστε να μπορούν να επαναξιολογούνται υπό το φως των νέων επιστημονικών δεδομένων.⁵¹

Όπως αποδείχτηκε και πρόσφατα με της πυρκαγιές στην Πελοπόννησο, ο συντονισμός, η οργάνωση και η συμμετοχή εθελοντών απουσίαζαν ή δεν ήταν επαρκής για την αντιμετώπιση της κατάστασης που επικρατούσε. Έχουμε αναφέρει και στα προηγούμενα κεφάλαια ότι ο εθελοντισμός στην Ελλάδα ειδικά σε έκτακτες καταστάσεις δεν είναι τόσο αναπτυγμένος, ωστόσο υπάρχουν ορισμένες εθελοντικές οργανώσεις που περιλαμβάνουν και δράσεις έκτακτης ανάγκης.

Μία από αυτές είναι και η *Διεθνής Ομοσπονδία Ερυθρών Σταυρών και Ημισελήνων*, η οποία από το 1919 που ιδρύθηκε, έθεσε σαν βασικό της στόχο την βοήθεια θυμάτων φυσικών, τεχνολογικών, οικονομικών και κοινωνικών καταστροφών. Η Διεθνής Ομοσπονδία εργάζεται δια μέσου του δικτύου των 176 Εθνικών Συλλόγων του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς

⁵¹ Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ethelontismos.gr [πρόσβαση στις 20 Οκτωβρίου 2007]

Ημισελήνου για να προσφέρει ανακούφιση σε ανθρώπους που οι ζωές της και οι πόροι της έχουν πληγεί και να ενισχύει της φτωχότερες χώρες του κόσμου οι οποίες συχνά είναι πιο επιρρεπείς σε καταστροφές και των οποίων η οικονομική ανάπτυξη και εξέλιξη ίσως ανακοπεί για χρόνια μετά από μια καταστροφή.⁵²

Ζούμε σε έναν αβέβαιο κόσμο, χωρίς να μπορούμε να γνωρίζουμε το αύριο τι θα φέρει, αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι πρέπει να περιμένουμε να εκδηλωθούν κάποια γεγονότα και μετά να δράσουμε. Πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για όλα όσα μπορούν να συμβούν ακόμα και αν δεν ευθύνεται ο άνθρωπος. Είναι λοιπόν καλό να υπάρχει μια προληπτική εθελοντική ετοιμότητα όσον αφορά το κομμάτι των εκτάκτων γεγονότων. Η αλήθεια είναι ότι δεν μπορούμε να προβλέψουμε τι μπορεί να συμβεί αύριο, όμως μπορούμε μέσω των προηγούμενων «μαθημάτων» που έχει πάρει η Ελλάδα, να δούμε τις αδυναμίες της και τα λάθη της και να τα διορθώσουμε, έτσι ώστε να αποφευχθούν να επαναληφθούν στο μέλλον.

Κλείνοντας θα λέγαμε ότι στόχος των εθελοντών σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών είναι η επίτευξη καλής οργάνωσης και συντονισμού για να είναι σε θέση να βοηθήσουν αποτελεσματικά από την στιγμή που εκδηλωθούν οι ανάγκες μετά από ένα καταστροφικό φυσικό φαινόμενο.

2.2.2 ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Υπάρχουν πολλές ανθρωπιστικές ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, κάποιες από αυτές είναι η Διεθνή Αμνηστία, ο Ερυθρός Σταυρός, οι Γιατροί του Κόσμου και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα. Παρακάτω θα αναφερθούμε αναλυτικότερα σε καθεμία απ' αυτές.

Η *Διεθνή Αμνηστία* είναι ένα παγκόσμιο κίνημα ανθρώπων που αγωνίζονται για τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα. Συμβάλλει καθημερινά στην προστασία ανθρώπων και κοινοτήτων σε ολόκληρο τον κόσμο των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα δέχονται επίθεση. Τα μέλη και οι υποστηρικτές της Διεθνούς Αμνηστίας κατευθύνουν τις προσπάθειες τους με σκοπό να σταματήσουν οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αποκαλύπτουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κινητοποιούν την κοινή γνώμη για να ασκήσει πίεση ώστε να προληφθούν οι παραβιάσεις αυτές. Προκαλούν την άσκηση δημόσιας πίεσης για να σταματήσουν τις παραβιάσεις και κάνουν τις αρχές να γνωρίζουν ότι οι πράξεις τους παρακολουθούνται, ότι ο κόσμος απαιτεί να τηρούν τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ότι θα βρεθούν ενώπιον της δικαιοσύνης αν διαπράττουν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁵³

Το *Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου* θεωρείται το μεγαλύτερο ανθρωπιστικό δίκτυο στον κόσμο. Ο πρωταρχικός σκοπός της Διεθνής

⁵² Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ethelontismos.gr [πρόσβαση στις 21 Οκτωβρίου 2007]

⁵³ Βλέπε στην ιστοσελίδα: <http://www.amnesty.org> [πρόσβαση στις 9 Νοεμβρίου 2007]

Ομοσπονδίας είναι η φροντίδα και η συμπαράσταση χωρίς πολιτισμική ή εθνική διάκριση στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου. Η αλτρουιστική προσφορά του κινήματός δεν έχει σύνορα, είναι μια αποστολή εθελοντικής δράσης για τη βελτίωση της ζωής των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων, είναι η έμπρακτη προσπάθεια για την υλοποίηση του οράματος ενός κόσμου που πορεύεται με ελπίδα, σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και προοδεύει συνολικά μέσω του ανθρωπισμού.⁵⁴

Οι *Γιατροί του Κόσμου* μέσα από την Ιατρική Ανθρωπιστική δράση τους είναι σταθεροί υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Αντιτίθενται αποφασιστικά στον ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση κοινωνικών ομάδων, στην πολιτική της Εθνικής Κάθαρσης και στην κοινωνική ανισότητα. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των Γιατρών του Κόσμου είναι η μαρτυρία, το γεγονός δηλαδή ότι δεν παραμένουν απλοί παρατηρητές και θεραπευτές του ανθρώπινου πόνου άλλα καταγράφουν και ανακοινώνουν, καταγγέλλουν και διαμαρτύρονται. Στόχος των Γιατρών του Κόσμου είναι η άμεση και αποτελεσματική παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε εκείνους που την έχουν περισσότερο ανάγκη. Η ανθρωπιστική βοήθεια δεν στέλνεται όμως σε άγνωστους παραλήπτες. Συνοδεύουν πάντα τα φορτία, επιμένοντας να ελέγχουν πάντα τη διάφανη και απρόσκοπτη διανομή τους χωρίς να διστάζουν να καταγγείλουν κάθε λανθασμένη χρησιμοποίηση τους. Ο μακροπρόθεσμος στόχος τους είναι να κάνουν την υγεία βασικό ανθρώπινο δικαίωμα.⁵⁵

Οι *Γιατροί Χωρίς Σύνορα* είναι μια ανεξάρτητη ιατρική ανθρωπιστική οργάνωση που στόχο έχει την παροχή ιατρικής βοήθειας σε πληθυσμούς που βρίσκονται σε κατάσταση επείγουσας ανάγκης, σε θύματα που προκαλούνται είτε από φυσικούς είτε από ανθρώπινους παράγοντες, σε όσους υποφέρουν εξαιτίας εξεγέρσεων, χωρίς καμία φυλετική, θρησκευτική, φιλοσοφική ή πολιτική διάκριση.⁵⁶

⁵⁴ Βλέπε στην ιστοσελίδα: <http://www.redcross.gr> [πρόσβαση στις 9 Νοεμβρίου 2007]

⁵⁵ Βλέπε στην ιστοσελίδα: <http://www.koagari.gr> [πρόσβαση στις 9 Νοεμβρίου 2007]

⁵⁶ Βλέπε στην ιστοσελίδα: <http://www.msf.gr> [πρόσβαση στις 9 Νοεμβρίου 2007]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΚΟ

3.1 ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Ο ελληνικός όρος «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις – ΜΚΟ» είναι απόδοση του αγγλικού όρου «Non Governmental Organizations – NGOs», τον οποίο συναντάμε για πρώτη φορά στον Καταστατικό Χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) το 1945 στο άρθρο 71. Ο όρος Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις συναντάται στην ελληνική νομοθεσία στο νόμο 2731/1999 για την αναπτυξιακή βοήθεια και στο νόμο 2646/1998 για την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας.⁵⁷

Δεν υπάρχει ακριβής ορισμός για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για τον λόγο ότι η απόδοση του αγγλικού όρου στα ελληνικά είναι εσφαλμένη. Στην ελληνική γλώσσα η Κυβέρνηση είναι το συνταγματικό όργανο που κατευθύνει την γενική πολιτική της χώρας και απαρτίζεται από τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς. Υπάρχουν λοιπόν συλλογικά κυβερνητικά όργανα και όχι κυβερνητικές οργανώσεις επομένως, ο όρος Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν έχει νόημα αφού δεν υφίστανται κυβερνητικές οργανώσεις στο ελληνικό κράτος. Ο όρος Government στην αγγλική γλώσσα είναι πιο κοντά στην έννοια του κράτους και δεν σημαίνει Κυβέρνηση ως το ανώτατο συλλογικό όργανο στο πλαίσιο της εκτελεστικής εξουσίας. Συνεπώς θα ήταν πιο ορθό να μεταφράζεται ο όρος «Non Governmental Organizations» ως «Μη Κρατικές Οργανώσεις» και όχι ως «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις».⁵⁸

Μια σύγχρονη εκδοχή του όρου Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι η εξής: «Μη Κυβερνητική Οργάνωση είναι η «κάθε ανεξάρτητη, μη κομματική, μη κερδοσκοπική, εθελοντική οργάνωση που ανήκει στο χώρο της Κοινωνίας των Πολιτών ή της κοινωνικής οικονομίας, αναπτύσσει δράση με γνώμονα την επιδίωξη συναίνεσης υπέρ του Δημοσίου Συμφέροντος παρέχοντας υπηρεσίες πληροφόρησης, διεκδίκησης, κοινωνικής υποστήριξης και γνώσης με σαφώς κοινωφελή χαρακτήρα».⁵⁹

Το στοιχείο που διαφοροποιεί τις ΜΚΟ από άλλες οργανώσεις συμφερόντων, όπως για παράδειγμα τις επαγγελματικές οργανώσεις, είναι ότι, οι ΜΚΟ επιδιώκουν να πετύχουν σκοπούς γενικού συμφέροντος σε αντίθεση με τις άλλες οργανώσεις, που μεριμνούν αποκλειστικά για την προστασία και την προώθηση των ιδιαίτερων οικονομικοκοινωνικών συμφερόντων των μελών τους.

⁵⁷ Ανθόπουλος, Χ. (2002) «Πολιτικά κόμματα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Ρόλοι συμπληρωματικοί ή αναπληρωματικοί», *Το κομματικό φαινόμενο στον 21ο αιώνα*, Αθήνα.

⁵⁸ Ανθόπουλος, Χ. (2002) «Πολιτικά κόμματα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Ρόλοι συμπληρωματικοί ή αναπληρωματικοί», *Το κομματικό φαινόμενο στον 21ο αιώνα*, Αθήνα.

⁵⁹ Βασιλόπουλος, Π. (2005) «Υπερνεωτερικότητα και Κοινωνία Πολιτών», *Κοινωνία Πολιτών*, (11)

Από το 1970 και μετά καταγράφεται μια εντυπωσιακή αύξηση των διεθνών ΜΚΟ και ιδιαίτερος εκείνων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αναπτυξιακής βοήθειας και της προστασία του περιβάλλοντος. Το γεγονός αυτό γίνεται ιδιαίτερα αισθητό στην Συνδιάσκεψη του Ρίο που πραγματοποιήθηκε το 1992 για θέματα του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης, όπου υπήρξε μια πολύ μεγάλη συμμετοχή και κινητοποίηση των διεθνών ΜΚΟ που ανέδειξε τον ενεργό τους ρόλο στην παγκόσμια πολιτική.

Στις δυτικές ευρωπαϊκές χώρες η παρουσία των ΜΚΟ γίνεται ιδιαίτερα αισθητή κατά την δεκαετία του 1990. Οι εθνικές ΜΚΟ των χωρών αυτών υιοθέτησαν πολλά από τα θέματα που ανέδειξαν τα κοινωνικά κινήματα, όπως ήταν το οικολογικό κίνημα, το φεμινιστικό κίνημα, τα κινήματα για την ποιότητα της ζωής, τα κινήματα για τα δικαιώματα των μειονοτήτων και το ειρηνιστικό κίνημα. Με αυτό τον τρόπο οι εθνικές ΜΚΟ απορρόφησαν ένα μέρος της κοινωνικής βάσης των κινήματων αυτών που γνώρισαν μεγάλη ανάπτυξη και διάδοση κατά την δεκαετία του 1970 και 1980.⁶⁰

Ένας σημαντικός λόγος που οδήγησε στην ανάπτυξη των ΜΚΟ στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, ήταν η κατάρρευση των γραφειοκρατικών απολυταρχικών καθεστώτων που επικρατούσαν στις χώρες αυτές. Σε κάποιες περιπτώσεις όπως της Πολωνίας και της Σοβιετικής Ένωσης, η εμφάνιση των ΜΚΟ, προέρχεται από την δυναμική που αναπτύχθηκε κατά την προηγούμενη περίοδο πριν από την κατάρρευση, όταν άρχισαν να εμφανίζονται τα πρώτα ρήγματα στα καθεστώτα.

Παρατηρείται λοιπόν, ότι στην Ευρώπη ο όρος Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις τείνει να καλύψει το σύνολο των μη κρατικών οργανώσεων που δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα και επιδιώκουν κοινωνικά ή συλλογικά ωφέλιμους σκοπούς. Κυρίως δε σκοπούς που σχετίζονται με την προάσπιση και την προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η ανάπτυξη των ΜΚΟ είναι ένα σχετικά πρόσφατο φαινόμενο στην ελληνική πραγματικότητα και την κοινωνική εξέλιξη της χώρας. Η ενδυνάμωση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών κατά την δεκαετία του 1990, δημιουργεί ένα ευνοϊκό κλίμα για τις ΜΚΟ οι οποίες συχνά θεωρούνται ως ο πιο χαρακτηριστικός θεσμός της κοινωνίας των πολιτών και ο πιο αυθεντικός εκπρόσωπος της.

Στον ελληνικό χώρο όπως προαναφέρθηκε, το 1996 ιδρύθηκε, ανταποκρινόμενη στην ανάγκη για συντονισμένη δράση των ΜΚΟ, η **Ομοσπονδία Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Ε.Μ.Κ.Ο.Ε.)**, ως το Δευτεροβάθμιο Συντονιστικό Όργανο των Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε ένα ευρύ και πολυσυλλεκτικό φάσμα κοινωνικής προσφοράς και ευαισθητοποίησης. Τα ενεργά μέλη των Οργανώσεων της Ο.Ε.Μ.Κ.Ο.Ε. υπολογίζονται σε περίπου 12.000, πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη και ο μεγάλος αριθμός φίλων εθελοντών που υποστηρίζουν ανιδιοτελώς το έργο της.

⁶⁰ Ανθόπουλος, Χ. (2002) «Πολιτικά κόμματα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Ρόλοι συμπληρωματικοί ή αναπληρωματικοί», *Το κομματικό φαινόμενο στον 21ο αιώνα*, Αθήνα.

Τα πεδία στα οποία ενεργοποιούνται τα μέλη της ομοσπονδίας είναι διάφορα ενδεικτικά αναφέρουμε τα εξής: τα ανθρώπινα δικαιώματα, την πολιτική προστασία, την ανάπτυξη - ανθρωπιστική βοήθεια στο εξωτερικό, την κοινωνική αλληλεγγύη, το περιβάλλον, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, τους νέους και τα παιδιά και τέλος την υγεία, πρόνοια και τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Οι σκοποί της Ο.Ε.Μ.Κ.Ο.Ε. είναι, α) η **προώθηση και διάδοση της ιδέας του εθελοντισμού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό**, β) η **προστασία, με οποιονδήποτε τρόπο, της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας**, γ) η **ηθική και υλική υποστήριξη**, με κάθε δυνατό μέσο, των λιγότερο προνομιούχων μελών της κοινωνίας μας και την, όσο το δυνατό, γρηγορότερη και αποτελεσματικότερη ενσωμάτωσή τους στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό, δ) **να προτείνει τρόπους βελτίωσης** των ικανοτήτων των μελών της στην ανάπτυξη του έργου τους και διεκδικεί γενικά και θεσμικά αιτήματά τους και η συμμετοχή της ίδιας και των μελών της σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα εθελοντικής δράσης, και τέλος ε) **να προάγει την έρευνα και τη βιβλιογραφία** σε θέματα Εθελοντισμού, και να εκπονεί και να υλοποιεί προγράμματα ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής συνεργασίας σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

Ένας διαχωρισμός που γίνεται στις ΜΚΟ είναι με βάση τους τομείς που αναλαμβάνουν δράση. *Ο πρώτος τομέας* αφορά την παροχή υπηρεσιών σε κοινωνικές ομάδες ή άτομα που βρίσκονται σε λιγότερο ευνοϊκή θέση, με στόχο την ανακούφιση και υποβοήθηση τους. *Ο δεύτερος τομέας* αναφέρεται στην ανάπτυξη προγραμμάτων που ενισχύουν την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων ή ομάδων να προσδιορίζουν και να προωθούν τις ανάγκες τους με τις δικές τους δυνάμεις. Και *ο τρίτος τομέας* αφορά την διαμεσολάβηση για την βιώσιμη ανάπτυξη, σε συνεργασία με το κράτος ή και άλλους φορείς.⁶¹

Μια ακόμα διάκριση που γίνεται για τις ΜΚΟ τις χωρίζει ανάμεσα σε οργανώσεις που παρέχουν στα μέλη τους ή σε τρίτους, κοινωνικές υπηρεσίες ή άλλα είδη υποστήριξης, αξιοποιώντας κατά κύριο λόγο την εθελοντική εργασία των μελών τους. Και σε οργανώσεις που προβάλλουν και υποστηρίζουν ένα σκοπό ή μια κοινωνική ομάδα, με στόχο την άσκηση πίεσης για την μεταβολή των υφιστάμενων δημόσιων πολιτικών και επηρεασμό της κοινής γνώμης.⁶²

Μέσα από την συμμετοχή των πολιτών στις ΜΚΟ εκφράζονται ανάγκες και προτείνονται λύσεις για την αντιμετώπιση τους. Οι ίδιοι οι πολίτες μπαίνουν στην διαδικασία να κινητοποιηθούν οι ίδιοι άλλα και να κινητοποιήσουν δυνάμεις με σκοπό να επιτύχουν τις καλύτερες δυνατές λύσεις για τα ζητήματα που τους απασχολούν.

Για να μπορέσει μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση να έχει επιτυχία στις δράσεις που αναλαμβάνει, πρέπει να στηρίζεται τόσο στα επαγγελματικά στελέχη της όσο και στους

⁶¹ Βλέπε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ngofederation.gr> [πρόσβαση στις 4 Νοεμβρίου 2007]

⁶² Ανθόπουλος, Χ. (2002) «Πολιτικά κόμματα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Ρόλοι συμπληρωματικοί ή αναπληρωματικοί», *Το κομματικό φαινόμενο στον 21ο αιώνα*, Αθήνα.

εθελοντές της. Υπάρχουν δυο κατηγορίες ανθρώπινου δυναμικού που απασχολούν οι ΜΚΟ, τα επαγγελματικά στελέχη και τους εθελοντές. Τα επαγγελματικά στελέχη έχουν την ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία της οργάνωσης, ενώ εθελοντές προωθούν την φύση της οργάνωσης και αναδεικνύουν το έργο της. Τα επαγγελματικά στελέχη πρέπει να γνωρίζουν τις παραμέτρους του επιτυχούς σχεδιασμού και υλοποίησης μιας δράσης με μεγάλη εμβέλεια σε επίπεδο διαχείρισης. Η δράση όμως του επαγγελματικού στελέχους είναι εκτός του πλαισίου της ελεύθερης αγοράς που οριοθετείται κυρίως από το κέρδος και τον ανταγωνισμό.⁶³

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), συνιστούν, πλέον, και στη χώρα μας, ένα δυναμικό και υπολογίσιμο μέρος της κοινωνικής οικονομίας. Σε κάθε περίπτωση, την τελευταία, τουλάχιστον πενταετία, μέσα από μια ιδιαίτερα δυναμική παρουσία και έντονη δραστηριοποίηση, αποτελούν αντικείμενο μελέτης και ανάλυσης. Είναι χαρακτηριστικό, ότι οι προδιαγραφόμενες πολιτικές απασχόλησης λαμβάνουν πολύ σοβαρά υπόψη τους το ρόλο και τη σημασία των ΜΚΟ.⁶⁴

Συνοπτικά, η ποσοτική αύξηση των ΜΚΟ, η αύξηση των πόρων που διαχειρίζονται οι ελληνικές ΜΚΟ και η ανάπτυξη της αντίστοιχης οικονομίας, το εύρος των δράσεων των ΜΚΟ που καλύπτει το σύνολο της καθημερινότητάς μας (υγεία, πολιτισμός, περιβάλλον, κοινωνικές υπηρεσίες, αναπτυξιακή συνεργασία, παιδεία, κ.ο.κ.), το ανθρώπινο δυναμικό στις ΜΚΟ και η αγορά εργασίας καθώς και οι επωφελούμενοι των ΜΚΟ αποτελούν παραμέτρους που συνθέτουν ένα ιδιαίτερα στέρεο υπόβαθρο για τη σχέση ΜΚΟ-απασχόλησης.

3.2 ΦΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΜΚΟ

Οι ΜΚΟ καλούνται πλέον να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση προβλημάτων και την κάλυψη αναγκών, συμπληρώνοντας το κοινωνικό κράτος και σε κάποιες περιπτώσεις, υποκαθιστώντας το. Στην Ελλάδα υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ΜΚΟ, που ολοένα και αυξάνεται, βέβαια θα πρέπει να συνυπολογίσουμε ότι πολλές απ' αυτές δε δραστηριοποιούνται όλο το χρόνο.⁶⁵

Κάνοντας μια σύντομη ιστορική αναδρομή μπορούμε να διακρίνουμε τις παρακάτω φάσεις ανάπτυξής τους:

Η φάση κατά την οποία οι ΜΚΟ αναλαμβάνουν ρόλο αρωγής και υποβοήθησης αδύναμων κοινωνικών ομάδων και ατόμων. Η φάση αυτή αρχίζει από τη γένεση των ΜΚΟ και περιλαμβάνει οργανώσεις φιλανθρωπικού και εθελοντικού χαρακτήρα κοινωνικής υποστήριξης

⁶³ Πιτσούλης, Ν.(2007) «Επαγγελματικά στελέχη και εθελοντές – μέτρα για την βέλτιστη αξιοποίηση τους», *Εθελοντισμός, ΜΚΟ και οικονομικά θέματα*, Ελληνικό Κέντρο Προώθησης του Εθελοντισμού, Αθήνα.

⁶⁴ Σκλιάς, Π. (2003) «Οι Μ.Κ.Ο. σε ένα νέο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον: προκλήσεις και προοπτικές», στο Τσάλτας, Γ. και Κατσιμπάρδης, Κ. (επιμ.) *Αειφορία και Περιβάλλον: Η Ευρωπαϊκή και Εθνική Προοπτική*, Αθήνα: Ι. Σιδέρη.

⁶⁵ Βλέπε ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://inclusivedemocracy.org> [πρόσβαση στις 22 Οκτωβρίου 2007]

που αναπτύσσονται γύρω από θρησκευτικές/εκκλησιαστικές κοινότητες, ιδρύματα, κοινωνικά κινήματα κ.α. Κατά την περίοδο αυτή αναπτύχθηκε μια κριτική σχετικά με τα όρια των δράσεων και τους περιορισμούς των εθελοντικών οργανώσεων αυτής της μορφής. Συγκεκριμένα εντοπίστηκε η αδυναμία τους να παρέμβουν στα αίτια που δημιουργούν τα φαινόμενα της φτώχειας και του αποκλεισμού καθώς και η αξιοποίησή τους πολλές φορές για τον εξωραϊσμό της κοινωνικής πραγματικότητας αντί της μεταβολής της.

Η δεύτερη φάση είναι αποτέλεσμα της κριτικής αναθεώρησης της πρώτης φάσης. Κατά την περίοδο αυτή οι ΜΚΟ διευρύνουν το ρόλο τους και εστιάζουν στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των τοπικών κοινωνιών να αναλάβουν οι ίδιες την τύχη στα χέρια τους. Μια σειρά προγραμμάτων τοπικής ανάπτυξης και δράσης συνδέθηκαν με την περίοδο αυτή. Ωστόσο κατά την εξέλιξή της και η φάση αυτή έγινε αντικείμενο κριτικής θεώρησης ως προς τη δυνατότητα των τοπικών δράσεων να αλλάξουν τις τοπικές συνθήκες όταν αυτές παραμένουν εγκλωβισμένες στην τοπικότητα χωρίς τη δυνατότητα ευρύτερων κοινωνικών παρεμβάσεων στο κράτος και στους θεσμούς.

Η Τρίτη φάση ή Τρίτη γενιά των ΜΚΟ αποτελεί τη σχετικά πρόσφατη εξέλιξη των ΜΚΟ. Σε αυτή το επίκεντρο βρίσκεται σε βιώσιμες μορφές παρέμβασης που συνδυάζουν την εθελοντική τοπική δράση με την έμφαση στη δικτύωση των ΜΚΟ, τις συμπράξεις, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την πολλαπλασιαστική επίδρασή τους. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ΜΚΟ είναι ο διαμεσολαβητικός / παρεμβατικός τους ρόλος (επίδραση σε κοινωνικοπολιτικές αποφάσεις),⁶⁶ η ενδυνάμωση των κοινοτήτων για τη συμμετοχή τους στις πολιτικές διαδικασίες οι συνασπισμοί μεταξύ οργανώσεων, οι οργανώσεις-δικτύωσης και οι ερευνητικές στρατηγικές⁶⁷.

Τα παραπάνω φανερώνουν την εξέλιξη των ΜΚΟ ως καταλύτες του συστήματος και μοχλοί για την αλλαγή. Με άλλα λόγια η αλλαγή των ΜΚΟ σημαίνει τη μετάβασή τους από την ανάπτυξη ως παροχή, στην ανάπτυξη ως καταλύτη καινοτομιών και δημιουργίας κοινωνικού κεφαλαίου⁶⁸. Η μετάβαση αυτή συνοδεύεται από τη διεύρυνση των απαιτούμενων ικανοτήτων εκ μέρους των ΜΚΟ ώστε να ανταποκριθούν στα νέα καθήκοντα. Οι ικανότητες αυτές συνδυάζουν από τη μια μεριά τεχνικές δεξιότητες διαχείρισης προβλημάτων μαζί με κοινωνικές, πολιτικές και διαχειριστικές δεξιότητες και από την άλλη με στρατηγικές ικανότητες όπως οικοδόμηση συμπράξεων, στρατηγικός σχεδιασμός, οργανωτικές ικανότητες, επικοινωνία, αυτοαξιολόγηση κ.ά. Οι ικανότητες αυτές παραπέμπουν σε ικανότητες των

⁶⁶ Elliott, C. (1987), Some aspects of relations between the north and south in the NGO sector. World Development, Supplement 15, 57-68. (ΜΚΟ): Engestrom Y. (1987), Learning by expanding. Helsinki: Orienta-Konsultit

⁶⁷ Brown L. D. (1991), Bridging Organizations and Sustainable Development. Human Relations 44 (8), 807-831

⁶⁸ Putnam, R. (2000), Bowling alone, New York: Simon-Schuster

οργανισμών μάθησης και κοινωνικής δράσης η ανάπτυξη των οποίων ασκεί σημαντική επιρροή στις κοινωνικές οργανώσεις.

Συνοψίζοντας λοιπόν, οι ΜΚΟ βλέπουμε ότι στις μέρες μας σύμφωνα και με όσα έχουν ειπωθεί να γνωρίζουν μια σημαντική αύξηση της επιρροής που έχουν, η οποία συγχρόνως θέτει νέες κατευθύνσεις ως προς τη στρατηγική και τις δράσεις τους. Το ζητούμενο είναι ο συνδυασμός διαφορετικών ρόλων στην στρατηγική των οργανώσεων: Ένας ρόλος γέφυρας μεταξύ οικονομικής υποστήριξης-κράτους και τοπικών κοινοτήτων για την υποστήριξη της ανάπτυξής τους, ένας ρόλος μοχλού κοινωνικών αλλαγών και ένας ρόλος καταλύτη στη δημιουργία νέων χώρων διαλόγου και έκφρασης στη δημόσια ζωή. Με άλλα λόγια η παρουσία των ΜΚΟ σημαίνει την προσπάθεια να συμβάλλουν στην πολιτική έκφραση καταστάσεων και σχέσεων που παρέμεναν στο περιθώριο των εξελίξεων.

3.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΚΟ

Ωστόσο, αν και από πολλούς αναγνωρίζεται η αξία των Μ.Κ.Ο και στον ελληνικό χώρο, δεν θα μπορούσαν να παραβλεφθούν κάποια σημεία, αξία περαιτέρω ανάπτυξης.

Το πρώτο θέμα που ανακύπτει είναι εκείνο της νομικής μορφής των Μ.Κ.Ο. Η ποικιλομορφία των διάφορων Μ.Κ.Ο, προκαλεί αρκετά προβλήματα, ένα από τα οποία είναι και η διαφορετικότητα ως προς τις δυνατότητες δράσεων των Μ.Κ.Ο και τον τρόπο αντιμετώπισής τους από το κράτος.

Ένα δεύτερο θέμα, άξιο διερεύνησης, αποτελεί το φορολογικό καθεστώς των Μ.Κ.Ο. Οι οργανώσεις ανάλογα με τα οριζόμενα στην ιδρυτική πράξη τους, μπορούν να εμφανίζουν έσοδα με τους εξής τρόπους: είτε μέσω χρηματοδότησης από Ευρωπαϊκά Προγράμματα, Επιχειρησιακά Προγράμματα, ή Κοινοτική Πρωτοβουλία, είτε μέσω χρηματοδότησης από εθνικούς πόρους, είτε μέσω πληρωμής των συνδρομών των μελών τους. Εδώ μπορούμε να διακρίνουμε δύο περιπτώσεις:

1) Μ.Κ.Ο που έχουν έναν και μοναδικό δωρητή, στον οποίο η Μ.Κ.Ο αναφέρεται και συνήθως έχει εξαρτημένη σχέση και περιορισμένη ευελιξία στις δράσεις της, και,

2) Μ.Κ.Ο που έχουν πολλούς δωρητές, οι οποίοι διασφαλίζουν την αυτόνομη λειτουργία της Μ.Κ.Ο και μια μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων.

Και σε αυτή την περίπτωση, η ποικιλομορφία των Μ.Κ.Ο, δημιουργεί ένα διαφορετικό στάτους αντιμετώπισής τους από το κράτος, μη επιτρέποντας την δημιουργία μίας κοινής πρακτικής. Επιπρόσθετα, διαπιστώνεται η απουσία φοροαπαλλακτικών διαδικασιών, οι οποίες θα οδηγούσαν σε ένα ευνοϊκότερο καθεστώς των δωρεών και των χορηγιών των ιδιωτών και

εταιρειών προς τις Μ.Κ.Ο, με αποτέλεσμα την σημαντική περικοπή του επιπέδου των εσόδων τους.⁶⁹

Ένα τρίτο θέμα συζήτησης θα μπορούσε να αποτελέσει το ασφαλιστικό καθεστώς των Μ.Κ.Ο, το οποίο αφήνει ανοιχτό το ζήτημα των απασχολούμενων εθελοντών σε εκείνες, οι οποίοι συνήθως εργάζονται χωρίς την ύπαρξη του απαιτούμενου πλαισίου κάλυψης. Με αυτό τον τρόπο, ο νόμος αφήνει ανοχύρωτες τις ιδιαίτερες δράσεις των ατόμων που εθελοντικά προσφέρουν την εργασία τους, αλλά και τις ίδιες τις Μ.Κ.Ο που απασχολούν τους εθελοντές στα προγράμματά τους.

Επίσης, το γεγονός ότι παρόλη την πληθώρα των Μ.Κ.Ο που δρουν με έδρα την Ελλάδα, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της χώρας, δεν υφίσταται ένας ενιαίος κώδικας δεοντολογίας, ο οποίος να ορίζει τα πλαίσια μέσα στα οποία μπορεί να κινηθεί μία οργάνωση, αναφορικά με τους στόχους, τις αξίες, τα γνωρίσματα και τον τρόπο δράσης που θα οδηγεί στα επιθυμητά αποτελέσματα, δημιουργεί ένα καθεστώς πολυπλοκότητας. Η κάθε οργάνωση εμφανίζει, έτσι, μία διαφορετική φιλοσοφία, οδηγώντας σε μία αδυναμία κοινής ύπαρξης, συνεργασίας και συντονισμού των δράσεων των Μ.Κ.Ο.⁷⁰

Τέλος, άξια λόγου είναι και η συνειδητοποίηση ότι μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί κάποια προσπάθεια κοινής διαβούλευσης όλων των Μ.Κ.Ο, των εκπροσώπων του κράτους και επιστημόνων του κοινωνικού τομέα.

Η αναγνώριση των παραπάνω παραμέτρων, καθιστά σαφή την αναγκαιότητα επίλυσης των θεμάτων που προκύπτουν, για την καλύτερη οργάνωση του χώρου της Κοινωνίας των Πολιτών.

Από τη μια είναι λογικό, όταν απλώνονται οι ΜΚΟ με τους πολλές χιλιάδες υποστηρικτές, τη μεγέθυνση των χρηματοδοτήσεών τους και το ευρύ μέτωπο των παρεμβάσεών τους να εμφανίζονται ηγεμονισμοί, διαφορετικές πολιτικές προσεγγίσεις και γραφειοκρατικά φαινόμενα τα οποία προφανώς ενισχύονται από τη συγκρότηση όλο και μεγαλύτερων επαγγελματικών μηχανισμών, που από τη φύση τους θέτουν σε κρίση τους ιδρυτικούς εθελοντικούς προσανατολισμούς των οργανώσεων.⁷¹

Από την άλλη όμως όλα αυτά, αν δεν ξεπεραστούν εγκαίρως θα ενισχύσουν περαιτέρω το (ήδη διαδεδομένο στη χώρα μας) ρεύμα απαξίωσης των ιδεών του εθελοντισμού και της αλληλεγγύης, σε μια όλο και πιο κυνική εποχή που πυκνώνουν οι «ανθρωπιστικές καταστροφές» και διευρύνονται οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες.

Εντοπίζοντας λοιπόν και τα πιο σημαντικά οικονομικά προβλήματα των ΜΚΟ κλείνει το θεωρητικό μέρος, στο οποίο προσπαθήσαμε να εξετάσουμε το φαινόμενο του εθελοντισμού,

⁶⁹ Βλέπε ηλεκτρονική διεύθυνση: demo.bee.gr/Synedrio2007 [πρόσβαση στις 21 Οκτωβρίου 2007]

⁷⁰ Βλέπε ηλεκτρονική διεύθυνση: demo.bee.gr/Synedrio2007 [πρόσβαση στις 22 Οκτωβρίου 2007]

⁷¹ «Τα μεγάλα NGO's βρίσκονται σήμερα στο κρίσιμο σταυροδρόμι», Βλέπε ηλεκτρονική διεύθυνση: www.iospress.gr

από διαφορετικές πλευρές και να σχηματίσουμε μία ολοκληρωμένη εικόνα για τον εθελοντισμό στην Ελλάδα. Στη συνέχεια θα περάσουμε στο δεύτερο μέρος της εργασίας μας, που αφορά το ερευνητικό κομμάτι προσπαθώντας με βάση το θεωρητικό υπόβαθρο να παρουσιάσουμε την εικόνα του εθελοντισμού μέσα από τα μάτια των νέων (ηλικίας 18- 30) και πιο συγκεκριμένα να δούμε τις στάσεις και τις απόψεις τους σχετικά με τον εθελοντισμό.

B' ΜΕΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έρευνα με την οποία ασχοληθήκαμε, στα πλαίσια της πτυχιακής αυτής εργασίας, είχε το εξής θέμα: «Καταγραφή των στάσεων και των απόψεων των νέων ηλικίας 18–30 ετών, για το θέμα του εθελοντισμού».

Για την διεξαγωγή του ερευνητικού μέρους της πτυχιακής εργασίας, χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια για την συλλογή στοιχείων που απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα που είχαμε θέσει στην σχετική αίτησή μας στο Τ.Ε.Ι. Κρήτης. Τα ερωτηματολόγια απευθύνονταν σε άτομα ηλικίας 18 έως 30 ετών που κατοικούν στο Νομό Ηρακλείου.

Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό πακέτο SPSS. Για τη διερεύνηση των συσχετίσεων μεταξύ των κατηγοριών χρησιμοποιήθηκε ο στατιστικός έλεγχος χ^2 , [θέτοντας επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=5\%$, ($p<0,05$)].

Στα παρακάτω κεφάλαια, ακολουθεί η παρουσίαση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων, καθώς η μεθοδολογία, οι σκοποί κι οι στόχοι της εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, το ερευνητικό μέρος αποτελείται από 3 κεφάλαια:

Το *τέταρτο κεφάλαιο*, το οποίο περιλαμβάνει τους σκοπούς και τους στόχους της έρευνας και το βασικό προβληματισμό που οδήγησε στην επιλογή του θέματος.

Το *πέμπτο κεφάλαιο*, το οποίο περιλαμβάνει τη μεθοδολογία της έρευνας και αποτελείται από την ερευνητική μέθοδο, την φύση των πληροφοριών που συλλέξαμε, τη διαμόρφωση και συμπλήρωση ερωτηματολογίου, την επεξεργασία δεδομένων κ.τ.λ.

Τέλος, το *έκτο κεφάλαιο* το οποίο περιλαμβάνει την ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας, την παρουσίαση συσχετίσεων της έρευνας, τις απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα, τα συμπεράσματα έρευνας, τα γενικά συμπεράσματα και τις προτάσεις μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΕ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Το έναυσμα για να ασχοληθούμε με αυτό το θέμα μας δόθηκε από την παρακολούθηση του μαθήματος «Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση και Παρέμβαση» στα πλαίσια του ΣΤ' εξαμήνου. Το μάθημα μας έδωσε τη δυνατότητα να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας σχετικά με το περιβάλλον και γενικότερα να προβληματιστούμε σε θέματα που το αφορούν. Ένα από αυτά είναι και ο εθελοντισμός. Παρόλο βέβαια, που ο θεσμός του εθελοντισμού δεν είναι τόσο διαδεδομένος στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια η συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις και ιδιαίτερα σ' αυτές που δραστηριοποιούνται στην προστασία και τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και της άγριας ζωής αυξάνεται θεαματικά.

Έτσι λοιπόν, ασχοληθήκαμε με το θέμα του εθελοντισμού και πιο συγκεκριμένα θελήσαμε να μάθουμε τις στάσεις και τις απόψεις των νέων για τον εθελοντισμό. Τα ερωτήματα που θέλαμε να ερευνήσουμε αφορούσαν θέματα όπως εάν οι νέοι γνωρίζουν για τον εθελοντισμό, εάν συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις, εάν θα τους ενδιέφερε να συμμετέχουν κ.ά., έτσι ώστε να μπορέσουμε να διακρίνουμε το βαθμό ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης των νέων του Ν. Ηρακλείου σε θέματα που αφορούν τον εθελοντισμό.

Τέλος, αφού κοιτάξαμε τις προηγούμενες πτυχιακές εργασίες που έχουν εκπονηθεί, διαπιστώσαμε ότι καμία δεν αναφερόταν στον εθελοντισμό, του οποίου η παρουσία γίνεται ολοένα και πιο αισθητή στην ελληνική κοινωνία με αποτέλεσμα να ενδιαφερθούμε και να ασχοληθούμε εμείς με το θέμα αυτό.

4.2 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κύριος σκοπός αυτής της μελέτης μας ήταν να καταγράψουμε ποιες είναι οι απόψεις, οι στάσεις και οι αντιλήψεις των νέων ηλικίας 18–30 ετών, γύρω από θέματα που έχουν να κάνουν με τον εθελοντισμό.

Ένας επιπλέον σκοπός της μελέτης είναι να διαπιστώσουμε τον βαθμό ευαισθητοποίησής των νέων και κατά πόσο είναι διατεθειμένοι να συμμετάσχουν σε κάποια εθελοντική οργάνωση, ώστε να δραστηριοποιηθούν και οι ίδιοι.

4.3 ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι βασικοί στόχοι της έρευνάς μας θα μπορούσαν να καταγραφούν ως εξής:

- Να ερευνηθεί η υπόθεση αν το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και η οικονομική κατάσταση, επηρεάζουν τις στάσεις και τις απόψεις του ατόμου για τον εθελοντισμό.
- Η διερεύνηση στην υπόθεση αν οι νέοι είναι ενημερωμένοι για τις ΜΚΟ.
- Η διερεύνηση για το κατά πόσο θεωρούν σημαντικό το φαινόμενο του εθελοντισμού και για το αν γνωρίζουν και αν συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις.
- Να ερευνηθεί κατά πόσο ο ελεύθερος χρόνος και τα ενδιαφέροντα των νέων συμβάλλουν στην συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις.
- Επίσης, να ερευνηθεί ποιοι είναι οι λόγοι που εμποδίζουν τα άτομα να συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις.
- Και τέλος, η διερεύνηση κατά πόσο ο εθελοντισμός συνέβαλε στην επιτυχή έκβαση των Ολυμπιακών Αγώνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για την εκπόνηση του ερευνητικού μέρους της εργασίας μας, αλλά και τον καθορισμό της μεθοδολογίας στην οποία θα βασιζόμασταν για την υλοποίηση της έρευνάς μας ακολουθήσαμε τα παρακάτω στάδια:

5.1.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΕΡΕΥΝΑ ΘΕΜΑΤΟΣ

Το πρώτο βήμα ήταν να εξακριβώσουμε πιο είναι το θέμα που θα μας ενδιέφερε να μελετήσουμε, ώστε να διατυπώσουμε το ερευνητικό θέμα το οποίο έχει τίτλο: «Καταγραφή των στάσεων και των απόψεων των νέων ηλικίας 18 –30 ετών, για το θέμα του εθελοντισμού».

Από τον ορισμό του θέματος δόθηκαν άμεσα και οι περιορισμοί ως προς το δείγμα του πληθυσμού που θα απευθυνόταν η έρευνά μας. Το δείγμα αποτελείται από νέους ηλικίας 18 έως και 30 ετών, λόγω όμως περιορισμένου χρόνου αλλά και οικονομικών πόρων, δεν ήμασταν σε θέση να μελετήσουμε ένα ευρύ δείγμα. Για το λόγο αυτό απευθυνθήκαμε σε νέους που κατοικούν στο Νομό Ηρακλείου, επειδή όμως ήταν αδύνατο να χρησιμοποιηθεί ως δείγμα ολόκληρος ο πληθυσμός του Νομού, το δείγμα περιορίστηκε σε ένα συγκεκριμένο αριθμό ερωτώμενων. Ακόμα προσπαθήσαμε να διατηρήσουμε μια αναλογία ως προς το φύλο των ερωτώμενων και τις ηλικιακές ομάδες (18-20, 21-23, 24-26, 27-30).

Επομένως, από τα παραπάνω προκύπτει ότι η δειγματοληψία μας δεν ήταν τυχαία, αφού το δείγμα προερχόταν από συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα κατοίκων του Νομού Ηρακλείου. Στο δείγμα αυτό τηρούνται ορισμένα κριτήρια, όπως ο αριθμός των ερωτώμενων που αποτελούνται από ηλικίες 18 έως 30 ετών. Επιπροσθέτως, τα συμπεράσματα ανάγονται στο σύνολο του νεανικού πληθυσμού του Νομού Ηρακλείου και το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό, εφόσον αποτελείται από νέους που προέρχονται από όλες τις ηλικιακές ομάδες κατ' αναλογία. Το μέγεθος του δείγματος περιλάμβανε 100 άτομα συνολικά.

5.1.2 ΦΥΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΠΟΥ ΣΥΛΛΕΞΑΜΕ

Για να καθορίσουμε τις πληροφορίες που ήταν σκόπιμο να συλλέξουμε μελετήσαμε διεξοδικά την βιβλιογραφία. Μέσα από αυτή την μελέτη προέκυψαν οι θεματικοί άξονες της

έρευνας που περιλαμβάνουν όλες τις πληροφορίες που πρέπει να συλλεχθούν για την μελέτη του εξεταζόμενου θέματος.

5.1.3 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Η ερευνητική μέθοδος την οποία ακολουθήσαμε για την διεξαγωγή της έρευνας ήταν η μέθοδος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Η μελέτη των αποτελεσμάτων βασίστηκε στην ποσοτική έρευνα. Ο λόγος που μας οδήγησε σε αυτή την απόφαση ήταν κυρίως ο αριθμός του δείγματος και οι τομείς που επιλέξαμε να ερευνήσουμε. Θεωρήσαμε λοιπόν ότι, το καταλληλότερο και αποτελεσματικότερο εργαλείο για την έρευνά μας ήταν το ερωτηματολόγιο, τόσο για τη συλλογή όσο και για την επεξεργασία, ανάλυση και παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

5.1.4 ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΠΟΤΥΧΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ (ΑΡΝΗΣΕΙΣ – ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ)

Υπολογίζοντας τις πιθανές δυσκολίες που θα μπορούσαμε να συναντήσουμε κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής του ερευνητικού μέρους της εργασίας μας, σκεφτήκαμε ακριβώς τι θα κάναμε για να τις ξεπεράσουμε ή για να τις αντιμετωπίσουμε.

Σε περίπτωση που κάποιος από τους ερωτώμενους μετά την ενημέρωσή τους αρνηθεί την συμμετοχή σε αυτή την έρευνα., θα τονίσουμε την τήρηση του απορρήτου και το λόγο που πραγματοποιείται αυτή η έρευνα. Στο ενδεχόμενο που εξακολουθεί να αρνείται, δεν θα ασκήσουμε περαιτέρω πίεση άλλα θα αναζητήσουμε άλλο ερωτώμενο.

Ακόμα ένα εμπόδιο που τυχόν θα αντιμετωπίσουμε είναι η περίπτωση που κάποιος από τους ερωτώμενους ναι μεν να δεχτεί να συμμετάσχει, αλλά στην πορεία να μην μπορέσει να απαντήσει σε κάποιες ερωτήσεις λόγω του ότι θα χρειαζόταν κάποιες επισημάνσεις για την ευκολότερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Σε αυτή την περίπτωση, θα προσπαθήσουμε να γίνουμε περισσότερο επεξηγηματικές σε αυτό που ο ερωτώμενος θα θεωρούσε δυσνόητο.

5.1.5 ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το χρονικό όριο που καθορίσαμε για την ολοκλήρωση του ερευνητικού μέρους της εργασίας μας προσδιορίστηκε από τη στιγμή υποβολής της αίτησης της πτυχιακής μας εργασίας γύρω στους 4 μήνες. Πιο αναλυτικά, φροντίσαμε ώστε η διαμόρφωση και η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων να πραγματοποιηθεί μέσα σε 1 μήνα το αργότερο, ενώ 3 μήνες αφιερώθηκαν για την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων.

5.2 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Όπως προαναφέρθηκε, για τη συλλογή των πληροφοριών της έρευνας θεωρήσαμε ως καταλληλότερο εργαλείο το ερωτηματολόγιο. Οι βασικοί στόχοι της έρευνας, που αναφέρθηκαν παραπάνω, προσδιόρισαν τους θεματικούς άξονες πάνω στους οποίους βασιζόταν το ερωτηματολόγιό μας. Οι άξονες από τους οποίους αποτελείται το ερωτηματολόγιο είναι τέσσερις. Πιο συγκεκριμένα είναι οι εξής:

Α' ΜΕΡΟΣ: Δημογραφικά στοιχεία.

Β' ΜΕΡΟΣ: Ερωτήσεις σχετικά με την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.

Γ' ΜΕΡΟΣ: Ερωτήσεις που έχουν σχέση με τις στάσεις και τις απόψεις των νέων για θέματα που αφορούν τον εθελοντισμό.

Δ' ΜΕΡΟΣ: Ερωτήσεις που σχετίζονται με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Οι παραπάνω θεματικοί άξονες καθόρισαν και το περιεχόμενο των ερωτήσεων που περιλάμβανε το ερωτηματολόγιό μας. Οι ερωτήσεις αυτές ήταν κυρίως «κλειστού τύπου», με καθορισμένες εκ των προτέρων δυνατές απαντήσεις, ώστε ο ερωτώμενος να ενθαρρυνθεί να δώσει απαντήσεις πάνω στα θέματα τα οποία αφορούσαν την έρευνα. Επιπλέον χρησιμοποιήθηκε και μια «ανοικτού τύπου» ερώτηση, χωρίς περιορισμό ως προς την απάντηση που θα έδινε ο κάθε ερωτώμενος.

Αφού, λοιπόν, έγινε η διαμόρφωση του ερωτηματολογίου με βάση το θεωρητικό μέρος της εργασίας μας και τις υποθέσεις έρευνας στις οποίες θέλαμε να δώσουμε απαντήσεις, προχωρήσαμε στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, ο συνολικός αριθμός των οποίων ήταν 100.

Η προσέγγιση του δείγματος έγινε από εμάς τις ίδιες, μέσω επιτόπιας ενημέρωσης και συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Ως προς τον τρόπο προσέγγισής μας, προσπαθήσαμε να συμβάλλουμε στην δημιουργία ενός άνετου και φιλικού κλίματος. Αξίζει να σημειώσουμε ότι σε όλους τους νέους γινόταν πριν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου μια ενημέρωση για τον σκοπό και το λόγο για τον οποίο γινόταν η έρευνα, ενώ τονίζαμε και το θέμα της διατήρησης της ανωνυμίας τους.

5.3 ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Καθώς το ερευνητικό μέρος της εργασίας μας βασιζόταν στην ποσοτική έρευνα, χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό πακέτο SPSS. Για τη διερεύνηση των συσχετίσεων μεταξύ των κατηγοριών χρησιμοποιήθηκε ο στατιστικός έλεγχος χ^2 , θέτοντας επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=5\%$, ($p<0,05$).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

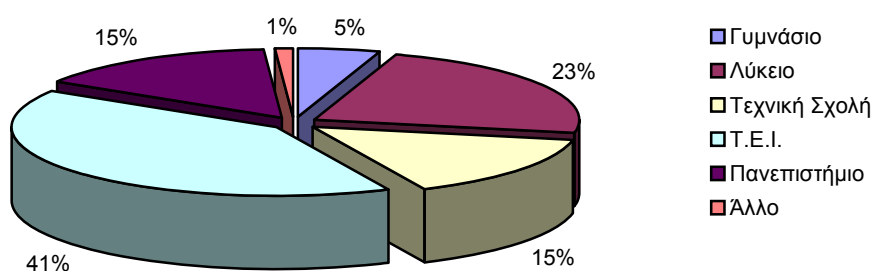
Στην πρώτη ενότητα περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις που αποσκοπούν στη διερεύνηση των κοινωνικών χαρακτηριστικών των ερωτηθέντων (φύλο, ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης, επάγγελμα γονέων, οικογενειακή κατάσταση, τόπος καταγωγής κ.ά.).

Το δείγμα αποτελείται από 100 άτομα τα οποία δεν έχουν επιλεγεί τυχαία καθώς έχει καθοριστεί το όριο ηλικίας των ατόμων (18-30), η αναλογία ως προς το φύλο και η περιοχή που είναι ο Νομός Ηρακλείου.

Η αναλογία αντρών-γυναικών ήταν 50% ανά φύλο, πετυχαίνοντας έτσι και τον στόχο μας όσον αφορά την αναλογία στο φύλο. Το όριο της ηλικίας, όπως είχε οριστεί εξ' αρχής, ήταν το ελάχιστο 18 ετών και το μέγιστο 30 ετών.

Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης από την ανάλυση προέκυψε ότι ποσοστό 23% είναι απόφοιτοι λυκείου, το 41% φοιτούν σε ΤΕΙ, το 15% σε τεχνικές σχολές, το 15% σε ΑΕΙ και μόλις το 5% έχει αποφοιτήσει το Γυμνάσιο.

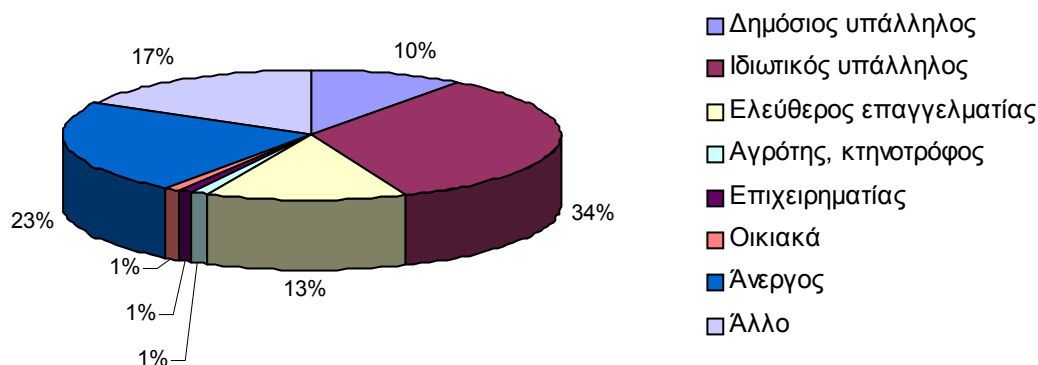
Γράφημα Α3. Επίπεδο εκπαίδευσης

Σχετικά με το επίπεδο των γονέων του δείγματός μας, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των πατέρων (41%) είναι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 28% είναι απόφοιτοι δημοτικού και το 20% είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από τις μητέρες των ερωτηθέντων, το 22% είναι απόφοιτοι δημοτικού, το 60% και το 18% είναι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντίστοιχα.

Αναφορικά με την επαγγελματική κατάσταση του δείγματος η πλειοψηφία δηλώνει ως ιδιωτικός υπάλληλος (34%), και ακολουθούν οι άνεργοι (23%) και οι φοιτητές/τριες (17%). Οι ελεύθεροι επαγγελματίες συγκεντρώνουν ποσοστό 13% και οι δημόσιοι υπάλληλοι 10%. Ποσοστά της τάξης 1% συναντάμε στα επαγγέλματα αγρότες/κτηνοτρόφοι, επιχειρηματίες και οικιακά.

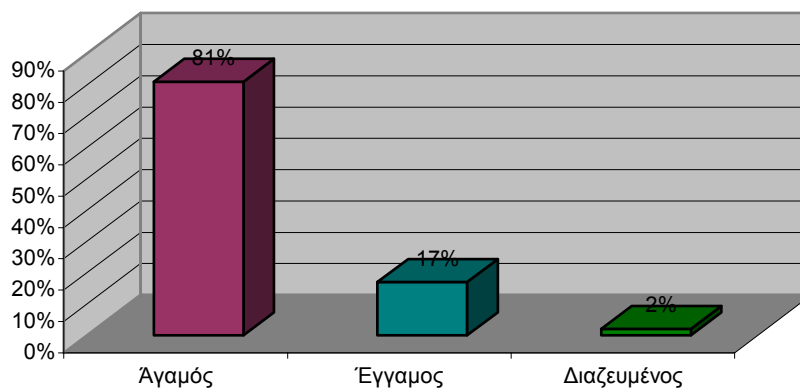
Γράφημα Α5. Επάγγελμα

Στην ερώτηση που αφορά το επάγγελμα του πατέρα παρατηρείται ότι 23% είναι δημόσιοι υπάλληλοι, 25% ιδιωτικοί υπάλληλοι, 25% ελεύθεροι επαγγελματίες, 21% αγρότες/κτηνοτρόφοι και μόλις το 5% επιχειρηματίες. Στο επάγγελμα μητέρας το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνεται στα οικιακά (51%), στην συνέχεια είναι οι ιδιωτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι με 22% και 10% αντίστοιχα. Με πολύ μικρότερα ποσοστά ακολουθούν: ελεύθεροι επαγγελματίες (9%), επιχειρηματίες (5%), αγρότης/κτηνοτρόφος (2%) και άνεργοι (1%).

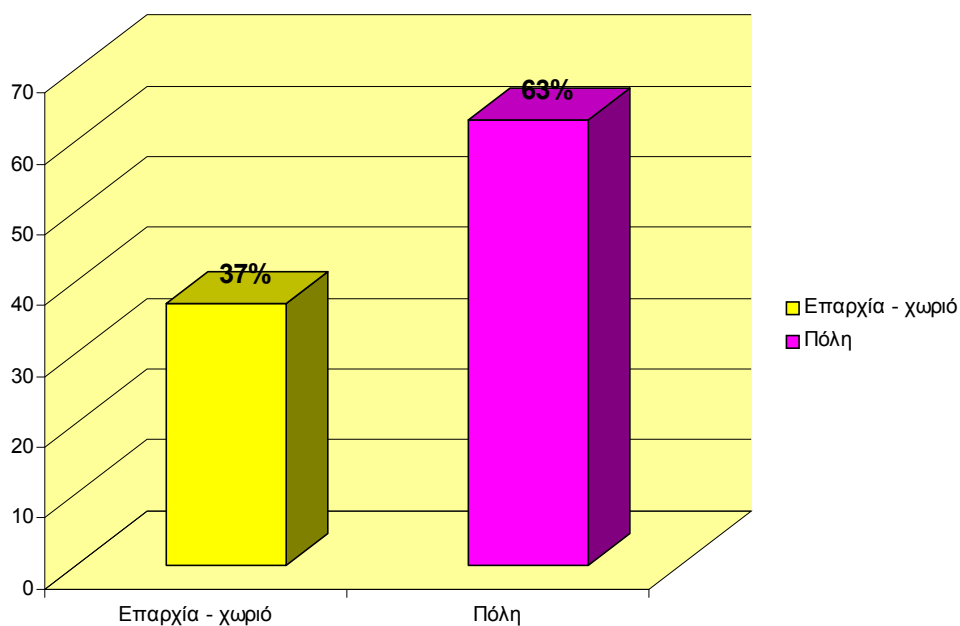
Η αναλογία της οικογενειακής κατάστασης των ερωτώμενων είναι: 81% άγαμοι, 17% έγγαμοι και μόλις 2% διαζευγμένοι. Το ποσοστό των ερωτώμενων που έχουν παιδιά είναι το 15%, από αυτό το ποσοστό το 9% έχει ένα παιδί, το 5% έχει δύο παιδιά και το 1% έχει τρία παιδιά.

Γράφημα Α7. Οικογενειακή κατάσταση

Αναφορικά με τον τόπο κατοικίας το 67% των ερωτώμενων κατοικεί σε πόλη και το 37% σε χωριό. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν σε σχέση με την οικονομική κατάσταση των ερωτηθέντων, το 53% θεωρεί ότι έχει καλή οικονομική κατάσταση, το 33% μέτρια, το 9% κακή οικονομική κατάσταση και μόλις το 3% και 2% θεωρεί ότι έχει πολύ καλή και πολύ κακή οικονομική κατάσταση αντίστοιχα.

Γράφημα Α9. Τόπος κατοικίας

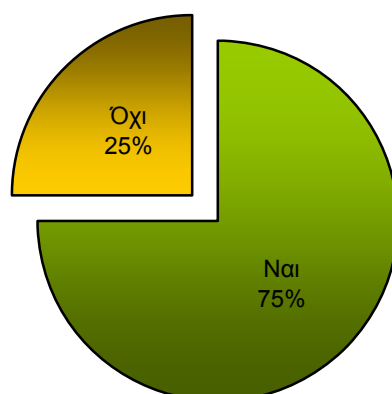
6.2 Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ

Στην δεύτερη ενότητα, περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις που αποσκοπούν να εξετάσουν αν οι νέοι διαθέτουν ελεύθερο χρόνο και με ποιο τρόπο τον αξιοποιούν.

ΕΡΩΤΗΣΗ Β1: Έχετε ελεύθερο χρόνο; (Πιθανές απαντήσεις: ΝΑΙ/ΟΧΙ)

Στο παραπάνω ερώτημα το 75% απάντησε ότι έχει ελεύθερο χρόνο ενώ το 25% δεν διαθέτει ελεύθερο χρόνο.

Γράφημα Β1.Ελεύθερος χρόνος

ΕΡΩΤΗΣΗ Β2: Σημειώστε ποσό συχνά σας αρέσει να κάνετε τα παρακάτω στον ελεύθερο σας χρόνο.

(Πιθανές απαντήσεις: Πάντα, Συχνά, Μερικές φορές, Σπάνια, Ποτέ)

Στην παραπάνω ερώτηση απάντησαν οι ερωτώμενοι ότι στο ελεύθερο τους χρόνο (πάντα/συχνά), τους αρέσει να συναντούν φίλους (77%), να ακούν μουσική (69%), να μένουν στο σπίτι (47%) και να βλέπουν τηλεόραση (47%) και ένα μικρότερο ποσοστό απάντησε ότι στο ελεύθερο τους χρόνο τους αρέσει να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή (37%). Ενώ δεν τους αρέσει (σπάνια/ποτέ) να αξιοποιούν τον ελεύθερό τους με το να συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις (80%), να προσφέρουν εθελοντική εργασία (68%), να χρησιμοποιούν internet (42%), και να πηγαίνουν εκδρομές (41%).

Πίνακας Β2.Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου

		Πάντα	Συχνά	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ	Σύνολο
Να συναντώ φίλους	N	32	45	20	3	0	100
	%	32.0%	45.0%	20.0%	3.0%	.0%	100.0%
Να χρησιμοποιώ το Internet	N	5	22	31	24	18	100
	%	5.0%	22.0%	31.0%	24.0%	18.0%	100.0%
Να χρησιμοποιώ τον Η/Υ	N	8	29	31	21	11	100
	%	8.0%	29.0%	31.0%	21.0%	11.0%	100.0%
Να ακούω μουσική	N	27	42	21	8	2	100
	%	27.0%	42.0%	21.0%	8.0%	2.0%	100.0%

		Πάντα	Συχνά	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ	Σύνολο
Να ασχολούμαι με τον αθλητισμό	N	5	19	24	33	19	100
	%	5.0%	19.0%	24.0%	33.0%	19.0%	100.0%
Να προσφέρω εθελοντική εργασία	N	0	14	18	26	42	100
	%	.0%	14.0%	18.0%	26.0%	42.0%	100.0%
Να πηγαίνω εκδρομές	N	4	21	34	32	9	100
	%	4.0%	21.0%	34.0%	32.0%	9.0%	100.0%
Να μένω στο σπίτι	N	8	39	37	14	2	100
	%	8.0%	39.0%	37.0%	14.0%	2.0%	100.0%
Να βλέπω τηλεόραση	N	12	35	41	11	1	100
	%	12.0%	35.0%	41.0%	11.0%	1.0%	100.0%
Να συμμετέχω σε εθελοντικές οργανώσεις	N	2	5	13	23	57	100
	%	2.0%	5.0%	13.0%	23.0%	57.0%	100.0%
Άλλο	N	0	0	1	0	0	1
	%	.0%	.0%	100.0%	.0%	.0%	100.0%

6.3 Γ' ΜΕΡΟΣ: Ερωτήσεις για τις στάσεις και τις απόψεις των νέων για τον εθελοντισμό.

Στο τρίτο μέρος θα εντοπίσουμε τις στάσεις και τις απόψεις των νέων για θέματα που αφορούν τον εθελοντισμό. Ακόμα θα δούμε αν έχουν προσφέρει εθελοντική εργασία, τι είδους εθελοντική εργασία και ποια κίνητρα τους ώθησαν. Επίσης όσοι δεν έχουν προσφέρει εθελοντική εργασία σε ποιο τομέα θα τους ενδιέφερε να συμμετείχαν και ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν για τη συμμετοχή τους σε εθελοντικές οργανώσεις. Τέλος, θα συλλεχθούν οι απόψεις των νέων για το προφίλ του εθελοντή και τα θετικά συμμετοχής στον εθελοντισμό.

ΕΡΩΤΗΣΗ Γ1: Σημειώστε αν συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις;

Για να προσφέρει κάποιος εθελοντική εργασία πρέπει να έχει εξειδικευμένες γνώσεις, ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη για ψυχαγωγία, ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη προσφοράς προς τον συνάνθρωπο, η εθελοντική εργασία προσφέρει κοινωνική αναγνώριση, ο εθελοντισμός μπορεί να καλύψει τυχόν κενά του κράτους, εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας, ο εθελοντής αποκτά επιπλέον γνώσεις, ο εθελοντής προσφέροντας εθελοντική εργασία αποκτά επαγγελματική εμπειρία, ο εθελοντισμός δίνει τη δυνατότητα για επαγγελματικό προσανατολισμό, οι ηλικιωμένοι μπορούν να

προσφέρουν εθελοντική εργασία, ο εθελοντισμός αποκαθιστά σε ορισμένους τομείς το κράτος, ο εθελοντισμός πρέπει να εστιάζει σε προληπτικές δράσεις, μέσω του εθελοντισμού προωθείται η συλλογικότητα, ο εθελοντισμός είναι θεμελιώδες δικαίωμα, ο εθελοντισμός είναι προσωπική επιλογή του καθενός, η εθελοντική παρέμβαση πρέπει να έχει οργανωμένη δράση, πρέπει να γίνεται συνεχής επιμόρφωση των εθελοντών που απασχολούνται στις εθελοντικές οργανώσεις, μέσω του εθελοντισμού οι νέοι εκφράζουν τις απόψεις τους, μέσω του εθελοντισμού οι νέοι εκφράζουν τις ανάγκες τους, μέσω του εθελοντισμού οι νέοι διεκδικούν τα δικαιώματά τους, ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων, υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης για το θέμα του εθελοντισμού, θα πρέπει να υπάρχει ενημέρωση από τα σχολεία για το θέμα του εθελοντισμού, η επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων κρίθηκε από τη μεγάλη συμμετοχή των εθελοντών.

(Πιθανές απαντήσεις: Συμφωνώ απόλυτα, Συμφωνώ, Ουδέτερος/η, Διαφωνώ, Διαφωνώ απόλυτα)

Το 56% των ερωτηθέντων συμφωνούν απόλυτα/συμφωνούν ότι ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη για ψυχαγωγία, το 66% συμφωνούν με την άποψη ότι ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη προσφοράς προς τον συνάνθρωπο και το 44% συμφωνεί απόλυτα/συμφωνεί ότι η εθελοντική εργασία προσφέρει κοινωνική αναγνώριση. Ποσοστό 54% αποτελείται από τις απαντήσεις των ερωτώμενων που απάντησαν ότι συμφωνούν απόλυτα/συμφωνούν στην ερώτηση ότι ο εθελοντισμός μπορεί να καλύψει τυχόν κενά του κράτους. Επίσης ένα σημαντικό ποσοστό (84%) συμφωνούν απόλυτα/συμφωνούν, ότι εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας. Το 59% συμφωνεί με την άποψη ότι ο εθελοντής αποκτά επιπλέον γνώσεις και ότι προσφέροντας εθελοντική εργασία αποκτά επαγγελματική εμπειρία (40%).

Όσον αφορά την άποψη ότι οι ηλικιωμένοι μπορούν να προσφέρουν εθελοντική εργασία το 61% συμφωνεί απόλυτα/συμφωνεί με αυτή, καθώς επίσης και με την άποψη ότι ο εθελοντισμός αποκαθιστά σε ορισμένους τομείς το κράτος με ποσοστό 53%. Αναφορικά με την άποψη αν ο εθελοντισμός πρέπει να εστιάζει σε προληπτικές δράσεις το 53% των ερωτηθέντων, απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα/συμφωνούν. Ακόμα οι ερωτώμενοι συμφωνούν με τις απόψεις ότι μέσω του εθελοντισμού προωθείται η συλλογικότητα (45%) και ότι ο εθελοντισμός είναι θεμελιώδες δικαίωμα (52%). Το 92% συμφωνεί απόλυτα/συμφωνεί ότι ο εθελοντισμός είναι προσωπική επιλογή του καθενός καθώς επίσης ότι η εθελοντική παρέμβαση πρέπει να έχει οργανωμένη δράση (83%). Η άποψη ότι πρέπει να γίνεται συνεχής επιμόρφωση των εθελοντών που απασχολούνται στις εθελοντικές οργανώσεις βρίσκει σύμφωνους το 55% των ερωτηθέντων.

Οι ερωτώμενοι επίσης συμφωνούν απόλυτα/συμφωνούν ότι μέσω του εθελοντισμού οι νέοι εκφράζουν τις απόψεις τους (75%), τις ανάγκες τους (69%) και διεκδικούν τα δικαιώματά τους (63%). Πολύ μεγάλο ποσοστό συγκέντρωσαν οι απαντήσεις που έδωσαν οι νέοι για το αν ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων. Πιο συγκεκριμένα το 93% συμφωνεί απόλυτα/συμφωνεί με την παραπάνω άποψη καθώς και με την άποψη ότι η επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων κρίθηκε από τη μεγάλη συμμετοχή των εθελοντών (78%). Το 96% συμφώνησε απόλυτα/συμφώνησε σχετικά με την άποψη ότι υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης για το θέμα του εθελοντισμού και ότι θα πρέπει να υπάρχει ενημέρωση από τα σχολεία (91%).

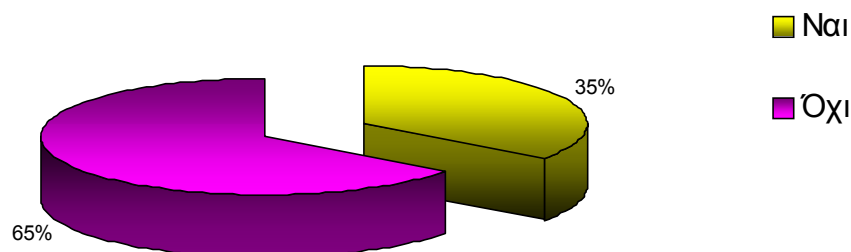
Είναι σημαντικό το ποσοστό (52%) που διαφώνησαν απόλυτα/διαφώνησαν με την άποψη ότι, για να προσφέρει κάποιος εθελοντική εργασία πρέπει να έχει εξειδικευμένες γνώσεις. Τέλος, η άποψη ότι ο εθελοντισμός δίνει τη δυνατότητα για επαγγελματικό προσανατολισμό είχε μικρή διαφορά στα ποσοστά (39% συμφωνούν απόλυτα/συμφωνούν έναντι 35% που διαφωνούν απόλυτα/διαφωνούν).

Ερώτηση Γ4: Έχετε προσφέρει εθελοντική εργασία;

(Πιθανές απαντήσεις: ΝΑΙ/ΟΧΙ)

Το ποσοστό των ερωτώμενων που δεν έχει προσφέρει εθελοντική εργασία είναι 65% και μόλις το 35% δηλώνει ότι έχει προσφέρει εθελοντική εργασία.

Γράφημα Γ4. Έχετε προσφέρει εθελοντική εργασία

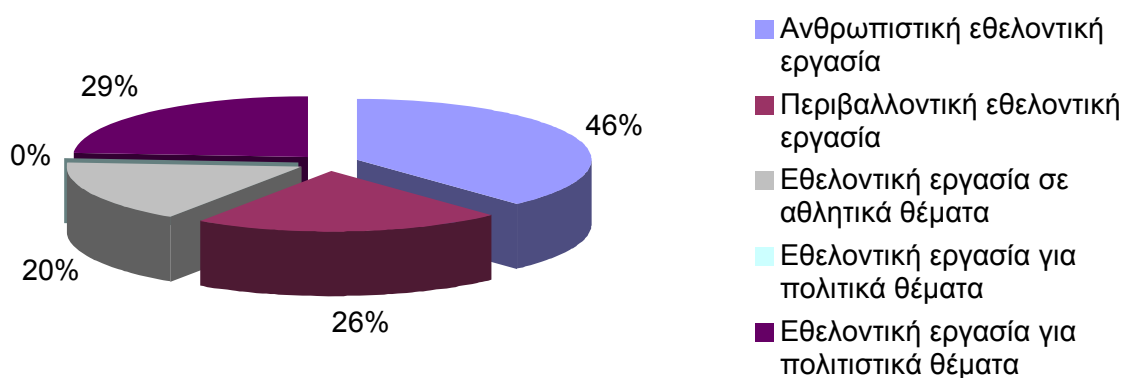
Ερώτηση Γ4.1: Τι είδος εθελοντικής εργασίας έχετε προσφέρει;

(Πιθανές απαντήσεις: ανθρωπιστική εθελοντική εργασία, περιβαλλοντική εθελοντική εργασία, εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα, εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα, εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα, άλλο.)

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ερώτηση αυτή είναι τα εξής: το 46% των ερωτώμενων έχουν προσφέρει ανθρωπιστική εθελοντική εργασία. Το 29% έχει προσφέρει εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα, το 26% περιβαλλοντική εθελοντική εργασία, το

20% εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα ενώ κανείς από τους ερωτώμενους δεν έχει προσφέρει εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα.

Γράφημα Γ4.1. Τι είδος εθελοντικής εργασίας έχετε προσφέρει;

Ερώτηση Γ4.2: Ποια κίνητρα σας ώθησαν να προσφέρετε εθελοντική εργασία; (Πιθανές απαντήσεις: ταξίδια, καινούργιες γνωριμίες, επαγγελματική εμπειρία, προσφορά στο κοινωνικό σύνολο, άλλο)

Το πιο ισχυρό κίνητρο είναι η προσφορά στο κοινωνικό σύνολο με ποσοστό 91.4%, μετά ακολουθεί η επαγγελματική εμπειρία με 20% και οι καινούργιες γνωριμίες με μικρό ποσοστό 14.3%. Κανείς από τους ερωτώμενους δεν θεωρεί ως κίνητρο για προσφορά εθελοντικής εργασίας τα ταξίδια.

Πίνακας Γ4.2. Ποια κίνητρα σας ώθησαν να προσφέρετε εθελοντική εργασία;

		Ναι	Όχι	Σύνολο
Ταξίδια	N	0	35	35
	%	.0%	100.0%	100.0%
Καινούργιες γνωριμίες	N	5	30	35
	%	14.3%	85.7%	100.0%
Επαγγελματική εμπειρία	N	7	28	35
	%	20.0%	80.0%	100.0%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	N	32	3	35
	%	91.4%	8.6%	100.0%

Ερώτηση Γ4.3: Τι είδος εθελοντικής εργασίας θα σας ενδιέφερε περισσότερο να προσφέρετε αν σας δινόταν η δυνατότητα;

(Πιθανές απαντήσεις: ανθρωπιστική εθελοντική εργασία, περιβαλλοντική εθελοντική εργασία, εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα, εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα, εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα, άλλο)

Το μεγαλύτερο ποσοστό όσον αφορά το είδος της εθελοντικής εργασίας που θα ήθελαν να προσφέρουν, συγκεντρώνετε στην ανθρωπιστική εθελοντική εργασία με 61.5%. Αμέσως μετά είναι η περιβαλλοντική εθελοντική εργασία με ποσοστό 47.7% και η εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα με 30.8%. Ακολουθεί η εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα με 16.9% και ένα ελάχιστο ποσοστό θα ενδιαφερόταν να προσφέρει εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα (6.2%).

Πίνακας Γ4.3. Τι είδος εθελοντικής εργασίας θα σας ενδιέφερε περισσότερο να προσφέρετε αν σας δινόταν η δυνατότητα;

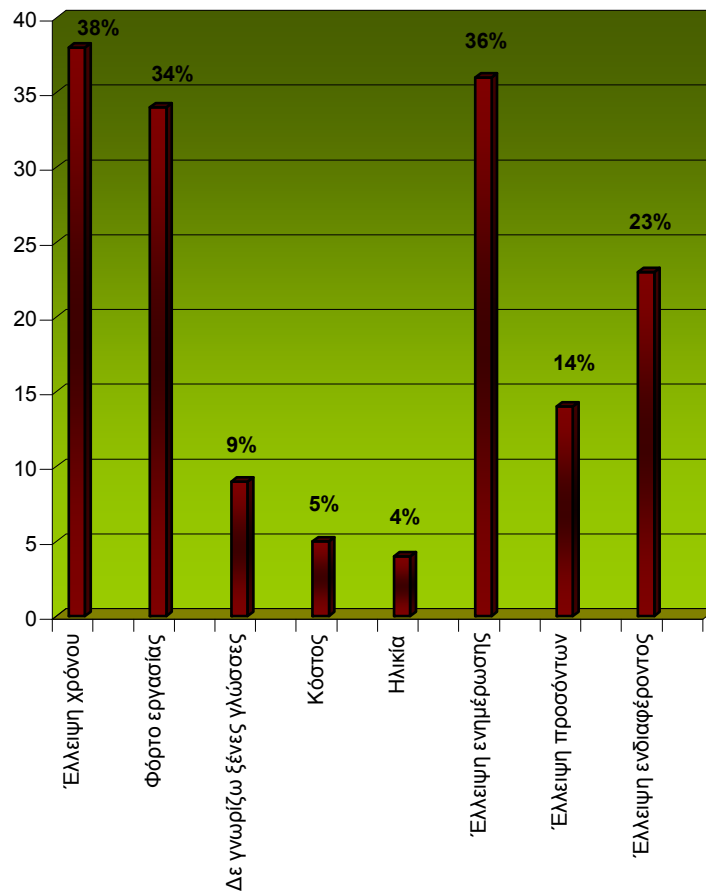
		Ναι	Όχι	Σύνολο
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	N	40	25	65
	%	61.5%	38.5%	100.0%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	N	31	34	65
	%	47.7%	52.3%	100.0%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	N	20	45	65
	%	30.8%	69.2%	100.0%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	N	4	61	65
	%	6.2%	93.8%	100.0%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	N	11	54	65
	%	16.9%	83.1%	100.0%

Ερώτηση Γ4.4: Ποιες δυσκολίες εμποδίζουν την συμμετοχή σας για εθελοντική εργασία;

(Πιθανές απαντήσεις: έλλειψη χρόνου, φόρτο εργασίας, δεν γνωρίζω ξένες γλώσσες, κόστος, ηλικία, έλλειψη ενημέρωσης, έλλειψη προσόντων, έλλειψη ενδιαφέροντος, άλλο)

Οι μεγαλύτερες δυσκολίες που εμποδίζουν την συμμετοχή σε εθελοντική εργασία είναι η έλλειψη χρόνου, η έλλειψη ενημέρωσης και ο φόρτος εργασίας με 58.5%, 55.4% και 52.3% αντίστοιχα. Άλλες σημαντικές δυσκολίες είναι: η έλλειψη ενδιαφέροντος με ποσοστό 35.4% και η έλλειψη προσόντων με 21.5%. Λιγότερο σημαντικά εμπόδια θεωρούν ότι είναι η ηλικία (6.2%), το κόστος (7.7%) και το ότι δεν γνωρίζουν ξένες γλώσσες (13.8%).

Πίνακας Γ4.4. Ποιες δυσκολίες εμποδίζουν την συμμετοχή σας για εθελοντική εργασία;

Ερώτηση Γ5: Με ποιες από τις παρακάτω συμφωνείτε;

Ένας εθελοντής: Θα πρέπει να σέβεται το φυσικό περιβάλλον, θα πρέπει να σέβεται το συνάνθρωπο του, θα πρέπει να έχει σεβασμό προς το κοινωνικό σύνολο, θα πρέπει να έχει θετική διάθεση για συνεργασία και συνύπαρξη, θα πρέπει να έχει όρεξη για δουλειά χωρίς να περιμένει να ανταμειφθεί γι' αυτή, θα πρέπει να μην αποσκοπεί σε ατομικό συμφέρον.

(Πιθανές απαντήσεις: Συμφωνώ απόλυτα, Συμφωνώ, Ουδέτερος/η, Διαφωνώ, Διαφωνώ απόλυτα)

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων συμφωνεί απόλυτα/συμφωνεί ότι ένας εθελοντή θα πρέπει: να σέβεται το φυσικό περιβάλλον (98%), να σέβεται το συνάνθρωπο του (100%), να έχει σεβασμό προς το κοινωνικό σύνολο (99%), να έχει θετική διάθεση για συνεργασία και συνύπαρξη (95%), να έχει όρεξη για δουλειά χωρίς να περιμένει να ανταμειφθεί γι' αυτή (83%) και τέλος θα πρέπει να μην αποσκοπεί σε προσωπικό συμφέρον (91%).

Ερώτηση Γ6: Με ποιες από τις παρακάτω συμφωνείτε;

Η ενεργοποίηση του πολίτη, η απόκτηση δεξιοτήτων, η αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου, η γνωριμία με άλλα άτομα, γνωρίζω καλύτερα τον εαυτό μου, η απόκτηση νέων εμπειριών.

(Πιθανές απαντήσεις: Συμφωνώ απόλυτα, Συμφωνώ, Ουδέτερος/η, Διαφωνώ, Διαφωνώ απόλυτα)

Τα θετικά συμμετοχής στον εθελοντισμό όπου οι ερωτώμενοι συμφωνούν απόλυτα/συμφωνούν είναι: η απόκτηση νέων εμπειριών με 99% και η ενεργοποίηση του πολίτη με 92%. Αμέσως μετά ακολουθούν η γνωριμία με άλλα άτομα με ποσοστό 81%, η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου με 79% και η απόκτηση δεξιοτήτων με 78%.

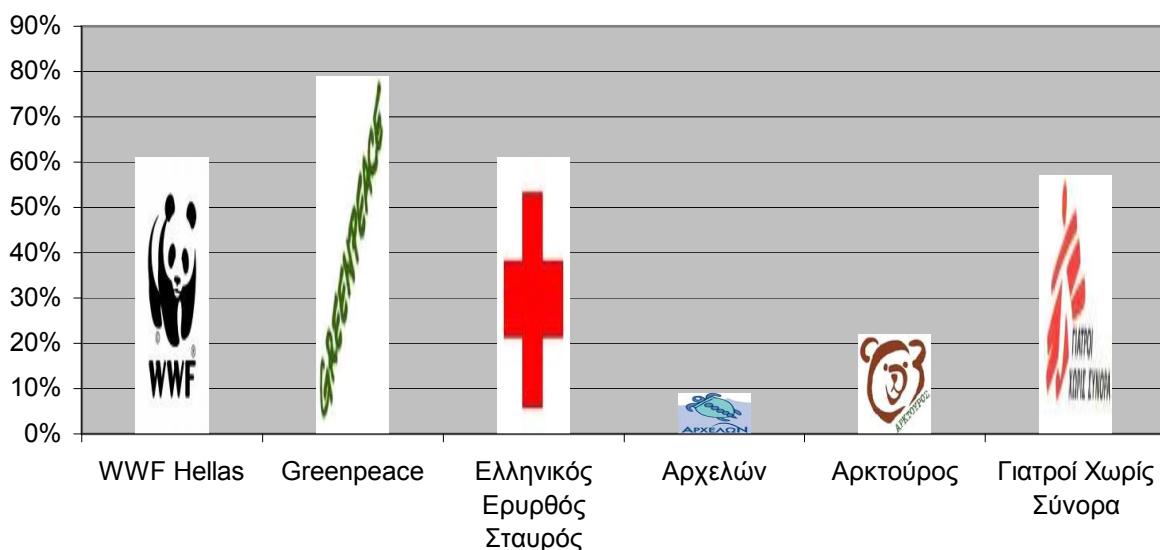
6.4 Δ' ΜΕΡΟΣ: ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Στην τέταρτη ενότητα περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις που αποσκοπούν στην διερεύνηση των γνώσεων για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και των απόψεων των ερωτώμενων για την ανάπτυξη του εθελοντισμού στην Ελλάδα.

Ερώτηση Δ1: Ποιες από τις παρακάτω Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις γνωρίζεται; (Πιθανές απαντήσεις: WWF Ελλάς, Greenpeace, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Αρχέλων, Αρκτούρος, Γιατροί Χωρίς Σύνορα, άλλο)

Η πιο γνωστή ΜΚΟ είναι η Greenpeace με ποσοστό 79%, μετά ακολουθούν η WWF Ελλάς με 61% , ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός με 61%, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα με 57% και στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται ο Αρκτούρος και ο Αρχέλων με 22% και 9% αντίστοιχα.

Γράφημα Δ1. Ποιες από τις παρακάτω Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις γνωρίζετε;

Ερώτηση Δ2: Από πού πληροφορηθήκατε για αυτές;

(Πιθανές απαντήσεις: ΜΜΕ, ενημερωτικά φυλλάδια, μέσω κάποιου άλλο προσώπου, διαδίκτυο (internet), άλλο)

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων ενημερώθηκε για τις ΜΚΟ από το Μ.Μ.Ε. με ποσοστό 82%. Σε μικρότερο ποσοστό ενημερώθηκε από ενημερωτικά φυλλάδια (20%), διαδίκτυο (internet), (19%) και μέσω κάποιου άλλου προσώπου (10%).

Πίνακας Δ2. Από πού πληροφορηθήκατε για αυτές;

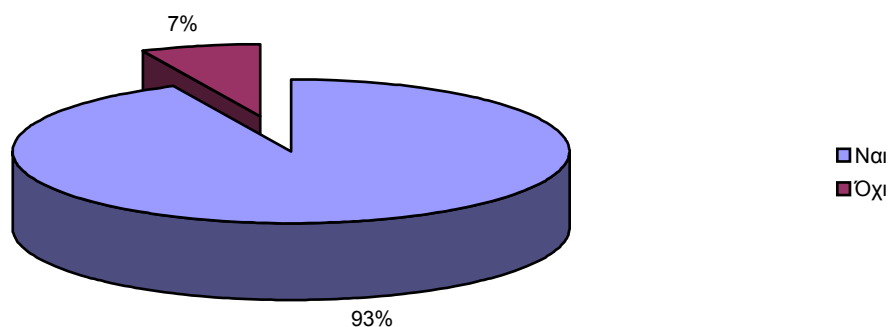
		Ναι	Όχι	Total
Μ.Μ.Ε.	N	82	18	100
	%	82.0%	18.0%	100.0%
Ενημερωτικά φυλλάδια	N	20	80	100
	%	20.0%	80.0%	100.0%
Μέσω κάποιου άλλου προσώπου	N	10	90	100
	%	10.0%	90.0%	100.0%
Διαδίκτυο (Internet)	N	19	81	100
	%	19.0%	81.0%	100.0%
Άλλο	N	0	0	0
	%	.0%	.0%	.0%

Ερώτηση Δ3: Πιστεύετε ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν μέσο προώθησης του εθελοντισμού;

(Πιθανές απαντήσεις: ΝΑΙ/ΟΧΙ)

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων απάντησε ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν μέσο προώθησης του εθελοντισμού με ποσοστό 93%.

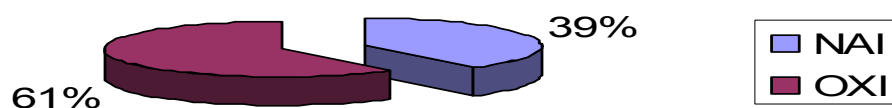
Γράφημα Δ3. Πιστεύετε ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν μέσο προώθησης του εθελοντισμού;

Ερώτηση Δ4: Πιστεύετε ότι ο εθελοντισμός είναι αναπτυγμένος στην Ελλάδα;
(Πιθανές απαντήσεις: ΝΑΙ/ΟΧΙ)

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων (60%) θεωρεί ότι ο εθελοντισμός στην Ελλάδα δεν είναι αναπτυγμένος.

Γράφημα Δ4. Πιστεύετε ότι ο εθελοντισμός είναι αναπτυγμένος στην Ελλάδα;

Ερώτηση Δ4.1: Αν ΟΧΙ, τι πιστεύετε ότι μπορεί να γίνει για να αναπτυχθεί;

Στην παραπάνω ανοιχτή ερώτηση οι περισσότεροι ανέφεραν ότι θα πρέπει να υπάρχει περισσότερη ενημέρωση από τα ΜΜΕ, την οικογένεια, το σχολείο, τους τοπικούς φορείς, από τις ίδιες τις εθελοντικές οργανώσεις και γενικότερα από το κράτος. Επιπλέον, είναι σημαντικό να υπάρχει ενημέρωση και στην διαδικασία την οποία απαιτείται για να λάβει κάποιος μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις. Επίσης προτάθηκε η δραστηριοποίηση όλων των φορέων για θέματα που αφορούν τον εθελοντισμό καθώς και εισαγωγή μαθήματος για τον εθελοντισμό στα σχολεία και την ενθάρρυνση των παιδιών να λαμβάνουν μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις.

Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε η πρόταση να δίνονται περισσότερα κίνητρα για συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις και πιο συγκεκριμένα να δοθούν μόρια και bonus έτσι ώστε να θεωρούνται επιπλέον προσόν για την πρόσληψη σε μία θέση εργασίας. Ακόμα να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται περισσότερες δράσεις από τις εθελοντικές οργανώσεις με σκοπό την μεγαλύτερη προβολή τους για την ευαισθητοποίηση και την μεγαλύτερη συμμετοχή σ' αυτές. Τέλος, προτάθηκε οι ίδιοι οι γονείς να παρακινούν τα παιδιά για να προσφέρουν εθελοντική εργασία.

6.5 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαμε θέσει για την εργασία αυτή εξετάσαμε τις απαντήσεις του δείγματος μας με διάφορες μεταβλητές όπως, το φύλο, οι ηλικιακές ομάδες, το επίπεδο εκπαίδευσης, την οικογενειακή κατάσταση και άλλες. Σκοπός είναι να διαπιστώσουμε αν υπάρχουν τυχόν συσχετίσεις που θα μπορούν να επαληθεύσουν ή όχι τα ερευνητικά μας ερωτήματα.

Αρχικά συγκρίναμε το φύλο (A1) και τον ελεύθερο χρόνο (B1), τις ηλικιακές ομάδες (A2) και τον ελεύθερο χρόνο και τις ασχολίες του ελεύθερου χρόνου (B2) με το φύλο (A1). Στην συνέχεια έγινε σύγκριση των απόψεων για τον εθελοντισμό (ερώτηση Γ3) με το φύλο (A1), τις ηλικιακές ομάδες (A2), το επίπεδο εκπαίδευσης (A3), το επάγγελμα (A5), την οικογενειακή κατάσταση (A7), τον τόπο κατοικίας (A9) και την οικονομική κατάσταση (A10). Έπειτα γίνεται σύγκριση της ερώτησης Γ4 (έχετε προσφέρει εθελοντική εργασία), με το φύλο (A1), τις ηλικιακές ομάδες (A2), το επίπεδο εκπαίδευσης (A3), το επάγγελμα (A5), την οικογενειακή κατάσταση (A7), τον τόπο κατοικίας (A9) και την οικονομική κατάσταση (A10). Την ερώτηση τι είδος εθελοντικής εργασίας έχετε προσφέρει (Γ4.1) την συγκρίνουμε με το φύλο (A1), τις ηλικιακές ομάδες (A2), το επίπεδο εκπαίδευσης (A3), το επάγγελμα (A5), την οικογενειακή κατάσταση (A7), τον τόπο κατοικίας (A9) και την οικονομική κατάσταση (A10). Όπως και τις ερωτήσεις Γ4.2 (ποια κίνητρα σας ώθησαν να προσφέρεται εθελοντική εργασία), Γ4.3 (τι είδος εθελοντικής εργασίας θα σας ενδιέφερε περισσότερο να προσφέρεται αν σας δινόταν η ευκαιρία) και Γ4.4 (ποιες δυσκολίες εμποδίζουν την συμμετοχή σας για εθελοντική εργασία) τις συγκρίνουμε με το φύλο (A1), τις ηλικιακές ομάδες (A2), το επίπεδο εκπαίδευσης (A3), το επάγγελμα (A5), την οικογενειακή κατάσταση (A7), τον τόπο κατοικίας (A9) και την οικονομική κατάσταση (A10).

Ο έλεγχος των συσχετίσεων πραγματοποιήθηκε με την εφαρμογή του στατιστικού κριτηρίου Pearson's χ^2 . Το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίστηκε εξ' αρχής στο $\alpha=5\%$, ($p<0,05$). Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του λογισμικού πακέτου SPSS.

Τα σημεία στα οποία καταλήξαμε ότι έχουν στατιστική σημασία είναι τα εξής:

- Βρέθηκε στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση του φύλου με την χρήση Η/Υ στον ελεύθερο χρόνο. Παρατηρείται ότι οι γυναίκες χρησιμοποιούν τον υπολογιστή πιο συχνά από ότι οι άνδρες, στον ελεύθερο τους χρόνο ($\chi^2=13.460$, $p=0,009$).
- Στατιστική σημαντικότητα βρέθηκε στη συσχέτιση του φύλου με την δραστηριότητα του ελεύθερου χρόνου 'ακούω μουσική'. Αναλυτικότερα, οι γυναίκες πάντα/συχνά αξιοποιούν τον ελεύθερο τους χρόνο ακούγοντας μουσική, με ποσοστό 84% έναντι των ανδρών που συγκεντρώνουν το 54% ($\chi^2=16.095$, $p=0,003$).
- Ισχυρή στατιστική σημαντικότητα βρέθηκε στη συσχέτιση του φύλου με την δραστηριότητα του ελεύθερου χρόνου 'ασχολούμαι με τον αθλητισμό'. Αναλυτικότερα βλέπουμε ότι, οι άνδρες ασχολούνται στον ελεύθερο τους χρόνο με τον αθλητισμό σε μεγαλύτερο ποσοστό (16%) από ότι οι γυναίκες (3%), ($\chi^2=18.715$, $p=0,001$).
- Βρέθηκε στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση του φύλου με την άποψη για τον εθελοντισμό ότι, «Εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας». Παρατηρείται ότι οι γυναίκες συμφωνούν απόλυτα με ποσοστό 24% με την παραπάνω άποψη, ενώ οι άνδρες με 13% ($\chi^2=16.262$, $p=0,003$).
- Ακόμα παρατηρείτε στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση των ηλικιακών ομάδων με την άποψη ότι «Ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη για ψυχαγωγία», όπου με αυτή συμφωνούν κυρίως οι νέοι 18-20 ετών με ποσοστό 38% ($\chi^2=23.916$, $p=0,021$).
- Στατιστική σημαντικότητα εντοπίζεται επίσης στη συσχέτιση που γίνεται με τις ηλικιακές ομάδες και την άποψη ότι «Ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη προσφοράς προς τον συνάνθρωπο». Αναλυτικότερα, 44% των νέων ηλικίας 18-20 συμφωνούν απόλυτα με αυτή την άποψη, έναντι 17% και 21% για τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες ($\chi^2=21.094$, $p=0,049$).
- Επίσης στη συσχέτιση των ηλικιακών ομάδων και της άποψης ότι «Ο εθελοντισμός αποκαθιστά σε ορισμένους τομείς το κράτος» παρατηρείται μια στατιστική σημαντικότητα. Με αυτή την άποψη συμφωνούν/συμφωνούν απόλυτα κυρίως οι νέοι ηλικίας 24-26 με ποσοστό 71%, έναντι των νέων 18-20, 21-23 και 27-30 με ποσοστά 31%, 46% και 56% αντίστοιχα ($\chi^2=30.635$, $p=0,002$).
- Βρέθηκε στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση του εκπαιδευτικού επιπέδου και της άποψης «Οι ηλικιωμένοι μπορούν να προσφέρουν εθελοντική εργασία». Την άποψη αυτή υποστηρίζουν κυρίως οι απόφοιτοι Τεχνικών Σχολών (67%), και των ΤΕΙ (78%), έπειτα οι απόφοιτοι Λυκείου ή Γυμνασίου (52% και 40%, αντίστοιχα) και λιγότερο οι απόφοιτοι ΑΕΙ (33%), ($\chi^2=31.991$, $p=0,043$).
- Παρατηρείται στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση του εκπαιδευτικού επιπέδου και της άποψης «Η εθελοντική παρέμβαση πρέπει να έχει οργανωμένη δράση». Αναλυτικότερα παρατηρούμε ότι, οι απόφοιτοι ΑΕΙ συμφωνούν/συμφωνούν απόλυτα

με ποσοστό 93%, οι απόφοιτοι ΤΕΙ με ποσοστό 83%, οι απόφοιτοι Τεχνικών Σχολών 87%, οι απόφοιτοι Λυκείου 83% και οι απόφοιτοι Γυμνασίου συγκεντρώνουν μόλις το 40% ($\chi^2=32.450$, $p=0,039$).

- Στη συσχέτιση με το επάγγελμα και την άποψη «Ο εθελοντισμός δίνει την δυνατότητα για επαγγελματικό προσανατολισμό», βρίσκεται μια στατιστική σημαντικότητα. Με αυτή την άποψη διαφωνούν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με ποσοστό 38%, οι δημόσιοι με 60%, οι ελεύθεροι επαγγελματίες με 31% και οι άνεργοι με 30% ($\chi^2=43.496$, $p=0,031$).
- Πολύ ισχυρή στατιστική σημαντικότητα βρίσκεται στη συσχέτιση της οικογενειακής κατάστασης με την άποψη ότι «Υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης για το θέμα το εθελοντισμού». Αναλυτικότερα, παρατηρείται ότι το 100% των έγγαμων και το 96% των άγαμων, συμφωνούν/συμφωνούν απόλυτα με την παραπάνω άποψη ($\chi^2=50.552$, $p=0,000$).
- Στην άποψη ότι η «Εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας» παρατηρήθηκε σημαντική στατιστική διαφορά σε σχέση με τον τόπο κατοικίας. Η άποψη αυτή είναι περισσότερο αποδεκτή από τους νέους της πόλης ($\chi^2=9.943$, $p=0,041$). Συγκεκριμένα οι νέοι που κατοικούν στην πόλη συμφωνούν απόλυτα/συμφωνούν με την άποψη αυτή σε μεγαλύτερο ποσοστό (90%) από τους νέους της επαρχίας (73%).
- Ισχυρή στατιστική σημαντικότητα παρατηρήθηκε στην συσχέτιση της άποψης «Οι ηλικιωμένοι μπορούν να προσφέρουν εθελοντική εργασία» με τον τόπο κατοικίας ($\chi^2=25267$, $p=0,000$). Οι νέοι της πόλης συμφωνούν με αυτή την άποψη με μεγαλύτερο ποσοστό (76%) από τους νέους της επαρχίας (35%).
- Εντοπίστηκε ισχυρή στατιστική σημαντικότητα της συσχέτισης του αν «Ο εθελοντισμός αποκαθιστά σε ορισμένους τομείς το κράτος» με τον τόπο κατοικίας ($\chi^2=13.219$, $p=0.010$). Αναλυτικότερα, η άποψη αυτή βρίσκει σύμφωνους τους νέους της πόλης με ποσοστό 43% έναντι των νέων της επαρχίας με ποσοστό 40%.
- Στην άποψη ότι «Η εθελοντική παρέμβαση πρέπει να έχει οργανωμένη δράση» βρέθηκε ισχυρή στατιστική σημαντικότητα ($\chi^2=21.319$, $p=0.000$). Οι νέοι της πόλης συμφωνούν περισσότερο με αυτή την άποψη (95%) σε σχέση με τους νέους της επαρχίας (62,5%).
- Στατιστική σημαντική διαφορά παρατηρήθηκε στη συσχέτιση του αν ο εθελοντισμός είναι προσωπική επιλογή του καθενός και της οικονομικής κατάστασης ($\chi^2=26.967$, $p=0.042$). Αναλυτικότερα με αυτή την άποψη συμφωνούν απόλυτα νέοι με καλή/πολύ καλή οικονομική κατάσταση σε ποσοστό 57%, ενώ μικρότερα είναι τα ποσοστά με μέτρια (45%) και με κακή/πολύ κακή οικονομική κατάσταση (36%).
- Στην άποψη ότι «Ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων» παρατηρήθηκε σημαντική στατιστική διαφορά. Συγκεκριμένα οι νέοι με καλή/πολύ

καλή οικονομική κατάσταση συμφωνούν με την παραπάνω άποψη (30%) σε σχέση με τους νέους με κακή/πολύ κακή οικονομική κατάσταση (36%) ($\chi^2=21.087$, $p=0.049$).

- Βρέθηκε ισχυρή στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση της άποψης ότι υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης για το θέμα του εθελοντισμού με την οικονομική κατάσταση ($\chi^2=41851$, $p=0.000$). Με τη συγκεκριμένη άποψη συμφωνούν οι νέοι με καλή οικονομική κατάσταση (59%) σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους νέους με κακή/πολύ κακή οικονομική κατάσταση (27%).
- Στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση βρέθηκε στο γεγονός ότι, η προσφορά εθελοντικής εργασίας έχει σχέση με το επάγγελμα ($\chi^2=16.321$, $p=0.022$).
- Στατιστικά σημαντική διαφορά βρέθηκε επίσης στην εμπειρία ανθρωπιστικής εθελοντικής εργασίας, και την οικογενειακή κατάσταση, όπου όλοι όσοι είχαν τέτοια εμπειρία ήταν άγαμοι ($\chi^2=6.098$, $p=0.014$) και στην εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα ($\chi^2=5.149$, $p=0.023$) όπου οι περισσότεροι ήταν παντρεμένοι.
- Εντοπίστηκε πολύ ισχυρή στατιστική σημαντικότητα στο ερώτημα: τι εθελοντική εργασία θα επέλεγαν οι νέοι που δεν είχαν λάβει μέρος σε κάποια εθελοντική εργασία σε σχέση με το φύλλο. Οι γυναίκες (83%) εμφανώς περισσότερο από τους άνδρες (23%) ενδιαφέρονται περισσότερο να συμμετάσχουν σε κάποια εθελοντική οργάνωση κυρίως με φιλανθρωπική δράση ($\chi^2=11.182$, $p=0,001$).
- Επίσης στατιστική σημαντικότητα βρέθηκε στη συσχέτιση της ηλικίας των νέων με το αν θα τους ενδιέφερε να προσφέρουν εθελοντική εργασία με πολιτιστικό περιεχόμενο. Το ποσοστό 96% που αντιστοιχεί στους νέους 21-23 και τα 87% στους νέους ηλικίας 24-26, θα τους ενδιέφερε να προσφέρουν εθελοντική εργασία με πολιτιστικό περιεχόμενο ($\chi^2=9.162$, $p=0,027$).
- Ακόμα στατιστική σημαντικότητα παρατηρήθηκε και στη συσχέτιση της επιθυμίας των νέων να προσφέρουν εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα σε σχέση με την οικογενειακή τους κατάσταση. Πιο συγκεκριμένα, θα συμμετείχαν 50% των διαζευγμένων, 6% των άγαμων και 0% των έγγαμων ($\chi^2=2.832$, $p=0,025$).
- Επίσης εντοπίστηκε στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση της ηλικιακής ομάδας με το φόρτο εργασίας των νέων. Πιο αναλυτικά, το φόρτο εργασίας αποτελεί εμπόδιο για να συμμετέχουν σε εθελοντική εργασία οι νέοι 27-30 και 21-23 ετών (67% και 65% αντίστοιχα) σε σχέση με τους νέους 18-20 και 24-26 (22% και 33% αντίστοιχα), ($\chi^2=8.452$, $p=0,038$).
- Στατιστική σημαντικότητα παρατηρήθηκε επίσης στη συσχέτιση του φόρτου εργασίας με τα διαφορετικά επαγγέλματα. Το μεγαλύτερο ποσοστό (65,5%) αναφέρει το φόρτο εργασίας ως εμπόδιο για την συμμετοχή τους σε εθελοντική εργασία και είναι εκείνοι που εργάζονται στο Δημόσιο τομέα ($\chi^2=16.157$, $p=0,013$).

- Επιπλέον βρέθηκε στατιστική σημαντικότητα στο ότι οι ξένες γλώσσες αποτελούν εμπόδιο στους νέους να προφέρουν εθελοντική εργασία. Πιο συγκεκριμένα το γεγονός ότι δεν γνωρίζουν ξένες γλώσσες αναφέρθηκε συχνότερα από τους νέους της επαρχίας (27% έναντι 7% για την πόλη), ($\chi^2=5.026$, $p=0,025$).
- Τέλος, εντοπίστηκε στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση έλλειψης προσόντων με την οικονομική κατάσταση των νέων. Η έλλειψη προσόντων αναφέρθηκε ως λόγος μη συμμετοχής σε εθελοντική εργασία σε ποσοστό 15% από νέους με καλή οικονομική κατάσταση, 22% με μέτρια και 50% με κακή /πολύ κακή ($\chi^2=8.719$, $p=0,033$).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Ολοκληρώνοντας τη συγγραφή του θεωρητικού και του ερευνητικού μέρους της πτυχιακής εργασίας, στο οποίο μελετώνται οι στάσεις και οι απόψεις των νέων ηλικίας 18-30 ετών για το θέμα του εθελοντισμού, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ

Απ' ότι συμπεραίνουμε, η πλειοψηφία των νέων (ανδρών-γυναικών) απάντησαν ότι έχουν ελεύθερο χρόνο, τον οποίο προτιμούν να αξιοποιούν με διάφορες δραστηριότητες όπως: να συναντούν φίλους, να ακούν μουσική, να μένουν σπίτι και να βλέπουν τηλεόραση. Ενώ τους ενδιαφέρει λιγότερο να συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις, να πηγαίνουν εκδρομές, να προσφέρουν εθελοντική εργασία, να χρησιμοποιούν το internet/H/Y και να ασχολούνται με τον αθλητισμό.

Στο κεφάλαιο σχετικά με τον εθελοντισμό και τους νέους έγινε αναφορά σε δύο έρευνες τα έτη 1997 και 2001, εξετάζοντας τις πιο δημοφιλείς δραστηριότητες των νέων στον ελεύθερο χρόνο τους. Στις έρευνες αυτές οι νέοι ηλικίας 15 έως 24 επέλεξαν στον ελεύθερο χρόνο τους να συναντιούνται με φίλους, όπως αποδείχτηκε και στην έρευνα που διεξήγαμε. Η επόμενη επιλογή τους ήταν η χρήση του διαδικτύου και η ενασχόληση με τον αθλητισμό, σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, στην οποία οι επιλογές αυτές έχουν χαμηλά ποσοστά προτίμησης. Μεγάλα είναι επίσης τα ποσοστά και στις τρεις έρευνες όσων αφορά την τηλεόραση και τη μουσική. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι η προσφορά εθελοντικής εργασίας έχει χαμηλά ποσοστά και αποτελεί την τελευταία επιλογή για ενασχόληση στον ελεύθερο χρόνο των νέων.⁷²

Οι περισσότεροι αποφεύγουν να προσφέρουν εθελοντική εργασία προβάλλοντας σαν δικαιολογία την έλλειψη ελεύθερου χρόνου. Όμως αυτό δεν πρέπει να αποτελεί εμπόδιο για να περνάμε περισσότερο "ποιοτικό χρόνο" με την οικογένειά μας, τους φίλους και άλλα άτομα που θα γνωρίσουμε προσφέροντας εθελοντική εργασία. Ο εθελοντισμός είναι ένας υπέροχος τρόπος να περάσουμε καλά, να διασκεδάσουμε όλοι μαζί και να έρθουμε κοντά μεταξύ μας. Και αυτό μπορούμε να το κάνουμε χωρίς να πρέπει να αφιερώσουμε όλο τον ελεύθερο χρόνο μας.

Το συναίσθημα ότι αφιερώνεις τον ελεύθερο χρόνο σου σε μια προσπάθεια διαμόρφωσης, ενεργών και χρήσιμων πολιτών του αύριο είναι υπεραρκετό για να αναλάβεις σαν στέλεχος πολλές, άλλοτε απλές και άλλοτε σύνθετες, αποστολές κάθε μία από τις οποίες προσθέτει κάποια θετική εμπειρία και στην δική σου προσωπικότητα.

⁷² Eurobarometer 47.2, *The Young Europeans, Bruxelles, spring 1997*, σ. 14/160, και, Eurobarometer 55.1, *Young Europeans in 2001. Results of a European Opinion Poll, Bruxelles, 2001*

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟ

Η συντριπτική πλειοψηφία των νέων πιστεύει ότι ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη για ψυχαγωγία και την ανάγκη προσφοράς προς τον συνάνθρωπο και προσφέρει κοινωνική αναγνώριση. Επίσης θεωρούν ότι εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας, ακόμα και οι ηλικιωμένοι.

Οι παραπάνω αντιλήψεις των νέων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο συγκλίνουν και με το θεωρητικό μέρος. Άνδρες και γυναίκες ανεξάρτητα από ηλικία, οικονομική εμβέλεια, επίπεδο μόρφωσης, επάγγελμα, θρησκεία, φυλή ή εθνικότητα, παντού όπου ζουν και εργάζονται προσκαλούνται να συμβάλλουν αμισθί σε συνεργασία με άλλους, με την προσωπική τους εργασία, με τις ικανότητές τους και τον διαθέσιμο χρόνο τους στην κάλυψη των πολλαπλών κοινωνικών αναγκών.

Ακόμα θεωρούν ότι ο εθελοντισμός μπορεί να καλύψει τυχόν ελλείψεις του κράτους και το υποκαταστήσει σε ορισμένους τομείς. Επιπρόσθετα, οι νέοι έχουν την άποψη ότι προσφέροντας εθελοντική εργασία τους δίνεται η δυνατότητα απόκτησης επιπλέον γνώσεων, επαγγελματικής εμπειρίας καθώς και επαγγελματικού προσανατολισμού.

Το ίδιο το άτομο μέσα από την εθελοντική του προσφορά στο κοινωνικό σύνολο, αποκτά μαθησιακές εμπειρίες και επαγγελματικές δεξιότητες.

Η ενθάρρυνση για συστηματική ενασχόληση με ότι πραγματικά μας αρέσει, αποτελεί για τους νεότερους εθελοντές το πρώτο στάδιο επαγγελματικού προσανατολισμού, ενώ οι ευκαιρίες για απασχόληση με πληθώρα διαφορετικών πραγμάτων, προσθέτει σε κάθε άτομο δεξιότητες και τονώνει την αυτοπεποίθηση ενόψει της μεγάλης μάχης στην αγορά εργασίας.

Οι δυνατότητες που προσφέρονται στους νέους ν' αποκτήσουν μέσα από την εθελοντική εργασία νέες γνώσεις και ικανότητες, καθώς και η ανίχνευση των κλίσεων κάθε νέου ή νέας αποτελούν εφόδιο πρώτης ποιότητας για τη μελλοντική τους επαγγελματική αποκατάσταση και συμβάλλουν αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση του διαρκώς αυξανόμενου προβλήματος της ανεργίας.

Σύμφωνα με μία άλλη έρευνα , η επαγγελματική εμπειρία και τα οικονομικά οφέλη θέλγουν περισσότερο τα νεαρότερα άτομα ηλικίας 18 έως 34 ετών, κυρίως άνυπανδρα, τους άνεργους και τους φοιτητές που στην πλειονότητά τους δεν εργάζονται και ανήκουν στα χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια.⁷³

Ακόμα παρατηρήθηκε ότι ο εθελοντισμός σύμφωνα με τους ερωτώμενους πρέπει να εστιάζει σε προληπτικές δράσεις, έχοντας οργανωμένη παρέμβαση έτσι ώστε να προωθεί τη συλλογικότητα, άποψη που αναφέρεται και στη θεωρία του κεφαλαίου «Εθελοντισμός και νέου». Επίσης υποστηρίζεται από τους ερωτώμενους ότι ο εθελοντισμός είναι θεμελιώδες

⁷³ Ινστιτούτο VPRC, έρευνα "Ο Οδηγισμός στην Ελλάδα", Μάιος 2002.

δικαίωμα και προσωπική επιλογή του καθενός. Ακόμα πολλοί νέοι συμφώνησαν με την άποψη ότι θα πρέπει να γίνεται συνεχής επιμόρφωση των εθελοντών που ασχολούνται στις εθελοντικές οργανώσεις και ότι υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης που πρέπει να γίνεται από τα σχολεία.

Οι νέοι πιστεύουν ακόμη στις συλλογικές προσπάθειες, αναζητούν όμως την εξισορρόπηση με την ατομική ελευθερία και προτάσσουν τον προσωπικό ρόλο και λόγο. Έτσι μέσω της συμμετοχής τους σε εθελοντικές οργανώσεις και μέσω συλλογικών δράσεων οδηγούνται στην αυτογνωσία αναλαμβάνοντας τον δικό τους ρόλο κάθε φορά

Θεωρείται επίσης, ότι μέσω του εθελοντισμού οι νέοι εκφράζουν τις απόψεις και τις ανάγκες τους και διεκδικούν τα δικαιώματά τους. Ο εθελοντισμός είναι μία πράξη μέσα από την οποία οι νέοι εκφράζουν τις απόψεις και τις ανάγκες τους και αποκτούν νέες δεξιότητες οι οποίες τους βοηθούν να είναι ενεργοί πολίτες. Δεν έχει πλαίσια και όρια, είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που μπορεί να πάρει διάφορες μορφές και διαστάσεις με βάση τις αρχές, τις αξίες και την κοινωνικό-οικονομική και πολιτισμική πραγματικότητα της κοινωνίας.

Επίσης, το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων πιστεύει ότι η επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας 2004 βασίστηκε στον εθελοντισμό. Παρατηρούμε λοιπόν ότι σιγά-σιγά φτάνοντας στο 20^ο αιώνα, δίνοντας την ώθηση η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων βλέπουμε την ανάγκη για την οργάνωση και προώθηση του εθελοντισμού στην χώρα μας κάτι που γίνεται φανερό και με την σύσταση των παραπάνω εθελοντικών οργανισμών.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων δεν έχει προσφέρει εθελοντική εργασία και επιβεβαιώνει την άποψη ότι ο εθελοντισμός δεν είναι ανεπτυγμένος στη χώρα μας. Οι κυριότεροι λόγοι που τους εμποδίζουν για τη συμμετοχή τους είναι η έλλειψη χρόνου, η έλλειψη ενημέρωσης και ο φόρτος εργασίας. Λιγότερο σημαντικοί λόγοι γι' αυτούς αποτελούν η έλλειψη ενδιαφέροντος και προσόντων, καθώς επίσης και το γεγονός ότι δεν γνωρίζουν ξένες γλώσσες, το κόστος και η ηλικία.

Σύμφωνα με μια έρευνα, που πραγματοποιήθηκε το 2002 ο κυριότερος λόγος που εμποδίζει τα περισσότερα άτομα να δηλώσουν εθελοντική συμμετοχή είναι η έλλειψη χρόνου είτε λόγω συνθηκών εργασίας είτε εξαιτίας των υποχρεώσεων που σχετίζονται με την οικογένεια, και ξεπερνά το 40% του συνόλου των απαντήσεων.⁷⁴

Επίσης το 2002, σε τηλεφωνική δημοσκόπηση (δείγμα 1.214 ατόμων ηλικίας 18 ετών και άνω που διαμένουν στο Λεκανοπέδιο Αττικής) η οποία πραγματοποιήθηκε στις 25-26.11.2002 από την ΚΑΠΑ Research επαναβεβαιώθηκε η παραπάνω τάση. Όσον αφορά τη συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις, το ποσοστό των συμμετεχόντων παραμένει σε χαμηλά επίπεδα και συγκεκριμένα στο 15,3% του συνόλου του δείγματος, σε αντίθεση με τη συντριπτική πλειονότητα του 84,7%, η οποία δηλώνει ότι δε συμμετέχει ενεργά ως μέλος κάποιου κοινωνικού ή πολιτιστικού φορέα.

⁷⁴ Ινστιτούτο VPRC, έρευνα "Ο Οδηγισμός στην Ελλάδα", Μάιος 2002

Αν δινόταν όμως η ευκαιρία στους νέους να προσφέρουν εθελοντική εργασία, θα επέλεγαν να προσφέρουν κατά προτίμηση ανθρωπιστική εθελοντική εργασία, στη συνέχεια περιβαλλοντική εθελοντική εργασία, εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα, σε πολιτιστικά θέματα και τέλος σε πολιτικά θέματα.

Αντίθετα, όσοι έχουν προσφέρει εθελοντική εργασία πρώτη τους επιλογή αποτελεί η ανθρωπιστική εθελοντική εργασία, έπειτα η εθελοντική εργασία για πολιτιστικά, περιβαλλοντικά και αθλητικά θέματα, ενώ κανένας δεν έχει προσφέρει εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα. Σύμφωνα και με έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2002 εάν επρόκειτο τα άτομα να προσφέρουν εθελοντική εργασία, η πλειονότητα των ερωτώμενων (61,8%) θα επέλεγε να συνεισφέρει σε φιλανθρωπικές οργανώσεις, το 5,9% σε οργανώσεις με πολιτικούς στόχους, 5,5% σε αθλητικά σωματεία, 9,3% σε οικολογικές οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και 12,5% δε θα πρόσφερε εθελοντική εργασία.⁷⁵

Σ' αυτό το σημείο άξιο αναφοράς είναι, ότι παρόλο που το ενδιαφέρον των πολιτών για τα δημόσια πράγματα δεν έχει εκλείψει αλλά ούτε και η κινητοποίησή τους, έχει μειωθεί και διαρκώς μειώνεται η κοινωνική αποδοχή των κομμάτων και η ενεργητική συμμετοχή των πολιτών σε αυτά.

Επιπροσθέτως, παρατηρείται ότι το ισχυρότερο κίνητρο που τους ώθησε να προσφέρουν εθελοντική εργασία είναι η προσφορά στο κοινωνικό σύνολο, δεύτερο η επαγγελματική εμπειρία, τρίτο οι καινούριες γνωριμίες ενώ για κανέναν ερωτώμενο δεν αποτελούσε κίνητρο τα ταξίδια.

Τα κίνητρα του εθελοντή, είναι σε πλήρη συνάρτηση με την επιθυμία του που πηγάζει μέσα από το άτομο να προσφέρει στην κοινωνία, να βοηθήσει για την ανακούφιση και την απάλυνση του ανθρώπινου πόνου, για την διαφύλαξη του περιβάλλοντος, για την προώθηση του πολιτισμού.

Η πλειοψηφία του δείγματος πιστεύει ότι για να γίνει κάποιος εθελοντής θα πρέπει πρωτίστως να σέβεται το συνάνθρωπό του και το κοινωνικό σύνολο και αμέσως μετά το φυσικό περιβάλλον. Ακόμα θα πρέπει να έχει θετική διάθεση για συνεργασία και συνύπαρξη και να μην αποσκοπεί σε ατομικό συμφέρον. Τέλος, θα πρέπει να έχει όρεξη για δουλειά χωρίς όμως να περιμένει να ανταμειφθεί για αυτήν.

Στα πλαίσια της συμμετοχής στην παροχή εθελοντικής εργασίας από την συντριπτική πλειοψηφία θεωρείται θετικό η απόκτηση νέων εμπειριών, έπειτα η ενεργοποίηση του πολίτη, η γνωριμία με άλλα άτομα, ακολουθεί η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, η απόκτηση δεξιοτήτων και η δυνατότητα απόκτησης αυτογνωσίας. Σύμφωνα με μία δημοσκόπηση της VPRC που διεξήχθη το 2003 και αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο σχετικά με τα κίνητρα συμμετοχής των νέων σε εθελοντικές οργανώσεις, θεωρούνται η επαγγελματική

⁷⁵ Ινστιτούτο VPRC, έρευνα "Ο Οδηγισμός στην Ελλάδα", Μάιος 2002

εμπειρία και τα οικονομικά οφέλη πρωτίστως, έπειτα οι γνωριμίες και οι εμπειρίες για επαγγελματική αποκατάσταση και με χαμηλότερα ποσοστά τα ταξίδια.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Μέσα από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτώμενους διαπιστώθηκε ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) προωθούν τον εθελοντισμό και οι πιο γνωστές απ' αυτές κατά σειρά είναι η Greenpeace, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, ο οποίος ισοψηφεί με το WWF Ελλάδα, στη συνέχεια έρχονται οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα και στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται ο Αρκτούρος και ο Αρχέλων – Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας). Ισχή είναι επίσης η αναγνωρισιμότητα των εθελοντικών οργανώσεων. Στην έρευνα της VPRC το 2002 μόνο το 19,5% των ερωτώμενων θυμήθηκε και κατονόμασε αυθόρμητα κάποια από τις μεγάλες εθελοντικές οργανώσεις που δρουν στη χώρα μας, ενώ το υπόλοιπο 80,5% δήλωσε ότι δεν θυμάται καμία τέτοια οργάνωση.

Οι πιο διαδεδομένες πηγές πληροφόρησης για τις παραπάνω ΜΚΟ σύμφωνα με το δείγμα μας είναι τα ΜΜΕ, μετά τα ενημερωτικά φυλλάδια, το διαδίκτυο (internet) και η πληροφόρηση μέσω κάποιου άλλου προσώπου.

Τέλος, οι περισσότεροι θεωρούν ότι ο εθελοντισμός δεν είναι ανεπτυγμένος στην Ελλάδα και πιστεύουν ότι θα πρέπει να γίνεται περισσότερη ενημέρωση από τα ΜΜΕ, την οικογένεια, το σχολείο, τους τοπικούς φορείς, από τις ίδιες τις εθελοντικές οργανώσεις και γενικότερα από το κράτος. Επιπλέον, είναι σημαντικό να υπάρχει ενημέρωση και στην διαδικασία την οποία απαιτείται για να λάβει κάποιος μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις. Επίσης προτάθηκε η δραστηριοποίηση όλων των φορέων για θέματα που αφορούν τον εθελοντισμό καθώς και εισαγωγή μαθήματος για τον εθελοντισμό στα σχολεία και την ενθάρρυνση των παιδιών να λαμβάνουν μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε η πρόταση να δίνονται περισσότερα κίνητρα για συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις και πιο συγκεκριμένα να δοθούν μόρια και bonus έτσι ώστε να θεωρούνται επιπλέον προσόν για την πρόσληψη σε μία θέση εργασίας. Ακόμα να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται περισσότερες δράσεις από τις εθελοντικές οργανώσεις με σκοπό την μεγαλύτερη προβολή τους για την ευαισθητοποίηση και την μεγαλύτερη συμμετοχή σ' αυτές. Τέλος, προτάθηκε οι ίδιοι οι γονείς να παρακινούν τα παιδιά για να προσφέρουν εθελοντική εργασία.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαμε θέσει πριν την διεξαγωγή του ερευνητικού μέρους της εργασίας μας και στηριζόμενοι στην ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας που προηγήθηκε, καταλήγουμε στην επιβεβαίωση ή τη διάψευση των υποθέσεων εργασίας. Πιο συγκεκριμένα:

Όσον αφορά τη 1^η **ερευνητική υπόθεση**, δεν βρέθηκε συσχέτιση με όλες τις απόψεις για τον εθελοντισμό και τις μεταβλητές που θέσαμε εξ' αρχής. Για τις απόψεις που βρέθηκε συσχέτιση αναφερόμαστε παρακάτω.

Σχετικά με το αν το φύλο επηρεάζει τις απόψεις των νέων για τον εθελοντισμό χρησιμοποιώντας τον στατιστικό έλεγχο χ^2 , βρέθηκε ότι υπάρχει συσχέτιση με την άποψη ότι «εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας». Σύμφωνα και με το θεωρητικό μέρος και συγκεκριμένα στο κεφάλαιο «Εθελοντισμός και νέοι», τόσο οι νέοι όσο και οι ηλικιωμένοι μπορούν αν θελήσουν να προσφέρουν εθελοντική εργασία ο καθένας με το δικό του τρόπο γεγονός που επαληθεύει την παραπάνω άποψη.

Όσον αφορά την άποψη «ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη για ψυχαγωγία», με αυτή συμφωνούν κυρίως οι νέοι 18-20 ετών. Και αυτό γιατί μέσω του εθελοντισμού οι νέοι, έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν την ζεστασιά της παρέας και να μοιραστούν με χιλιάδες άλλους νέους και νέες τα ίδια ενδιαφέροντα και τις ίδιες ανησυχίες, δουλεύοντας μαζί σε μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες. Η πληθώρα των ενδιαφερόντων που ανακαλύπτουν οι νέοι και οι νέες μέσα από την ενασχόληση με θέματα που σχετίζονται με την πνευματική καλλιέργεια, τον αθλητισμό, τις κατασκευές και τη δημιουργία, τη ζωή μέσα από τη φύση, την κοινωνική συνεργασία και προσφορά βοηθώντας τους να μείνουν μακριά από οποιαδήποτε συνήθεια η οποία μπορεί να μειώσει τις δυνάμεις τους.

Επίσης βρέθηκε συσχέτιση και με την άποψη ότι «ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη προσφοράς προς τον συνάνθρωπο». Αναλυτικότερα, οι νέοι ηλικίας 18-20 αποδέχονται αυτή την άποψη, σε μεγαλύτερο ποσοστό από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες. Σε δύσκολες για το κοινωνικό σύνολο καταστάσεις, οι νέοι έχουν την δυνατότητα να ζήσουν την σημασία της προσφοράς στον συνάνθρωπο, με την εμπλοκή τους με εθελοντικές δραστηριότητες, που στο τέλος αφήνουν ένα υπέροχο αίσθημα συνεισφοράς στην δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου.

Επίσης παρατηρείται συσχέτιση των ηλικιακών ομάδων και της άποψης ότι «ο εθελοντισμός αποκαθιστά σε ορισμένους τομείς το κράτος». Με αυτή την άποψη συμφωνούν κυρίως οι νέοι ηλικίας 24-26.

Αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης διαπιστώθηκε ότι με την άποψη «οι ηλικιωμένοι μπορούν να προσφέρουν εθελοντική εργασία» συμφωνούν περισσότερο οι απόφοιτοι ΤΕΙ και ακολουθούν οι απόφοιτοι Τεχνικών Σχολών, Λυκείου ή Γυμνασίου και λιγότερο οι απόφοιτοι

ΑΕΙ. Παρατηρείται επίσης συσχέτιση με την άποψη «η εθελοντική παρέμβαση πρέπει να έχει οργανωμένη δράση», όπου στην πλειοψηφία τους συμφωνούν με αυτήν οι απόφοιτοι ΑΕΙ.

Ακόμα συσχετίζοντας την οικονομική κατάσταση με τις απόψεις των νέων για τον εθελοντισμό παρατηρείται ότι τα άτομα με καλή/πολύ καλή οικονομική κατάσταση συμφωνούν με τις απόψεις ότι «ο εθελοντισμός είναι προσωπική επιλογή του καθενός», ότι «υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης για το θέμα του εθελοντισμού» και «ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων».

Όσον αφορά το **2^ο ερευνητικό ερώτημα**, για το αν οι νέοι γνωρίζουν για τις ΜΚΟ και από πού πληροφορήθηκαν γι' αυτές, βρέθηκε ότι οι περισσότεροι νέοι γνωρίζουν για τις πιο δραστήριες ΜΚΟ και η κύρια πηγή πληροφόρησης τους είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Ως προς το **3^ο ερευνητικό ερώτημα**, για το αν ο εθελοντισμός είναι αναπτυγμένος στην Ελλάδα και κατά πόσο συμμετέχουν οι νέοι σε εθελοντικές οργανώσεις, διαπιστώθηκε ότι ο εθελοντισμός δεν είναι ανεπτυγμένος στην Ελλάδα καθώς και ότι η πλειοψηφία των νέων δεν έχουν προσφέρει εθελοντική εργασία.

Στην Ελλάδα σύμφωνα με τα προηγούμενα κεφάλαια, ο εθελοντισμός άρχισε να αναπτύσσεται και να γίνεται αισθητή η παρουσία του στην κοινωνία με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004 και με τη βοήθεια των ΜΜΕ που τον προέβλεπαν. Επίσης σύμφωνα με το Eurobarometer το 1997⁷⁶ η συμμετοχή των νέων σε εθελοντικές οργανώσεις κυμάνθηκε σαφώς κάτω από το μέσο όρο των χωρών της Ευρώπης και το 2001 κατέχει την τελευταία θέση ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. με μέσο όρο 7,4%. Ακόμα σύμφωνα και με άλλες έρευνες κατά τα έτη 1997 και 2001 οι νέοι έχουν ως τελευταία επιλογή ενασχόλησης στον ελεύθερο χρόνο τους την προσφορά εθελοντικής εργασίας.⁷⁷

Αναφορικά με το **4^ο ερευνητικό ερώτημα**, κατά πόσο ο ελεύθερος χρόνος και τα ενδιαφέροντα των νέων συμβάλουν στη συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις βρέθηκε ότι ενώ οι περισσότεροι διαθέτουν ελεύθερο χρόνο, ωστόσο δεν προτιμούν να τον αξιοποιούν προσφέροντας εθελοντική εργασία ή να συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις.

Σχετικά με το **5^ο ερευνητικό ερώτημα**, στους λόγους που εμποδίζουν τους νέους να προσφέρουν εθελοντική εργασία, βρέθηκε ότι σημαντικότεροι λόγοι γι' αυτούς είναι: η έλλειψη χρόνου, η έλλειψη ενημέρωσης και ο φόρτος εργασίας.

Το **6^ο ερευνητικό ερώτημα** και τελευταίο, αφορά την άποψη ότι ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων, άποψη που βρίσκει σύμφωνους σε μεγάλη πλειοψηφία τους νέους. Στη θεωρία έγινε λόγος πολλές φορές ότι ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004 και είναι κοινά αποδεκτό από τους

⁷⁶ Eurobarometer 47.2, The Young Europeans, Bruxelles, spring 1997

⁷⁷ Eurobarometer 47.2, The Young Europeans, Bruxelles, spring 1997, σ. 14/160, και, Eurobarometer 55.1, Young Europeans in 2001. Results of a European Opinion Poll, Bruxelles, 2001

περισσότερους. Επίσης από τη στιγμή της ανάληψης των αγώνων άρχισε να αναπτύσσεται ο εθελοντισμός στην Ελλάδα καθώς δεν είναι διαδεδομένος και οι περισσότεροι δεν ασχολούνται.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η γενική εικόνα των απαντήσεων των ερωτώμενων όπως προκύπτει από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας έχει συμπερασματικά ως εξής:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ

Οι νέοι σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας έχουν ελεύθερο χρόνο, χωρίς να διαφοροποιείται σημαντικά ανά φύλο και ηλικίες. Όσον αφορά όμως τον τρόπο αξιοποίησης του συναντάμε διαφορές στις επιλογές που κάνουν οι νέοι. Για παράδειγμα, το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων προτιμούν να συναντούν φίλους, να ακούν μουσική, να μένουν σπίτι και να βλέπουν τηλεόραση. Μικρότερο μέρος χρησιμοποιεί υπολογιστή και internet, πηγαίνουν εκδρομές και ασχολούνται με τον αθλητισμό. Και πολλοί λίγοι είναι εκείνοι που στον ελεύθερο χρόνο προσφέρουν εθελοντική εργασία και συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι οι νέοι προτιμούν να συναντούν φίλους, γεγονός που αποτελεί αισιόδοξο μήνυμα για το λόγο ότι ενισχύεται έτσι η κοινωνικότητα των νέων και διατηρείται η ζωντανή επικοινωνία και αυτό οδηγεί στην ανάπτυξη σχέσεων, στην ενεργοποίηση και δραστηριοποίηση των νέων κάτι που μειώνει τις πιθανότητες αποξένωσης.

Από την άλλη μεριά, παρατηρείται ότι οι νέοι δεν προσφέρουν εθελοντική εργασία, ούτε συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις. Αυτό αποδεικνύεται και από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε Ευρωπαϊκό επίπεδο το 2001, όπου οι νέοι στη χώρα μας καταλαμβάνουν την τελευταία θέση στην προσφορά της εθελοντικής εργασίας ανάμεσα στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.⁷⁸

ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟ

Όπως παρατηρείται από την ερευνά μας, οι νέοι υποστηρίζουν ότι ο εθελοντισμός υποκαθιστά σε ορισμένους τομείς το κράτος και μπορεί να καλύψει σε κάποιες περιπτώσεις τις θεσμικές και πολιτικές ελλείψεις του. Με βάση και το θεωρητικό μέρος, ενισχύεται η άποψη αυτή για το λόγο ότι ιστορικά οι εθελοντικές οργανώσεις κάλυψαν την αδυναμία, τα ελλείμματα και τις ανεπάρκειες του κράτους στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών των πολιτών. Σήμερα το εθελοντικό κίνημα αποτελεί την υγιή αντίδραση της κοινωνίας στα φαινόμενα της αδράνειας, της αποχής, της παθητικότητας.

⁷⁸ Eurobarometer 47.2, *The Young Europeans*, Bruxelles, spring 1997, σ. 14/160, και, Eurobarometer 55.1, *Young Europeans in 2001. Results of a European Opinion Poll*, Bruxelles, 2001

Συμφωνά με τις απαντήσεις των ερωτώμενων, αποδείχτηκε ότι ο εθελοντισμός συνέβαλε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων. Εξάλλου και από το θεωρητικό μέρος προκύπτει ότι η παρουσία του οργανωμένου εθελοντισμού στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί αισθητά. Στη χώρα μας η αύξηση αυτή, ήδη από τα τέλη του 1999, οφείλεται κυρίως στην διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, όπου κυρίαρχο ρόλο για την επιτυχημένη διοργάνωση και διεξαγωγή τους είχαν οι εθελοντές.

Ένα ακόμα συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας, ακόμα και οι ηλικιωμένοι. Αυτό το συμπέρασμα επιβεβαιώνεται και μέσω του θεωρητικού μέρους. Όπως έχει ήδη προαναφερθεί, από τη μια μεριά οι συνταξιούχοι προσφέρουν πολύτιμη εθελοντική εργασία, έχοντας ως «όπλο» τους την πολυετή εμπειρία, ενώ από την άλλη πλευρά οι νέοι προσφέρουν έχοντας νέες ιδέες και τον δυναμισμό για την συνέχιση και ανάπτυξη του εθελοντισμού. Ακόμα οι εθελοντές προέρχονται από οποιοδήποτε κοινωνικό-οικονομικό στρώμα της κοινωνίας και μπορεί να είναι οποιασδήποτε ηλικίας, οικονομικής κατάστασης, μορφωτικού επιπέδου. Συνεπώς όλοι οι πολίτες μπορούν να είναι εθελοντές.

Όπως προέκυψε από την ερευνά μας οι νέοι μέσω του εθελοντισμού εκφράζουν τις απόψεις και τις ανάγκες τους. Σύμφωνα και με τη θεωρία, προσφέροντας οι νέοι εθελοντική εργασία καλύπτουν τις ανάγκες τους και ταυτόχρονα τους δίνεται η δυνατότητα να προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια.

Ακόμα αποδείχτηκε ότι μέσω του εθελοντισμού προωθείται η συλλογικότητα και όπως προκύπτει από τη θεωρία οι νέοι με την εθελοντική συμμετοχή, τους δίνεται η ευκαιρία να ανακαλύψουν την ζεστασιά της παρέας και να μοιραστούν με άλλους ανθρώπους, τα ίδια ενδιαφέροντα και τις ίδιες ανησυχίες. Σε μια εποχή κατευθυνόμενης σκέψης και πολιτικού αποπροσανατολισμού κάθε νέος και νέα έχει την δυνατότητα, μέσα από μια σειρά δραστηριότητες κοινωνικής συνεργασίας και έρευνας, να προβληματιστεί για όσα συμβαίνουν γύρω του και να αναδειχθεί σταδιακά στον αυριανό ενεργό πολίτη. Στις εθελοντικές ομάδες του σήμερα, κάθε νέος και νέα μπορεί να βιώσει την συμμετοχικότητα και να αισθάνεται ότι η γνώμη του μετρά, ζώντας την δημοκρατία στην πράξη.

Η ενθάρρυνση για συστηματική ενασχόληση με ότι πραγματικά τους αρέσει, αποτελεί για τους νεότερους εθελοντές το πρώτο στάδιο επαγγελματικού προσανατολισμού, ενώ οι ευκαιρίες για απασχόληση με πληθώρα διαφορετικών πραγμάτων, προσθέτει σε κάθε άτομο νέες δεξιότητες κάτι που τους βοηθά να είναι ενεργοί πολίτες στην κοινότητα τους και τονώνει την αυτοπεποίθηση ενόψει της μεγάλης μάχης στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα και με την έρευνά μας, διαπιστώθηκε ότι ο εθελοντισμός δίνει τη δυνατότητα στους νέους για επαγγελματικό προσανατολισμό.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από το θεωρητικό μέρος, είναι ότι ένας εθελοντής σέβεται τον συνάνθρωπο του, το κοινωνικό σύνολο και το φυσικό περιβάλλον. Επίσης έχει

θετική διάθεση για συνεργασία και συνύπαρξη και όρεξη για δουλειά χωρίς να περιμένει να ανταμειφθεί για αυτήν, απόψεις που υποστηρίζονται και από τις απαντήσεις που δόθηκαν στο ερευνητικό μέρος της εργασίας μας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος διαπιστώθηκε, ότι ο εθελοντισμός δεν είναι ανεπτυγμένος, επισήμανση που αναφέρεται και στο θεωρητικό μέρος. Μια γρήγορη αιτιολόγηση ενδέχεται να εντοπίζεται στην ένταση της οικονομικής κρίσης και στην αύξηση της ανεργίας ιδίως των νέων στη χώρα μας, που δημιουργούν ανασφάλεια και δεν επιτρέπουν δραστηριότητες χωρίς αμοιβή.

Οι νέοι πρότειναν στο ερευνητικό μέρος για την ανάπτυξη του εθελοντισμού τα ακόλουθα:

Να γίνεται περισσότερη ενημέρωση από τα ΜΜΕ, την οικογένεια, το σχολείο, τους τοπικούς φορείς, από τις ίδιες τις εθελοντικές οργανώσεις και γενικότερα από το κράτος. Επιπλέον, είναι σημαντικό να υπάρχει ενημέρωση και στην διαδικασία την οποία απαιτείται για να λάβει κάποιος μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις. Επίσης προτάθηκε η δραστηριοποίηση όλων των φορέων για θέματα που αφορούν τον εθελοντισμό καθώς και εισαγωγή μαθήματος για τον εθελοντισμό στα σχολεία και την ενθάρρυνση των παιδιών να λαμβάνουν μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε η πρόταση να δίνονται περισσότερα κίνητρα για συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις και πιο συγκεκριμένα να δοθούν μόρια και bonus έτσι ώστε να θεωρούνται επιπλέον προσόν για την πρόσληψη σε μία θέση εργασίας. Ακόμα να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται περισσότερες δράσεις από τις εθελοντικές οργανώσεις με σκοπό την μεγαλύτερη προβολή τους για την ευαισθητοποίηση και την μεγαλύτερη συμμετοχή σ' αυτές. Τέλος, προτάθηκε οι ίδιοι οι γονείς να παρακινούν τα παιδιά για να προσφέρουν εθελοντική εργασία.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Να γίνεται συνεχής επιμόρφωση των εθελοντών πάνω σε θέματα που άπτονται των πεδίων δραστηριοποίησης τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη διοργάνωση τακτικών σεμιναρίων στα οποία οι εθελοντές ενθαρρύνονται να συμμετάσχουν, έτσι ώστε να εμπλουτίζουν διαρκώς τις γνώσεις τους, να ενημερώνονται για τις εξελίξεις στο χώρο, αλλά και να αντιλαμβάνονται πλήρως τον τρόπο λειτουργίας της εθελοντικής οργάνωσης, να ευθυγραμμίζονται με τη γενικότερη πολιτική της και να κατανοούν το όραμά της.
- Να γίνει προσπάθεια για την θεσμοθέτηση αδειών περιορισμένης χρονικής διάρκειας σε πολίτες που εργάζονται τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, όταν οι πολίτες αυτοί πρόκειται να προσφέρουν εθελοντικό έργο στις ΜΚΟ.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση δράσεων από την πολιτεία, με στόχο την ενθάρρυνση της κοινωνικής συμμετοχής των πολιτών και την προαγωγή της ιδέας του εθελοντισμού μέσα στην κοινωνία.
- Να γίνεται σωστή και ολοκληρωμένη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού από τα ΜΜΕ, την οικογένεια, το σχολείο, τους τοπικούς φορείς, από τις ίδιες τις εθελοντικές οργανώσεις και γενικότερα από το κράτος.
- Να γίνει εισαγωγή μαθήματος για τον εθελοντισμό στα σχολεία και την ενθάρρυνση των παιδιών να λαμβάνουν μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις.
- Να δίνονται περισσότερα κίνητρα για συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις και πιο συγκεκριμένα να δοθούν μόρια και bonus έτσι ώστε να θεωρούνται επιπλέον προσόν για την πρόσληψη σε μία θέση εργασίας.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση περισσότερων δράσεων από τις εθελοντικές οργανώσεις με σκοπό την προβολή τους, για ευαισθητοποίηση και μεγαλύτερη συμμετοχή σ' αυτές.
- Να γίνεται έγκαιρη, σωστή, τεκμηριωμένη και διαρκής εκπαίδευση των ατόμων που λαμβάνουν μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις.

- Τόσο η πολιτεία όσο και το κοινωνικό σύνολο θα πρέπει να αναγνωρίσουν την προσφορά του εθελοντή, αναδεικνύοντας το έργο του και παρέχοντας αναγνώριση και αποδοχή.
- Υπάρχει η αναγκαιότητα να γίνεται πιστοποίηση των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων που αποκομίζει ο εθελοντής από τη συμμετοχή του σε εθελοντική εργασία.
- Ίδρυση Κέντρου Εκπαίδευσης Εθελοντών σε εθνικό επίπεδο, το οποίο θα είναι επιφορτισμένο με τον συντονισμό, την οργάνωση και την συνεχή εκπαίδευση των εθελοντών που θα στελεχώνουν τις ελληνικές ΜΚΟ.
- Τέλος, στη χώρα μας, παρά την ενίσχυση του εθελοντισμού, πολλά ακόμη πρέπει να γίνουν. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι η διασαφήνιση των σχέσεων μεταξύ της πολιτείας και των εθελοντικών οργανώσεων ή των εθελοντών, η διευκόλυνση της επικοινωνίας και της δικτύωσης όλων με όλους και η περαιτέρω ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της κοινής γνώμης.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κατά την διάρκεια διεξαγωγής του ερευνητικού μέρους της εργασίας, η μοναδική δυσκολία που αντιμετωπίσαμε ήταν η άρνηση κάποιων νέων να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Στις περιπτώσεις αυτές, προχωρούσαμε στην αναζήτηση άλλων ερωτώμενων.

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Η έρευνα με την οποία ασχοληθήκαμε στα πλαίσια διεξαγωγής της πτυχιακής μας εργασίας, ήταν πολύ επιμορφωτική για μας, καθώς μας προσέφερε εμπειρικές γνώσεις στο τρόπο προσέγγισης των ερωτώμενων, αλλά και στο πως χειριζόμαστε δύσκολες καταστάσεις όπως η άρνηση και η αδιαφορία των ερωτώμενων να συμμετέχουν.

Επίσης μας έφερε πιο κοντά στην διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων καθώς και στη διαδικασία συλλογής, επεξεργασίας και ανάλυσης των αποτελεσμάτων.

Προσπαθώντας να ανταποκριθούμε στο σκοπό και στους στόχους της εργασίας μας, καταβάλαμε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προσπάθεια για την επίτευξή τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός και πολιτική για την νεολαία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- Ανθόπουλος, Χ. (2002) *Πολιτικά κόμματα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Ρόλοι συμπληρωματικοί ή αναπληρωματικοί, Το κομματικό φαινόμενο στον 21ο αιώνα*, Αθήνα.
- Βερναρδάκης, Χ. (2003) *Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα-Δημοσκοπήσεις 2003*, Αθήνα: VPRC
- Βουτσάκη Β., Κάλλα Γ. Στυλιανίδη Ν, (2004) *Η άγνωστη κοινωνία πολιτών*, Αθήνα, Ποταμός.
- Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς – Ινστιτούτα V-PRC. (2000) *Οι νέοι του καιρού μας. Αξίες, στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής Νεολαίας*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. (1999) *Εθελοντισμός και Φυσικό Περιβάλλον*, Θεσσαλονίκη: Υιοί Α. Υφαντή ΟΕ.
- Γραμματεία του Δικτύου Εθελοντισμός και Φυσικό Περιβάλλον Αρκτούρος, *Εθελοντισμός και φυσικό περιβάλλον*, Θεσσαλονίκη
- Δημούλης, Δ. (2001) *Για μια κρατική αντιμετώπιση των ΜΚΟ και της πολιτικής σημασίας τους στην παγκοσμιοποίηση*
- Ελληνικό Κέντρο Ανάπτυξης Μελετών (ΕΛΕΑΜ) (1993) *Περιβαλλοντική Κρίση. Θέματα θεωρίας, μεθοδολογίας και ειδικών προσεγγίσεων*. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.
- Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα, Έρευνες- Δημοσκοπήσεις 2003, (Επιμ.) Χριστόφορος Βερναρδάκης, UPRE, Αθήνα 2003
- Θεοδωράκης, Α. (2001) *Οι ελληνικές ΜΚΟ και η πρόσβαση στην ευρωπαϊκή πληροφόρηση, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις*, Αθήνα.
- Κοκκινάκης, Ε. (1996) *Η εθελοντική προσφορά στη σύγχρονη κοινωνία*. Αθήνα.
- Κορασίδου, Μ. (1995) *Οι άθλιοι των Αθηνών και οι θεραπευτές τους. Φτώχεια και φιλανθρωπία στην ελληνική πρωτεύουσα του 19^{ου} αιώνα*. Αθήνα: Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- Μια έκδοση της Συνόδου Πρυτάνεων και Προέδρων Διοικουσών Επιτροπών των Ελληνικών Πανεπιστημίων (1996) *Το ελληνικό περιβάλλον*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Μιχαηλίδης, Μ. (2003) *Περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Σχέδια εργασίας και συνεργασίας*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
- Μουζέλης, Ν. (2002) *Το νόημα της κοινωνίας των πολιτών*, Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις.

- Οι νέοι του καιρού μας, Αξίες στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής νεολαίας,(1999), εκδ. Παπαζήση
- Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, (2005) *Περιβάλλον και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις του περιβάλλοντος*, Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Πιτσούλης, Ν.(2007) «Επαγγελματικά στελέχη και εθελοντές – μέτρα για την βέλτιστη αξιοποίηση τους», *Εθελοντισμός, ΜΚΟ και οικονομικά θέματα*, Ελληνικό Κέντρο Προώθησης του Εθελοντισμού, Αθήνα.
- Σαμιώτης, Γ. –Τσάλτας, Γρ. (1990) *Διεθνής προστασία του περιβάλλοντος*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Σκλιάς Π., (1998) «Οι θεωρητικές προσεγγίσεις στις διεθνείς σχέσεις και την πολιτική επιστήμη και οι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί», Ελληνικό Κέντρο Πολιτικών Ερευνών, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Σκλιάς Π., (2004) Οι Μ.Κ.Ο. σε ένα νέο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον: προκλήσεις και προοπτικές, Αειφορία και Περιβάλλον, Ευρωπαϊκό Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Κατάρτισης Παντείου Πανεπιστημίου, Θήβα,. Δημοσιεύθηκε στο Γρηγόρης Ι. Τσάλτας και Κωνσταντίνος Κατσιμπάρδης (επιμέλεια), Αειφορία και Περιβάλλον: Η Ευρωπαϊκή και Εθνική Προοπτική, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα.
- Σκλιας, Π. (1998) *Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην εποχή της παγκοσμιοποίησης: Θεωρητικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Κέντρο Πολιτικών Ερευνών.
- Σκούρτος, Μ.- Σοφούλης, Κ. (1995) *Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Σταθόπουλος Π. (2001), *Κοινωνική Εργασία*, Εκδ. ΕΛΛΗΝ.
- Στασινοπούλου, Ο. (1997) *Ελληνικές εθελοντικές οργανώσεις. Μια πρώτη προσέγγιση μέσα από το ερευνητικό πρόγραμμα Volmed-Hellas*. Αθήνα.
- Τσαμπούκου – Σκάναβη (2004) *Περιβάλλον και Κοινωνία, μια σχέση σε αδιάκοπη εξέλιξη*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.
- Τσολάκης, Α. (1999) *Η Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία. Εθελοντισμός και φυσικό περιβάλλον*, Θεσσαλονίκη: Αρκτούρος.
- Τσουκαλάς, Α. – Κορωναίου, Α. (2000) *Εθελοντισμός και Ελληνική εμπειρία, τόμος ΙΙ*. Αθήνα: ΕΤΕΒΑ.
- Χλέπας, Ν. (2006), *Κοινωνία των πολιτών, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Σύνταγμα*, Θέσεις.
- Ινστιτούτο VPRC, έρευνα "Ο Οδηγισμός στην Ελλάδα", Μάιος 2002

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Ζάννης, Π. (2004), «Εθελοντής και εθελοντική εργασία: το δέον και το είναι», Κοινωνική Εργασία (75).
- Σωτηρόπουλος, Δ. (2005) «Νέες τάσεις στην κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα», Κοινωνία των πολιτών. (11).
- Βασιλόπουλος, Π. (2005) «Υπερνεωτερικότητα και Κοινωνία Πολιτών», Κοινωνία Πολιτών, (11).
- Σκλιάς, Π. (2003) «Οι Μ.Κ.Ο. σε ένα νέο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον: προκλήσεις και προοπτικές», στο Τσάλτας, Γ. και Κατσιμπάρδης, Κ. (επιμ.) Δειφορία και Περιβάλλον: Η Ευρωπαϊκή και Εθνική Προοπτική, Αθήνα: Ι. Σιδέρη.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Brown L. D. (1991), Bridging Organizations and Sustainable Development. Human Relations 44
- Elliott, C. (1987), Some aspects of relations between the north and south in the NGO sector. World Development, Supplement 15, 57-68. (ΜΚΟ): Engestrom Y. (1987), Learning by expanding. Helsinki: Orienta-Konsultit
- Eurobarometer 47.2, The Young Europeans, Bruxelles, spring 1997, σ. 14/160
- Eurobarometer 55.1, Young Europeans in 2001. Results of a European Opinion Poll, Bruxelles, 2001
- European Volunteer Centre, (2006) *Manifesto*. Βρυξέλλες: CEV
- Keohane R. and Nye J. (eds), (1981), Transnational Relations and World Politics Harvard University Press, USA.
- Levine Sol, White Paul. 'Exchange as a conceptual frame work for the study of interorganizational relationships'. Administrative Science Quarterly 1961
- Mitrany D., The Functional Theory of Politics, London, Martin Robertson
- Morozof G., 'The Socialist Conception', International Social Science Journal, Τεύχος 29, No. 1, 1977
- Putnam, R. (2000), Bowling alone, New York: Simon-Schuster
- Rosenau J., (1980), The Study of Global Interdependence, Pinter Publications, London.

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ INTERNET

- Ευρωπαϊκό Κέντρο Ερευνών: <http://www.cev.be/facts&figures.htm>
- World Wildlife Fund: <http://www.wwf.com>
- Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας "ΑΡΧΕΛΩΝ" : <http://www.archelon.gr>
- Αρκτούρος: <http://www.arktouros.gr>
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία: <http://www.ornithologiki.gr>
- Εθελοντισμός: <http://www.ethelontismos.gr>
- Διεθνής Αμνηστία: <http://www.amnesty.org>
- Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός – Ελλάδα: <http://www.redcross.gr>
- Γιατροί του Κόσμου – Ελλάδα: <http://www.koagari.gr>
- Γιατροί Χωρίς Σύνορα – Ελλάδα: <http://www.msf.gr>
- Ομοσπονδία Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Ελλάδος: <http://www.ngofederation.gr>
- Οικολογική ιστοσελίδα Κρήτης: <http://www.ecocrete.gr>
- Συνέδριο ΜΚΟ: <http://demo.bee.gr/Synedrio2007>
- Service Civil International: <http://www.sciint.org>
- Toolkit: <http://www.independentsector.org>
- Παγκόσμιο Δίκτυο Εθελοντών: <http://www.volunteer.org>
- Πρόγραμμα Εθελοντικής Εργασίας για το Περιβάλλον: <http://www.cvgpreep.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΣΕΥΠ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. ΤΙΤΛΟΣ:

«Καταγραφή των στάσεων και των απόψεων των νέων ηλικίας 18 – 30 ετών, για το θέμα του εθελοντισμού.»

2. ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΕ ΣΤΗΝ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ:

Το έναυσμα για να ασχοληθούμε με αυτό το θέμα μας δόθηκε από την παρακολούθηση του μαθήματος «Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση και Παρέμβαση» στα πλαίσια του ΣΤ΄ εξαμήνου. Το μάθημα μας έδωσε τη δυνατότητα να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας σχετικά με το περιβάλλον και να προβληματιστούμε σε θέματα που το αφορούν. Ένα από αυτά είναι και ο εθελοντισμός.

Ο θεσμός του εθελοντισμού δεν είναι τόσο διαδεδομένος στην Ελλάδα. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια η συμμετοχή σε προγράμματα εθελοντικής εργασίας και ιδιαίτερα σ΄ αυτά που αφορούν την προστασία και την διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και της άγριας ζωής αυξάνεται θεαματικά.

3. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ
ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ. ΕΑΝ ΕΧΕΙ
ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΑΛΛΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ
ΜΕ ΑΝΑΛΟΓΟ ΘΕΜΑ, ΕΞΗΓΗΣΤΕ ΠΟΙΑ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ
ΓΝΩΣΗ ΘΑ ΠΡΟΣΤΕΘΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ
ΕΡΓΑΣΙΑ.

Αφού επιλέξαμε το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούμε στην πτυχιακή εργασία, απευθυνθήκαμε στην Γραμματεία του Τμήματος όπου κοιτάξαμε τις προηγούμενες πτυχιακές εργασίες που έχουν εκπονηθεί με θέμα το περιβάλλον. Οι εργασίες είναι:

- Γκουζάνης Ι. & Κουρουπάκη Κ.: «Επιλεγμένες Δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΠΜΚΟ) σε Θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο νομό Αττικής».
- Καλλιγιάννη Μ., Σκουτέλη Μ. & Σμυρνάκη Ε.: «Καταγραφή των απόψεων, της στάσης και της συμπεριφοράς των νέων σχετικά με το περιβάλλον στην περιοχή του Ηρακλείου. Συγκριτική μελέτη των αποτελεσμάτων μεταξύ φοιτητών του Τ.Ε.Ι. και κατοίκων άνω των 40 ετών».
- Κλεοβούλου Δ., Μυλωνά Έ. & Νικολάου Μ.: «Δράσεις Φορέων και Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Κύπρο».
- Κυριακίδου Α. & Πέτρου Θ.: «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Καταγραφή Προγραμμάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση του Νομού Ηρακλείου την περίοδο 1997-2002».
- Τουμπέκης Χ., Καζάλης Γ. & Χακλιά Α.: «Ρύπανση από Επιλεγμένες Βιομηχανικές - Βιοτεχνικές Μονάδες στο Νομό Ηρακλείου. Ευαισθητοποίηση κοινωνικών ομάδων και φορέων σε θέματα περιβάλλοντος».

Μελετώντας τις εργασίες αυτές διαπιστώσαμε ότι καμία δεν αναφερόταν στον εθελοντισμό, του οποίου η παρουσία γίνεται ολοένα και πιο αισθητή στην ελληνική κοινωνία και συνήθως προωθείται από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

4. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ:

Κύριος σκοπός αυτής της μελέτης μας ήταν να καταγράψουμε ποιες είναι οι απόψεις, οι στάσεις και οι αντιλήψεις των νέων ηλικίας 18 – 30 ετών, γύρω από θέματα που έχουν να κάνουν με τον εθελοντισμό.

Ένας επιπλέον σκοπός της μελέτης είναι να διαπιστώσουμε τον βαθμό ευαισθητοποίησής των νέων και κατά πόσο είναι διατεθειμένοι να συμμετάσχουν σε κάποια εθελοντική οργάνωση, ώστε να δραστηριοποιηθούν και οι ίδιοι.

5. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ:

Το θεωρητικό μέρος της εργασίας θα αποτελείται από τα ακόλουθα κεφαλαία:

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1: θα ορίσουμε κάποιες βασικές έννοιες για το περιβάλλον, τις ΜΚΟ και τον εθελοντισμό.

Κεφάλαιο 2: θα γίνει μια ιστορική αναδρομή για τις ΜΚΟ και η παρουσίαση των οργανώσεων που εδρεύουν στη Κρήτη.

Κεφάλαιο 3: θα αναφερθούμε στο θέμα του εθελοντισμού και συγκεκριμένα θα γίνει μια ιστορική ανάδρομη, μια καταγραφή των αρχών, του σκοπού και των χαρακτηριστικών του εθελοντισμού.

Κεφάλαιο 4: θα αναφερθούμε σε προτεινόμενες λύσεις για την ευαισθητοποίηση και την συμμετοχή των πολιτών σε εθελοντικά προγράμματα.

6. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ Ή ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ:

- ✓ Το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και η οικονομική κατάσταση, επηρεάζουν τις στάσεις και τις απόψεις του ατόμου για τον εθελοντισμό;
- ✓ Οι νέοι γνωρίζουν για τις ΜΚΟ και από πού πληροφορήθηκαν για αυτές;
- ✓ Θεωρούν ότι ο εθελοντισμός είναι αναπτυγμένος στην Ελλάδα και κατά πόσο συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις;
- ✓ Κατά πόσο ο ελεύθερος χρόνος και τα ενδιαφέροντα των νέων συμβάλλουν στην συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις;
- ✓ Ποιοι λόγοι εμποδίζουν τα άτομα να προσφέρουν εθελοντική εργασία;
- ✓ Ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων;

7. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ. ΠΕΔΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ.

Για την διεξαγωγή του ερευνητικού μέρους της πτυχιακής εργασίας θα χρησιμοποιηθούν ερωτηματολόγια για την συλλογή στοιχείων που θα απαντήσουν στα ερευνητικά ερωτήματα που θέσαμε. Τα ερωτηματολόγια θα απευθύνονται σε άτομα ηλικίας 18 έως 30 ετών που κατοικούν στο Νομό Ηρακλείου.

Το δείγμα θα αποτελείται από 100 άτομα τα οποία δεν θα έχουν επιλεγθεί τυχαία καθώς έχουμε καθορίσει το όριο ηλικίας των ατόμων, την αναλογία ως προς το φύλο και την περιοχή που είναι ο Νομός Ηρακλείου.

Η προσέγγισή των ατόμων θα γίνει μέσω της προσωπικής επαφής στο χώρο εργασίας ή κατοικίας τους. Οι λόγοι για τους οποίους προτιμούμε να έχουμε μια προσωπική επαφή με τα άτομα που θα αποτελέσουν το δείγμα μας είναι για να μας εμπιστευτούν ευκολότερα, για να τους ενημερώσουμε για τη διατήρηση της ανωνυμίας τους, καθώς επίσης και να τους λύσουμε τις τυχόν απορίες που θα τους δημιουργηθούν κατά τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου θα προκύψουν από το θεωρητικό μέρος της εργασίας μας και θα απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα. Για την κωδικοποίηση των απαντήσεων των ερωτηματολογίων θα χρησιμοποιηθεί το πρόγραμμα SPSS σε ηλεκτρονικό υπολογιστή και οι επιμέρους αναλύσεις θα γίνουν με τη χρήση των προγραμμάτων ANOVA και T- test.

8. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΑΡΣΗ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ.

Η δυσκολία που ενδέχεται να προκύψει είναι η άρνηση των ατόμων να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια και των ΜΚΟ να μας δώσουν τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την εκπόνηση της εργασίας.

Για να ξεπεράσουμε τις προαναφερόμενες δυσκολίες θα γίνει από την μεριά των σπουδαστών ενημέρωση για το σκοπό της έρευνας και την εξασφάλιση του απορρήτου αν δεν είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν, σεβόμενοι την απόφασή τους δεν θα επιμείνουμε περισσότερο.

8. ΗΘΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ:

Πιστεύουμε ότι δεν θα προκύψουν ηθικά ζητήματα κατά την διάρκεια πραγματοποίησης της έρευνας καθώς δεν θίγει προσωπικά δεδομένα των ατόμων που συμπληρώνουν τα ερωτηματολόγια.

10. Χρονοδιάγραμμα:

Το εκτιμώμενο χρονικό διάστημα για το πέρας της πτυχιακής εργασίας είναι:

1. Αναζήτηση βιβλιογραφίας (2 μήνες)
2. Συγγραφή θεωρητικού μέρους (3 μήνες)
3. Διεξαγωγή έρευνας (4 μήνες)
4. Επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων (1 μήνας)

11. Ενδεικτική βιβλιογραφία – Πηγές:

- 1) Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη & Δημοκρατία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- 2) Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός και πολιτική για την νεολαία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- 3) Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. (1999) *Εθελοντισμός και Φυσικό Περιβάλλον*, Θεσσαλονίκη: Υιοί Α. Υφαντή ΟΕ.
- 4) Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς – Ινστιτούτο V-PRC. (2000) *Οι νέοι του καιρού μας. Αξίες, στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής Νεολαίας*. Αθήνα: Παπαζήση.
- 5) Δημούλης, Δ. (2001) *Για μια κρατική αντιμετώπιση των ΜΚΟ και της πολιτικής σημασίας τους στην παγκοσμιοποίηση*
- 6) Ελληνικό Κέντρο Ανάπτυξης Μελετών (ΕΛΕΑΜ) (1993) *Περιβαλλοντική Κρίση. Θέματα θεωρίας, μεθοδολογίας και ειδικών προσεγγίσεων*. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.
- 7) Κοκκινάκης, Ε. (1996) *Η εθελοντική προσφορά στη σύγχρονη κοινωνία*. Αθήνα.
- 8) Κορασίδου, Μ. (1995) *Οι άθλιοι των Αθηνών και οι θεραπευτές τους. Φτώχεια και φιλανθρωπία στην ελληνική πρωτεύουσα του 19^{ου} αιώνα*. Αθήνα: Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- 9) Μια έκδοση της Συνόδου Πρυτάνεων και Προέδρων Διοικουσών Επιτροπών των Ελληνικών Πανεπιστημίων (1996) *Το ελληνικό περιβάλλον*. Αθήνα: Σαββάλας.
- 10) Μιχαηλίδης, Μ. (2003) *Περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Σχέδια εργασίας και συνεργασίας*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
- 11) Σαμιώτης, Γ. –Τσάλτας, Γρ. (1990) *Διεθνής προστασία του περιβάλλοντος*. Αθήνα: Παπαζήση.

- 12) Σκλιας, Π. (1998) *Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην εποχή της παγκοσμιοποίησης: Θεωρητικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Κέντρο Πολιτικών Ερευνών.
- 13) Σκούρτος, Μ.- Σοφούλης, Κ. (1995) *Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- 14) Στασινοπούλου, Ο. (1997) *Ελληνικές εθελοντικές οργανώσεις. Μια πρώτη προσέγγιση μέσα από το ερευνητικό πρόγραμμα Volmed-Hellas*. Αθήνα.
- 15) Τσαμπούκου – Σκάναβη (2004) *Περιβάλλον και Κοινωνία, μια σχέση σε αδιάκοπη εξέλιξη*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.
- 16) Τσουκαλάς, Α. – Κορωναίου, Α. (2000) *Εθελοντισμός και Ελληνική εμπειρία, τόμος II*. Αθήνα: ΕΤΕΒΑ.
- 17) Φλογαϊτή, Ε. (1993) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.
- 18) www.anthropos.gr
- 19) www.ethelontismos.gr
- 20) www.ngofederation.gr
- 21) www.cvgpeep.gr
- 22) www.neagenia.gr
- 23) www.youthcamp.gr
- 24) www.arcturos.gr
- 25) www.ornithologiki.gr
- 26) www.worldvolunteerweb.org
- 27) www.cev.be
- 28) www.minenv.gr
- 29) www.econet.gr
- 30) www.ypan.gr
- 31) www.ekke.gr

Ο επιβλέπων Καθηγητής

Δρ Μιχάλης Προμπονάς

Οι συμμετέχοντες Σπουδάστριες

Βασιλάκη Στυλιανή

Πλουμάκη Ιωάννα

Φανάρη Ειρήνη Χρυσοβαλάντου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

**ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ
ΝΕΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 18 – 30 ΕΤΩΝ, ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ
ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ**

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

Α.Α.Ε. Ι_Ι_Ι_Ι

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2007

Στα πλαίσια υλοποίησης της πτυχιακής μας εργασίας, με θέμα «*Καταγραφή των στάσεων και των απόψεων των νέων ηλικίας 18 – 30 ετών, για το θέμα του εθελοντισμού*», εντάσσεται η συμπλήρωση του παρόντος ερωτηματολογίου.

Θα θέλαμε να σας πληροφορήσουμε ότι θα τηρήσουμε το απόρρητο και οι πληροφορίες που θα αναφέρονται θα είναι εμπιστευτικές.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τον χρόνο σας.

Υπεύθυνος Καθηγητής:

Δρ. Προμπονάς Μιχάλης

Οι σπουδάστριες:

Βασιλάκη Στυλιανή

Πλουμάκη Ιωάννα

Φανάρη Ειρήνη Χρυσοβαλάντου

Α' ΑΞΟΝΑΣ: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

A1. Φύλλο:

1. Άνδρας 2. Γυναίκα

A2. Ηλικία: _____

A3. Επίπεδο εκπαίδευσης:

1. Δεν έχω αποφοιτήσει	
2. Δημοτικό	
3. Γυμνάσιο	
4. Λύκειο	
5. Τεχνική σχολή	
6. ΤΕΙ	
7. Πανεπιστήμιο	
8. Άλλο (προσδιορίστε)	

A4. Επίπεδο εκπαίδευσης γονέων:

	Πατέρας	Μητέρα
1. Δεν έχω αποφοιτήσει		
2. Δημοτικό		
3. Γυμνάσιο		
4. Λύκειο		
5. Τεχνική σχολή		
6. ΤΕΙ		
7. Πανεπιστήμιο		
8. Άλλο (προσδιορίστε)		

A5. Επάγγελμα:

1. Δημόσιος υπάλληλος
2. Ιδιωτικός υπάλληλος
3. Ελεύθερος επαγγελματίας
4. Αγρότης, κτηνοτρόφος
5. Επιχειρηματίας
6. Οικιακά
7. Άνεργος
8. Άλλο (προσδιορίστε) _____

A6. Επάγγελμα γονέων:

	Πατέρας	Μητέρα
1. Δημόσιος υπάλληλος		
2. Ιδιωτικός υπάλληλος		
3. Ελεύθερος επαγγελματίας		
4. Αγρότης, κτηνοτρόφος		
5. Επιχειρηματίας		
6. Οικιακά		
7. Άνεργος		
8. Άλλο (προσδιορίστε)		

A7. Οικογενειακή κατάσταση:

1. Άγαμος
2. Έγγαμος
3. Διαζευγμένος
4. Άλλο _____

A8. Έχετε παιδιά;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

A8.1 Αν ναι, πόσα; _____

A9. Τόπος κατοικίας:

1. Επαρχία- χωριό	
2. Πόλη	

A10. Πως θα χαρακτηρίζατε την οικονομική σας κατάσταση:

1. Πολύ καλή
2. Καλή
3. Μέτρια
4. Κακή
5. Πολύ κακή

Β' ΑΞΟΝΑΣ: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

B1. Έχετε ελεύθερο χρόνο;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

B2. Σημειώστε ποσό συχνά σας αρέσει να κάνετε τα παρακάτω στον ελεύθερο σας χρόνο.

	Πάντα	Συχνά	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ
B2.1. Να συναντώ φίλους					
B2.2. Να χρησιμοποιώ το internet					
B2.3. Να χρησιμοποιώ τον Η/Υ					
B2.4. Να ακούω μουσική					
B2.5. Να ασχολούμαι με τον αθλητισμό					
B2.6. Να προσφέρω εθελοντική εργασία					
B2.7. Να πηγαίνω εκδρομές					
B2.8. Να μένω στο σπίτι					
B2.9. Να βλέπω τηλεόραση					
B2.10. Να συμμετέχω σε εθελοντικές οργανώσεις					
B2.11. Άλλο (προσδιορίστε)					

Γ' ΑΞΟΝΑΣ: ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Γ3.Σημειώστε αν συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις.

	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ /Η	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Γ3.1 Για να προσφέρει κάποιος εθελοντική εργασία πρέπει να έχει εξειδικευμένες γνώσεις					
Γ3.2 Ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη για ψυχαγωγία					
Γ3.3 Ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη προσφοράς προς τον συνάνθρωπο					
Γ3.4 Η εθελοντική εργασία προσφέρει κοινωνική αναγνώριση					
Γ3.5 Ο εθελοντισμός μπορεί να καλύψει τυχόν κενά του κράτους					
Γ3.6 Εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας					
Γ3.7 Ο εθελοντής αποκτά επιπλέον γνώσεις					
Γ3.8 Ο εθελοντής προσφέροντας εθελοντική εργασία αποκτά επαγγελματική εμπειρία					
Γ3.9 Ο εθελοντισμός δίνει τη δυνατότητα για επαγγελματικό προσανατολισμό					
Γ3.10 Οι ηλικιωμένοι μπορούν να προσφέρουν εθελοντική εργασία					
Γ3.11 Ο εθελοντισμός αποκαθιστά σε ορισμένους τομείς το κράτος					
Γ3.12 Ο εθελοντισμός πρέπει να εστιάζει σε προληπτικές δράσεις					
Γ3.13 Μέσω του εθελοντισμού προωθείται η συλλογικότητα					
Γ3.14 Ο εθελοντισμός είναι θεμελιώδες δικαίωμα					
Γ3.15 Ο εθελοντισμός είναι προσωπική επιλογή του καθενός					
Γ3.16 Η εθελοντική παρέμβαση πρέπει να έχει οργανωμένη δράση					
Γ3.17 Πρέπει να γίνεται συνεχής επιμόρφωση των εθελοντών που απασχολούνται στις εθελοντικές οργανώσεις					
Γ3.18 Μέσω του εθελοντισμού οι νέοι εκφράζουν τις απόψεις τους					
Γ3.19 Μέσω του εθελοντισμού οι νέοι εκφράζουν τις ανάγκες τους					
Γ3.20 Μέσω του εθελοντισμού οι νέοι διεκδικούν τα δικαιώματά τους					

	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ /Η	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Γ3.21 Ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων					
Γ3.22 Υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης για το θέμα του εθελοντισμού					
Γ3.23 Θα πρέπει να υπάρχει ενημέρωση από τα σχολεία για το θέμα του εθελοντισμού					
Γ3.24 Η επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων κρίθηκε από τη μεγάλη συμμετοχή των εθελοντών					

Γ4. Έχετε προσφέρει εθελοντική εργασία;

1. ΝΑΙ (Αν απαντήσετε ΝΑΙ συνεχίστε στην Γ4.1 και Γ4.2)
2. ΟΧΙ (Αν απαντήσετε ΟΧΙ συνεχίστε στην Γ4.3 και Γ4.4)

Γ4.1 Τι είδος εθελοντικής εργασίας;

(Μπορείτε να δώσετε μέχρι τρεις απαντήσεις)

1. Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία
2. Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία
3. Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα
4. Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα
5. Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα
6. Άλλο _____

Γ4.2 Ποια κίνητρα σας ώθησαν να προσφέρετε εθελοντική εργασία:

(Μπορείτε να δώσετε μέχρι δύο απαντήσεις)

1. Ταξίδια
2. Καινούργιες γνωριμίες
3. Επαγγελματική εμπειρία
4. Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο
5. Άλλο _____

Γ4.3 Τι είδος εθελοντική εργασία θα σας ενδιέφερε περισσότερο να προσφέρετε αν σας δινόταν η δυνατότητα;

(Μπορείτε να δώσετε μέχρι δύο απαντήσεις)

1. Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία
2. Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία
3. Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα
4. Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα
5. Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα
6. Άλλο _____

Γ4.4 Ποιες δυσκολίες εμποδίζουν να προσφέρετε εθελοντική εργασία:
(Μπορείτε να δώσετε μέχρι τέσσερις απαντήσεις)

1. Έλλειψη χρόνου
2. Φόρτο εργασίας
3. Δεν γνωρίζω ξένες γλώσσες
4. Κόστος
5. Ηλικία
6. Έλλειψη ενημέρωσης
7. Έλλειψη προσόντων
8. Έλλειψη ενδιαφέροντος
9. Άλλο (προσδιορίστε) _____

Γ5. Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις συμφωνείτε:

	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ Σ/Η	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Ένας εθελοντής:					
Γ5.1 θα πρέπει να σέβεται το φυσικό περιβάλλον					
Γ5.2 θα πρέπει να σέβεται το συνάνθρωπο του					
Γ5.3 θα πρέπει να έχει σεβασμό προς το κοινωνικό σύνολο					
Γ5.4 θα πρέπει να έχει θετική διάθεση για συνεργασία και συνύπαρξη					
Γ5.5 θα πρέπει να έχει όρεξη για δουλειά χωρίς να περιμένει να ανταμειφθεί γι' αυτή					
Γ5.6 θα πρέπει να μην αποσκοπεί σε ατομικό συμφέρον					

Γ6. Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις συμφωνείτε:

	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ Σ/Η	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Τα θετικά συμμετοχής στον εθελοντισμό είναι:					
Γ6.1 Η ενεργοποίηση του πολίτη					
Γ6.2 Η απόκτηση δεξιοτήτων					
Γ6.3 Η αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου					
Γ6.4 Η γνωριμία με άλλα άτομα					
Γ6.5 Γνωρίζω καλύτερα τον εαυτό μου					
Γ6.6 Η απόκτηση νέων εμπειριών					

Δ' ΑΞΟΝΑΣ: ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Δ1. Ποιες από τις παρακάτω Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις γνωρίζετε:

1. WWF Ελλάς
2. Greenpeace
3. Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός
4. Αρχέλων
5. Αρκτούρος
6. Γιατροί Χωρίς Σύνορα
7. Άλλο (προσδιορίστε) _____

Δ2. Από πού πληροφορηθήκατε για αυτές:

1. ΜΜΕ
2. Ενημερωτικά φυλλάδια
3. Μέσω κάποιου άλλο προσώπου
4. Διαδίκτυο (internet)
5. Άλλο (προσδιορίστε) _____

Δ3. Πιστεύετε ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν μέσο προώθησης του εθελοντισμού;

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

Δ4. Πιστεύετε ότι ο εθελοντισμός είναι αναπτυγμένος στην Ελλάδα;

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

Δ4.1 Αν ΟΧΙ, τι πιστεύετε ότι μπορεί να γίνει για να αναπτυχθεί;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

"Α"

Φύλο					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ανδρας	50	50.0	50.0	50.0
	Γυναίκα	50	50.0	50.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Ηλικία					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Ηλικία	100	18	30	23.68	3.275
Valid N (listwise)	100				

Επίπεδο εκπαίδευσης					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Γυμνάσιο	5	5.0	5.0	5.0
	Λύκειο	23	23.0	23.0	28.0
	Τεχνική Σχολή	15	15.0	15.0	43.0
	T.E.I.	41	41.0	41.0	84.0
	Πανεπιστήμιο	15	15.0	15.0	99.0
	Άλλο	1	1.0	1.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Επίπεδο εκπαίδευσης (Άλλο)					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid		99	99.0	99.0	99.0
	Μεταπτυχιακό	1	1.0	1.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Επίπεδο εκπαίδευσης πατέρα					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δημοτικό	28	28.0	28.0	28.0
	Γυμνάσιο	21	21.0	21.0	49.0
	Λύκειο	20	20.0	20.0	69.0
	Τεχνική Σχολή	19	19.0	19.0	88.0
	T.E.I.	1	1.0	1.0	89.0
	Πανεπιστήμιο	11	11.0	11.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Επίπεδο εκπαίδευσης μητέρας					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δημοτικό	22	22.0	22.0	22.0
	Γυμνάσιο	24	24.0	24.0	46.0
	Λύκειο	36	36.0	36.0	82.0
	Τεχνική Σχολή	4	4.0	4.0	86.0
	T.E.I.	5	5.0	5.0	91.0
	Πανεπιστήμιο	9	9.0	9.0	100.0
	Total		100	100.0	100.0

Επάγγελμα					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	10	10.0	10.0	10.0
	2	34	34.0	34.0	44.0
	3	13	13.0	13.0	57.0
	4	1	1.0	1.0	58.0
	5	1	1.0	1.0	59.0
	6	1	1.0	1.0	60.0
	7	23	23.0	23.0	83.0
	8	17	17.0	17.0	100.0
	Total		100	100.0	100.0

Επάγγελμα (Άλλο)					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid		83	83.0	83.0	83.0
	Μαθητής/τρια	1	1.0	1.0	84.0
	Φοιτήτρια/ής	16	16.0	16.0	100.0
	Total		100	100.0	100.0

Επάγγελμα πατέρα					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	23	23.0	23.0	23.0
	2	25	25.0	25.0	48.0
	3	25	25.0	25.0	73.0
	4	21	21.0	21.0	94.0
	5	5	5.0	5.0	99.0
	8	1	1.0	1.0	100.0
	Total		100	100.0	100.0

Επάγγελμα μητέρας					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	10	10.0	10.0	10.0
	2	22	22.0	22.0	32.0
	3	9	9.0	9.0	41.0
	4	2	2.0	2.0	43.0
	5	5	5.0	5.0	48.0
	6	51	51.0	51.0	99.0
	7	1	1.0	1.0	100.0
	Total		100	100.0	100.0

Οικογενειακή κατάσταση					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άγαμος	81	81.0	81.0	81.0
	Έγγαμος	17	17.0	17.0	98.0
	Διαζευγμένος	2	2.0	2.0	100.0
	Total		100	100.0	100.0

Έχετε παιδιά;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	14	14.0	14.0	14.0
	Όχι	86	86.0	86.0	100.0
	Total		100	100.0	100.0

Αριθμός παιδιών					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	9	9.0	60.0	60.0
	2	5	5.0	33.3	93.3
	3	1	1.0	6.7	100.0
	Total		15	15.0	100.0
Missing	System	85	85.0		
Total		100	100.0		

Τόπος κατοικίας					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Επαρχία - χωριό	37	37.0	37.0	37.0
	Πόλη	63	63.0	63.0	100.0
	Total		100	100.0	100.0

Οικονομική κατάσταση					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολύ καλή	3	3.0	3.0	3.0
	Καλή	53	53.0	53.0	56.0
	Μέτρια	33	33.0	33.0	89.0
	Κακή	9	9.0	9.0	98.0
	Πολύ κακή	2	2.0	2.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

"B"

Έχετε ελεύθερο χρόνο;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	75	75.0	75.0	75.0
	Όχι	25	25.0	25.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Ερώτηση B2							
		Πάντα	Συχνά	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ	Total
Να συναντώ φίλους	N	32	45	20	3	0	100
	%	32.0%	45.0%	20.0%	3.0%	.0%	100.0%
Να χρησιμοποιώ το Internet	N	5	22	31	24	18	100
	%	5.0%	22.0%	31.0%	24.0%	18.0%	100.0%
Να χρησιμοποιώ τον Η/Υ	N	8	29	31	21	11	100
	%	8.0%	29.0%	31.0%	21.0%	11.0%	100.0%
Να ακούω μουσική	N	27	42	21	8	2	100
	%	27.0%	42.0%	21.0%	8.0%	2.0%	100.0%
Να ασχολούμε με τον αθλητισμό	N	5	19	24	33	19	100
	%	5.0%	19.0%	24.0%	33.0%	19.0%	100.0%
Να προσφέρω εθελοντική εργασία	N	0	14	18	26	42	100
	%	.0%	14.0%	18.0%	26.0%	42.0%	100.0%
Να πηγαίνω εκδρομές	N	4	21	34	32	9	100
	%	4.0%	21.0%	34.0%	32.0%	9.0%	100.0%
Να μένω στο σπίτι	N	8	39	37	14	2	100
	%	8.0%	39.0%	37.0%	14.0%	2.0%	100.0%
Να βλέπω τηλεόραση	N	12	35	41	11	1	100
	%	12.0%	35.0%	41.0%	11.0%	1.0%	100.0%
Να συμμετέχω σε εθελοντικές οργανώσεις	N	2	5	13	23	57	100
	%	2.0%	5.0%	13.0%	23.0%	57.0%	100.0%

Άλλο	N	0	0	1	0	0	1
	%	.0%	.0%	100.0%	.0%	.0%	100.0%

"Γ"

Ερώτηση Γ3							
		Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ουδέτερος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	Total
Για να προσφέρει κάποιος εθελοντική εργασία πρέπει να έχει εξειδικευμένες γνώσεις	N	2	37	9	37	15	100
	%	2.0%	37.0%	9.0%	37.0%	15.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη για ψυχαγωγία	N	10	46	21	22	1	100
	%	10.0%	46.0%	21.0%	22.0%	1.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη προσφοράς προς το συνάνθρωπο	N	23	66	5	5	1	100
	%	23.0%	66.0%	5.0%	5.0%	1.0%	100.0%
Η εθελοντική εργασία προσφέρει κοινωνική αναγνώριση	N	11	33	29	20	7	100
	%	11.0%	33.0%	29.0%	20.0%	7.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός μπορεί να καλύψει τυχόν κενά του κράτους	N	17	37	25	17	4	100
	%	17.0%	37.0%	25.0%	17.0%	4.0%	100.0%
Εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας	N	37	47	5	8	3	100
	%	37.0%	47.0%	5.0%	8.0%	3.0%	100.0%
Ο εθελοντής αποκτά επιπλέον γνώσεις	N	22	59	12	6	1	100
	%	22.0%	59.0%	12.0%	6.0%	1.0%	100.0%
Ο εθελοντής προσφέροντας εθελοντική εργασία αποκτά επαγγελματική εμπειρία	N	6	40	25	28	1	100
	%	6.0%	40.0%	25.0%	28.0%	1.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός δίνει τη δυνατότητα για επαγγελματικό προσανατολισμό	N	7	32	26	32	3	100
	%	7.0%	32.0%	26.0%	32.0%	3.0%	100.0%
Οι ηλικιωμένοι μπορούν να προσφέρουν εθελοντική εργασία	N	12	49	18	15	6	100
	%	12.0%	49.0%	18.0%	15.0%	6.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός αποκαθιστά σε ορισμένους τομείς το κράτος	N	11	42	19	23	5	100
	%	11.0%	42.0%	19.0%	23.0%	5.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός πρέπει να εστιάζει σε προληπτικές δράσεις	N	10	43	38	8	1	100
	%	10.0%	43.0%	38.0%	8.0%	1.0%	100.0%
Μέσω του εθελοντισμού προωθείται η συλλογικότητα	N	31	45	21	2	1	100
	%	31.0%	45.0%	21.0%	2.0%	1.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός είναι θεμελιώδες δικαίωμα	N	22	52	17	8	1	100
	%	22.0%	52.0%	17.0%	8.0%	1.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός είναι	N	51	41	4	2	2	100

προσωπική επιλογή του καθενός	%	51.0%	41.0%	4.0%	2.0%	2.0%	100.0%
Η εθελοντική παρέμβαση πρέπει να έχει οργανωμένη δράση	N	25	58	7	7	3	100
	%	25.0%	58.0%	7.0%	7.0%	3.0%	100.0%
Πρέπει να γίνεται συνεχής επιμόρφωση των εθελοντών που ασχολούνται στις εθελοντικές οργανώσεις	N	28	55	13	3	1	100
	%	28.0%	55.0%	13.0%	3.0%	1.0%	100.0%
Μέσω του εθελοντισμού οι νέοι εκφράζουν τις απόψεις τους	N	19	56	17	6	2	100
	%	19.0%	56.0%	17.0%	6.0%	2.0%	100.0%
Μέσω του εθελοντισμού οι νέοι εκφράζουν τις ανάγκες τους	N	17	52	17	13	1	100
	%	17.0%	52.0%	17.0%	13.0%	1.0%	100.0%
Μέσω του εθελοντισμού οι νέοι διεκδικούν τα δικαιώματά τους	N	18	45	23	11	3	100
	%	18.0%	45.0%	23.0%	11.0%	3.0%	100.0%
Ο εθελοντισμός βοήθησε στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων	N	52	41	6	1	0	100
	%	52.0%	41.0%	6.0%	1.0%	.0%	100.0%
Υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης για το θέμα του εθελοντισμού	N	37	59	2	1	1	100
	%	37.0%	59.0%	2.0%	1.0%	1.0%	100.0%
Θα πρέπει να υπάρχει ενημέρωση από τα σχολεία για το θέμα του εθελοντισμού	N	41	50	8	1	0	100
	%	41.0%	50.0%	8.0%	1.0%	.0%	100.0%
Η επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων κρίθηκε από τη μεγάλη συμμετοχή των εθελοντών	N	47	31	11	10	1	100
	%	47.0%	31.0%	11.0%	10.0%	1.0%	100.0%

Έχετε προσφέρει εθελοντική εργασία;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	35	35.0	35.0	35.0
	Όχι	65	65.0	65.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Ερώτηση Γ4.1				
		Ναι	Όχι	Total
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	N	16	19	35
	%	45.7%	54.3%	100.0%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	N	9	26	35
	%	25.7%	74.3%	100.0%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	N	7	28	35
	%	20.0%	80.0%	100.0%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	N	0	35	35

	%	.0%	100.0%	100.0%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	N	10	25	35
	%	28.6%	71.4%	100.0%

Ερώτηση Γ4.2				
		Ναι	Όχι	Total
Ταξίδια	N	0	35	35
	%	.0%	100.0%	100.0%
Καινούργιες γνωριμίες	N	5	30	35
	%	14.3%	85.7%	100.0%
Επαγγελματική εμπειρία	N	7	28	35
	%	20.0%	80.0%	100.0%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	N	32	3	35
	%	91.4%	8.6%	100.0%

Ερώτηση Γ4.3				
		Ναι	Όχι	Total
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	N	40	25	65
	%	61.5%	38.5%	100.0%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	N	31	34	65
	%	47.7%	52.3%	100.0%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	N	20	45	65
	%	30.8%	69.2%	100.0%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	N	4	61	65
	%	6.2%	93.8%	100.0%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	N	11	54	65
	%	16.9%	83.1%	100.0%

Ερώτηση Γ4.4				
		Ναι	Όχι	Total
Έλλειψη χρόνου	N	38	27	65
	%	58.5%	41.5%	100.0%
Φόρτο εργασίας	N	34	31	65
	%	52.3%	47.7%	100.0%
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	N	9	56	65
	%	13.8%	86.2%	100.0%
Κόστος	N	5	60	65
	%	7.7%	92.3%	100.0%
Ηλικία	N	4	61	65

	%	6.2%	93.8%	100.0%
Έλλειψη ενημέρωσης	N	36	29	65
	%	55.4%	44.6%	100.0%
Έλλειψη προσόντων	N	14	51	65
	%	21.5%	78.5%	100.0%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	N	23	42	65
	%	35.4%	64.6%	100.0%

Ερώτηση Γ5							
		Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ουδέτερος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	Total
Θα πρέπει να σέβεται το φυσικό περιβάλλον	N	38	60	2	0	0	100
	%	38.0%	60.0%	2.0%	.0%	.0%	100.0%
Θα πρέπει να σέβεται το συνάνθρωπό του	N	53	47	0	0	0	100
	%	53.0%	47.0%	.0%	.0%	.0%	100.0%
Θα πρέπει να έχει σεβασμό στο κοινωνικό σύνολο	N	47	52	0	0	1	100
	%	47.0%	52.0%	.0%	.0%	1.0%	100.0%
Θα πρέπει να έχει θετική διάθεση για συνεργασία και συνύπαρξη	N	42	53	5	0	0	100
	%	42.0%	53.0%	5.0%	.0%	.0%	100.0%
Θα πρέπει να έχει όρεξη για δουλειά χωρίς να περιμένει να αναταμιωθεί γι' αυτή	N	42	41	9	6	2	100
	%	42.0%	41.0%	9.0%	6.0%	2.0%	100.0%
Θα πρέπει να μην αποσκοπεί σε ατομικό συμφέρον	N	40	51	4	5	0	100
	%	40.0%	51.0%	4.0%	5.0%	.0%	100.0%

Ερώτηση Γ6							
		Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ουδέτερος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	Total
Ενεργοποίηση του πολίτη	N	29	63	7	1	0	100
	%	29.0%	63.0%	7.0%	1.0%	.0%	100.0%
Η απόκτηση δεξιοτήτων	N	16	62	15	7	0	100
	%	16.0%	62.0%	15.0%	7.0%	.0%	100.0%
Η αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	N	21	58	12	8	1	100
	%	21.0%	58.0%	12.0%	8.0%	1.0%	100.0%
Γνωριμία με άλλα άτομα	N	20	61	14	5	0	100
	%	20.0%	61.0%	14.0%	5.0%	.0%	100.0%
Γνωρίζω καλύτερα τον εαυτό μου	N	21	42	23	11	3	100
	%	21.0%	42.0%	23.0%	11.0%	3.0%	100.0%
Η απόκτηση νέων εμπειριών	N	30	59	8	2	1	100
	%	30.0%	59.0%	8.0%	2.0%	1.0%	100.0%

"Δ"

Ερώτηση Δ1				
		Ναι	Όχι	Total
Ερώτηση Δ2				
		Ναι	Όχι	Total
M.M.E.	N	82	18	100
	%	82.0%	18.0%	100.0%
Ενημερωτικά φυλλάδια	N	20	80	100
	%	20.0%	80.0%	100.0%
Μέσω κάποιου άλλου προσώπου	N	10	90	100
	%	10.0%	90.0%	100.0%
Διαδίκτυο (Internet)	N	19	81	100
	%	19.0%	81.0%	100.0%
Άλλο	N	0	0	0
	%	.0%	.0%	.0%
WWF Hellas	N	61	39	100
	%	61.0%	39.0%	100.0%
Greenpeace	N	79	21	100
	%	79.0%	21.0%	100.0%
Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	N	61	39	100
	%	61.0%	39.0%	100.0%
Αρχέλων	N	9	91	100
	%	9.0%	91.0%	100.0%
Αρκτούρος	N	22	78	100
	%	22.0%	78.0%	100.0%
Γιατροί Χωρίς σύνορα	N	57	43	100
	%	57.0%	43.0%	100.0%

Πιστεύετε ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αποτελούν μέσο προώθησης του εθελοντισμού;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	93	93.0	93.0	93.0
	Όχι	7	7.0	7.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Πιστεύετε ότι ο εθελοντισμός είναι ανεπτυγμένος στην Ελλάδα;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent

Valid	Ναι	39	39.0	39.4	39.4
	Όχι	60	60.0	60.6	100.0
	Total	99	99.0	100.0	
Missing	System	1	1.0		
Total		100	100.0		

Εάν ΌΧΙ, τι πιστεύετε ότι μπορεί να γίνει για να αναπτυχθεί;		
Valid	Δεν γνωρίζω	7
	Διαδηλώσεις-διαμαρτυρίες	1
	Δραστηριοποίηση όλων των φορέων για τον εθελοντισμό, μάθημα εθελοντισμού στο σχολείο, περισσότερη ενημέρωση από τα ΜΜΕ	1
	Ενημέρωση από ΜΜΕ, γνωστοποίηση των οργανώσεων για συμμετοχή σ' αυτές	1
	Ενημέρωση από οικογένεια και σχολείο και προβολή του εθελοντισμού μέσω των ΜΜΕ	1
	Ενημέρωση από τα σχολεία	1
	Ενημέρωση από το σχολείο	1
	Ενημέρωση από τοπικούς φορείς και σχολεία	1
	Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για τον εθελοντισμό και τις ΜΚΟ και σεβασμός στα δικαιώματα των εθελοντών	1
	Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών, εξοικονόμηση του ελεύθερου χρόνου για συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις	1
	Ενημέρωση στα σχολεία	1
	Ενημέρωση των πολιτών από τα ΜΜΕ	1
	Ενημέρωση των πολιτών από τα ΜΜΕ και από εθελοντικές οργανώσεις	1
	Ενημέρωση των πολιτών από τα ΜΜΕ, οργάνωση δραστηριοτήτων για την προώθηση του εθελοντισμού	1
	Ενημέρωση των πολιτών από το κράτος για τα θέματα του εθελοντισμού	1
	Ενημέρωση των πολιτών από το κράτος και τα ΜΜΕ για τα θέματα του εθελοντισμού	1
	Μάθημα για τον εθελοντισμό στα σχολεία, να δίνονται επιπλέον μόρια και bonus σ' αυτούς που συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις	1
	Μάθημα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εθελοντισμού στα σχολεία, να δίνονται επιπλέον μόρια σ' αυτούς που συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις	1
	Μεγαλύτερη προβολή των εθελοντικών οργανώσεων για την προσέλκυση των πολιτών	1
	Να βρεθεί χρόνος και να αξιοποιηθεί σε εθελοντικές οργανώσεις	1
	Να δοθούν κίνητρα για συμμετοχή	1
	Να δοθούν κίνητρα για συμμετοχή και να προβάλλεται περισσότερο ο εθελοντισμός από ΜΜΕ και σχολείο	1
	Περισσότερες δράσεις από τις εθελοντικές οργανώσεις	1
	Περισσότερη ενημέρωση	1
	Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού	7
	Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού απο ΜΜΕ	3
	Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού απο ΜΜΕ και τα σχολεία	1

Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού από τα ΜΜΕ	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού από το σχολείο και τα ΜΜΕ	2
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και για την διαδικασία που απαιτείται να λάβει κάποιος μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις	2
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και εκπαίδευση των εθελοντών	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και μεγαλύτερη διάθεση των πολιτών	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και περισσότερο ενδιαφέρον από τους πολίτες	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και προβολή των θετικών χαρακτηριστικών του εθελοντισμού για να κινητοποιηθούν οι πολίτες	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού, ευαισθητοποίηση των πολιτών και προβολή του έργου των εθελοντικών οργανώσεων	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού, να βρεθεί χρόνος και να αξιοποιηθεί σε εθελοντικές οργανώσεις	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού, περισσότερη συμμετοχή από το κόσμο, να δίνονται κίνητρα και να υπάρχει οργάνωση από το κράτος	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα του εθελοντισμού και προβολή του για συμμετοχή των πολιτών	1
Περισσότερη ενημέρωση και κίνητρα	1
Περισσότερη ενημέρωση στους νέους	1
Περισσότερη ενημέρωση, εθελοντικός προσανατολισμός από τα σχολεία, ενεργοποίηση των εθελοντικών οργανώσεων	2
Περισσότερη ενημέρωση, να δοθούν κίνητρα και η συμμετοχή σε εθελοντική οργάνωση να θεωρείται επιπλέον προσόν για την πρόσληψη σε μία θέση	1
Περισσότερη προβολή και ενημέρωση από τα ΜΜΕ	1
Υποχρεωτική συμμετοχή των παιδιών σε εθελοντικές οργανώσεις μέσω των σχολείων και παρακίνηση των γονιών για τη συμμετοχή τους	1

Ερώτηση Γ5							
		Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ουδέτερος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	Total
Θα πρέπει να σέβεται το φυσικό περιβάλλον	N	38	60	2	0	0	100
	%	38.0%	60.0%	2.0%	.0%	.0%	100.0%
Θα πρέπει να σέβεται το συνάνθρωπό του	N	53	47	0	0	0	100
	%	53.0%	47.0%	.0%	.0%	.0%	100.0%
Θα πρέπει να έχει σεβασμό στο κοινωνικό σύνολο	N	47	52	0	0	1	100
	%	47.0%	52.0%	.0%	.0%	1.0%	100.0%
Θα πρέπει να έχει θετική διάθεση για συνεργασία και συνύπαρξη	N	42	53	5	0	0	100
	%	42.0%	53.0%	5.0%	.0%	.0%	100.0%
Θα πρέπει να έχει όρεξη για δουλειά χωρίς να περιμένει να αναταμιωθεί γι' αυτή	N	42	41	9	6	2	100
	%	42.0%	41.0%	9.0%	6.0%	2.0%	100.0%
Θα πρέπει να μην αποσκοπεί σε ατομικό συμφέρον	N	40	51	4	5	0	100
	%	40.0%	51.0%	4.0%	5.0%	.0%	100.0%

Ερώτηση Γ6							
		Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ουδέτερος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	Total
Ενεργοποίηση του πολίτη	N	29	63	7	1	0	100
	%	29.0%	63.0%	7.0%	1.0%	.0%	100.0%
Η απόκτηση δεξιοτήτων	N	16	62	15	7	0	100
	%	16.0%	62.0%	15.0%	7.0%	.0%	100.0%
Η αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	N	21	58	12	8	1	100
	%	21.0%	58.0%	12.0%	8.0%	1.0%	100.0%
Γνωριμία με άλλα άτομα	N	20	61	14	5	0	100
	%	20.0%	61.0%	14.0%	5.0%	.0%	100.0%
Γνωρίζω καλύτερα τον εαυτό μου	N	21	42	23	11	3	100
	%	21.0%	42.0%	23.0%	11.0%	3.0%	100.0%
Η απόκτηση νέων εμπειριών	N	30	59	8	2	1	100
	%	30.0%	59.0%	8.0%	2.0%	1.0%	100.0%

"Δ"

Ερώτηση Δ1				
		Ναι	Όχι	Total
WWF Hellas	N	61	39	100
	%	61.0%	39.0%	100.0%
Greenpeace	N	79	21	100
	%	79.0%	21.0%	100.0%
Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	N	61	39	100
	%	61.0%	39.0%	100.0%
Αρχέλων	N	9	91	100
	%	9.0%	91.0%	100.0%
Αρκτούρος	N	22	78	100
	%	22.0%	78.0%	100.0%
Γιατροί Χωρίς σύνορα	N	57	43	100
	%	57.0%	43.0%	100.0%

Ερώτηση Δ2				
		Ναι	Όχι	Total
M.M.E.	N	82	18	100
	%	82.0%	18.0%	100.0%
Ενημερωτικά φυλλάδια	N	20	80	100
	%	20.0%	80.0%	100.0%
Μέσω κάποιου άλλου προσώπου	N	10	90	100

	%	10.0%	90.0%	100.0%
Διαδίκτυο (Internet)	N	19	81	100
	%	19.0%	81.0%	100.0%
Άλλο	N	0	0	0
	%	.0%	.0%	.0%

Πιστεύετε ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αποτελούν μέσο προώθησης του εθελοντισμού;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	93	93.0	93.0	93.0
	Όχι	7	7.0	7.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Πιστεύετε ότι ο εθελοντισμός είναι ανεπτυγμένος στην Ελλάδα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	39	39.0	39.4	39.4
	Όχι	60	60.0	60.6	100.0
	Total	99	99.0	100.0	
Missing	System	1	1.0		
Total		100	100.0		

Εάν ΟΧΙ, τι πιστεύετε ότι μπορεί να γίνει για να αναπτυχθεί;

Valid	Δεν γνωρίζω	7
	Διαδηλώσεις-διαμαρτυρίες	1
	Δραστηριοποίηση όλων των φορέων για τον εθελοντισμό, μάθημα εθελοντισμού στο σχολείο, περισσότερη ενημέρωση από τα ΜΜΕ	1
	Ενημέρωση από ΜΜΕ, γνωστοποίηση των οργανώσεων για συμμετοχή σ' αυτές	1
	Ενημέρωση από οικογένεια και σχολείο και προβολή του εθελοντισμού μέσω των ΜΜΕ	1
	Ενημέρωση από τα σχολεία	1
	Ενημέρωση από το σχολείο	1
	Ενημέρωση από τοπικούς φορείς και σχολεία	1
	Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για τον εθελοντισμό και τις ΜΚΟ και σεβασμός στα δικαιώματα των εθελοντών	1
	Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών, εξοικονόμηση του ελεύθερου χρόνου για συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις	1
	Ενημέρωση στα σχολεία	1
	Ενημέρωση των πολιτών από τα ΜΜΕ	1
	Ενημέρωση των πολιτών από τα ΜΜΕ και από εθελοντικές οργανώσεις	1
	Ενημέρωση των πολιτών από τα ΜΜΕ, οργάνωση δραστηριοτήτων για την προώθηση του εθελοντισμού	1
	Ενημέρωση των πολιτών από το κράτος για τα θέματα του εθελοντισμού	1

Ενημέρωση των πολιτών από το κράτος και τα ΜΜΕ για τα θέματα του εθελοντισμού	1
Μάθημα για τον εθελοντισμό στα σχολεία, να δίνονται επιπλέον μόρια και bonus σ' αυτούς που συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις	1
Μάθημα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εθελοντισμού στα σχολεία, να δίνονται επιπλέον μόρια σ' αυτούς που συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις	1
Μεγαλύτερη προβολή των εθελοντικών οργανώσεων για την προσέλκυση των πολιτών	1
Να βρεθεί χρόνος και να αξιοποιηθεί σε εθελοντικές οργανώσεις	1
Να δοθούν κίνητρα για συμμετοχή	1
Να δοθούν κίνητρα για συμμετοχή και να προβάλλεται περισσότερο ο εθελοντισμός από ΜΜΕ και σχολείο	1
Περισσότερες δράσεις από τις εθελοντικές οργανώσεις	1
Περισσότερη ενημέρωση	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού	7
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού από ΜΜΕ	3
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού από ΜΜΕ και τα σχολεία	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού από τα ΜΜΕ	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού από το σχολείο και τα ΜΜΕ	2
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και για την διαδικασία που απαιτείται να λάβει κάποιος μέρος σε εθελοντικές οργανώσεις	2
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και εκπαίδευση των εθελοντών	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και μεγαλύτερη διάθεση των πολιτών	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και περισσότερο ενδιαφέρον από τους πολίτες	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού και προβολή των θετικών χαρακτηριστικών του εθελοντισμού για να κινητοποιηθούν οι πολίτες	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού, ευαισθητοποίηση των πολιτών και προβολή του έργου των εθελοντικών οργανώσεων	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού, να βρεθεί χρόνος και να αξιοποιηθεί σε εθελοντικές οργανώσεις	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα εθελοντισμού, περισσότερη συμμετοχή από το κόσμο, να δίνονται κίνητρα και να υπάρχει οργάνωση από το κράτος	1
Περισσότερη ενημέρωση για θέματα του εθελοντισμού και προβολή του για συμμετοχή των πολιτών	1
Περισσότερη ενημέρωση και κίνητρα	1
Περισσότερη ενημέρωση στους νέους	1
Περισσότερη ενημέρωση, εθελοντικός προσανατολισμός από τα σχολεία, ενεργοποίηση των εθελοντικών οργανώσεων	2
Περισσότερη ενημέρωση, να δοθούν κίνητρα και η συμμετοχή σε εθελοντική οργάνωση να θεωρείται επιπλέον προσόν για την πρόσληψη σε μία θέση	1
Περισσότερη προβολή και ενημέρωση από τα ΜΜΕ	1
Υποχρεωτική συμμετοχή των παιδιών σε εθελοντικές οργανώσεις μέσω των σχολείων και παρακίνηση των γονιών για τη συμμετοχή τους	1

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value

Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	2.502	3	.475
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	.495	3	.920
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	7.621	3	.055
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	-	-	-
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	1.233	3	.745

Εθελοντική εργασία ανά φύλο								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ταξίδια	Φύλο	Ανδρας	0	.0%	15	42.9%	15	42.9%
		Γυναίκα	0	.0%	20	57.1%	20	57.1%
Καινούργιες γνωριμίες	Φύλο	Ανδρας	2	5.7%	13	37.1%	15	42.9%
		Γυναίκα	3	8.6%	17	48.6%	20	57.1%
Επαγγελματική εμπειρία	Φύλο	Ανδρας	1	2.9%	14	40.0%	15	42.9%
		Γυναίκα	6	17.1%	14	40.0%	20	57.1%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	Φύλο	Ανδρας	14	40.0%	1	2.9%	15	42.9%
		Γυναίκα	18	51.4%	2	5.7%	20	57.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ταξίδια	-	-	-
Καινούργιες γνωριμίες	.019	1	.889
Επαγγελματική εμπειρία	2.917	1	.088
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	.122	1	.727

Εθελοντική εργασία ανά ηλικιακή ομάδα								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ταξίδια	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	0	.0%	7	20.0%	7	20.0%
		21 - 23	0	.0%	10	28.6%	10	28.6%
		24 - 26	0	.0%	9	25.7%	9	25.7%
		27 - 30	0	.0%	9	25.7%	9	25.7%
Καινούργιες γνωριμίες	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	2	5.7%	5	14.3%	7	20.0%
		21 - 23	0	.0%	10	28.6%	10	28.6%
		24 - 26	2	5.7%	7	20.0%	9	25.7%

		27 - 30	1	2.9%	8	22.9%	9	25.7%
Επαγγελματική εμπειρία	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	0	.0%	7	20.0%	7	20.0%
		21 - 23	4	11.4%	6	17.1%	10	28.6%
		24 - 26	2	5.7%	7	20.0%	9	25.7%
		27 - 30	1	2.9%	8	22.9%	9	25.7%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	6	17.1%	1	2.9%	7	20.0%
		21 - 23	9	25.7%	1	2.9%	10	28.6%
		24 - 26	8	22.9%	1	2.9%	9	25.7%
		27 - 30	9	25.7%	0	.0%	9	25.7%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ταξίδια	-	-	-
Καινούργιες γνωριμίες	3.370	3	.338
Επαγγελματική εμπειρία	4.722	3	.193
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	1.236	3	.744

Εθελοντική εργασία ανά εκπαιδευτικό επίπεδο								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ταξίδια	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	0	.0%	2	5.7%	2	5.7%
		Λύκειο	0	.0%	8	22.9%	8	22.9%
		Τεχνική Σχολή	0	.0%	3	8.6%	3	8.6%
		Τ.Ε.Ι.	0	.0%	14	40.0%	14	40.0%
		Πανεπιστήμιο	0	.0%	7	20.0%	7	20.0%
		Άλλο	0	.0%	1	2.9%	1	2.9%
Καινούργιες γνωριμίες	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	0	.0%	2	5.7%	2	5.7%
		Λύκειο	3	8.6%	5	14.3%	8	22.9%
		Τεχνική Σχολή	0	.0%	3	8.6%	3	8.6%
		Τ.Ε.Ι.	1	2.9%	13	37.1%	14	40.0%
		Πανεπιστήμιο	1	2.9%	6	17.1%	7	20.0%
		Άλλο	0	.0%	1	2.9%	1	2.9%
Επαγγελματική εμπειρία	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	0	.0%	2	5.7%	2	5.7%
		Λύκειο	1	2.9%	7	20.0%	8	22.9%

		Τεχνική Σχολή	0	.0%	3	8.6%	3	8.6%
		Τ.Ε.Ι.	5	14.3%	9	25.7%	14	40.0%
		Πανεπιστήμιο	1	2.9%	6	17.1%	7	20.0%
		Άλλο	0	.0%	1	2.9%	1	2.9%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	2	5.7%	0	.0%	2	5.7%
		Λύκειο	7	20.0%	1	2.9%	8	22.9%
		Τεχνική Σχολή	3	8.6%	0	.0%	3	8.6%
		Τ.Ε.Ι.	13	37.1%	1	2.9%	14	40.0%
		Πανεπιστήμιο	6	17.1%	1	2.9%	7	20.0%
		Άλλο	1	2.9%	0	.0%	1	2.9%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ταξίδια	-	-	-
Καινούργιες γνωριμίες	5.104	5	.403
Επαγγελματική εμπειρία	4.085	5	.537
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	1.048	5	.959

Εθελοντική εργασία ανά επάγγελμα								
		Ναι		Όχι		Σύνολο		
		N	%	N	%	N	%	
Ταξίδια	Επάγγελμα	1	0	.0%	4	11.4%	4	11.4%
		2	0	.0%	8	22.9%	8	22.9%
		3	0	.0%	5	14.3%	5	14.3%
		5	0	.0%	1	2.9%	1	2.9%
		7	0	.0%	5	14.3%	5	14.3%
		8	0	.0%	12	34.3%	12	34.3%
Καινούργιες γνωριμίες	Επάγγελμα	1	1	2.9%	3	8.6%	4	11.4%
		2	1	2.9%	7	20.0%	8	22.9%
		3	1	2.9%	4	11.4%	5	14.3%
		5	0	.0%	1	2.9%	1	2.9%
		7	0	.0%	5	14.3%	5	14.3%
		8	2	5.7%	10	28.6%	12	34.3%
Επαγγελματική εμπειρία	Επάγγελμα	1	0	.0%	4	11.4%	4	11.4%

		2	2	5.7%	6	17.1%	8	22.9%
		3	0	.0%	5	14.3%	5	14.3%
		5	0	.0%	1	2.9%	1	2.9%
		7	2	5.7%	3	8.6%	5	14.3%
		8	3	8.6%	9	25.7%	12	34.3%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	Επάγγελμα	1	4	11.4%	0	.0%	4	11.4%
		2	8	22.9%	0	.0%	8	22.9%
		3	5	14.3%	0	.0%	5	14.3%
		5	1	2.9%	0	.0%	1	2.9%
		7	4	11.4%	1	2.9%	5	14.3%
		8	10	28.6%	2	5.7%	12	34.3%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ταξίδια	-	-	-
Καινούργιες γνωριμίες	1.585	5	.903
Επαγγελματική εμπειρία	4.063	5	.540
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	3.524	5	.620

Εθελοντική εργασία ανά οικογενειακή κατάσταση								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			Count	%	Count	%	Count	%
Ταξίδια	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	0	.0%	29	82.9%	29	82.9%
		Έγγαμος	0	.0%	6	17.1%	6	17.1%
Καινούργιες γνωριμίες	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	4	11.4%	25	71.4%	29	82.9%
		Έγγαμος	1	2.9%	5	14.3%	6	17.1%
Επαγγελματική εμπειρία	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	7	20.0%	22	62.9%	29	82.9%
		Έγγαμος	0	.0%	6	17.1%	6	17.1%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	26	74.3%	3	8.6%	29	82.9%
		Έγγαμος	6	17.1%	0	.0%	6	17.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ταξίδια	-	-	-

Καινούργιες γνωριμίες	.034	1	.855
Επαγγελματική εμπειρία	1.810	1	.178
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	.679	1	.410

Εθελοντική εργασία ανά τόπο κατοικίας								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ταξίδια	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	0	.0%	15	42.9%	15	42.9%
		Πόλη	0	.0%	20	57.1%	20	57.1%
Καινούργιες γνωριμίες	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	2	5.7%	13	37.1%	15	42.9%
		Πόλη	3	8.6%	17	48.6%	20	57.1%
Επαγγελματική εμπειρία	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	2	5.7%	13	37.1%	15	42.9%
		Πόλη	5	14.3%	15	42.9%	20	57.1%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	14	40.0%	1	2.9%	15	42.9%
		Πόλη	18	51.4%	2	5.7%	20	57.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ταξίδια	-	-	-
Καινούργιες γνωριμίες	.019	1	.889
Επαγγελματική εμπειρία	.729	1	.393
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	.122	1	.727

Εθελοντική εργασία ανά οικονομική κατάσταση								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ταξίδια	Οικονομική κατάσταση	Πολύ καλή	0	.0%	3	8.6%	3	8.6%
		Καλή	0	.0%	19	54.3%	19	54.3%
		Μέτρια	0	.0%	10	28.6%	10	28.6%
		Κακή	0	.0%	3	8.6%	3	8.6%
Καινούργιες γνωριμίες	Οικονομική κατάσταση	Πολύ καλή	2	5.7%	1	2.9%	3	8.6%
		Καλή	2	5.7%	17	48.6%	19	54.3%

		Μέτρια	1	2.9%	9	25.7%	10	28.6%
		Κακή	0	.0%	3	8.6%	3	8.6%
Επαγγελματική εμπειρία	Οικονομική κατάσταση	Πολύ καλή	0	.0%	3	8.6%	3	8.6%
		Καλή	3	8.6%	16	45.7%	19	54.3%
		Μέτρια	3	8.6%	7	20.0%	10	28.6%
		Κακή	1	2.9%	2	5.7%	3	8.6%
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	Οικονομική κατάσταση	Πολύ καλή	2	5.7%	1	2.9%	3	8.6%
		Καλή	19	54.3%	0	.0%	19	54.3%
		Μέτρια	8	22.9%	2	5.7%	10	28.6%
		Κακή	3	8.6%	0	.0%	3	8.6%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ταξίδια	-	-	-
Καινούργιες γνωριμίες	7.592	3	.055
Επαγγελματική εμπειρία	1.919	3	.589
Προσφορά στο κοινωνικό σύνολο	6.076	3	.108

Γ.4.3 ανά φύλο

			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	Φύλο	Ανδρας	15	23.1%	20	30.8%	35	53.8%
		Γυναίκα	25	38.5%	5	7.7%	30	46.2%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	Φύλο	Ανδρας	16	24.6%	19	29.2%	35	53.8%
		Γυναίκα	15	23.1%	15	23.1%	30	46.2%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	Φύλο	Ανδρας	14	21.5%	21	32.3%	35	53.8%
		Γυναίκα	6	9.2%	24	36.9%	30	46.2%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	Φύλο	Ανδρας	4	6.2%	31	47.7%	35	53.8%
		Γυναίκα	0	.0%	30	46.2%	30	46.2%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	Φύλο	Ανδρας	8	12.3%	27	41.5%	35	53.8%
		Γυναίκα	3	4.6%	27	41.5%	30	46.2%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value

Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	11.182	1	.001
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	.119	1	.730
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	3.033	1	.082
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	3.653	1	.056
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	1.899	1	.168

Γ.4.3 ανά ηλικιακή ομάδα								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	4	6.2%	5	7.7%	9	13.8%
		21 - 23	17	26.2%	9	13.8%	26	40.0%
		24 - 26	11	16.9%	4	6.2%	15	23.1%
		27 - 30	8	12.3%	7	10.8%	15	23.1%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	5	7.7%	4	6.2%	9	13.8%
		21 - 23	12	18.5%	14	21.5%	26	40.0%
		24 - 26	9	13.8%	6	9.2%	15	23.1%
		27 - 30	5	7.7%	10	15.4%	15	23.1%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	3	4.6%	6	9.2%	9	13.8%
		21 - 23	10	15.4%	16	24.6%	26	40.0%
		24 - 26	3	4.6%	12	18.5%	15	23.1%
		27 - 30	4	6.2%	11	16.9%	15	23.1%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	0	.0%	9	13.8%	9	13.8%
		21 - 23	2	3.1%	24	36.9%	26	40.0%
		24 - 26	0	.0%	15	23.1%	15	23.1%
		27 - 30	2	3.1%	13	20.0%	15	23.1%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	2	3.1%	7	10.8%	9	13.8%
		21 - 23	1	1.5%	25	38.5%	26	40.0%

		24 - 26	2	3.1%	13	20.0%	15	23.1%
		27 - 30	6	9.2%	9	13.8%	15	23.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	2.582	3	.461
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	2.398	3	.494
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	1.685	3	.640
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	3.019	3	.389
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	9.162	3	.027

Γ.4.3 ανά εκπαιδευτικό επίπεδο								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	2	3.1%	1	1.5%	3	4.6%
		Λύκειο	11	16.9%	4	6.2%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	5	7.7%	7	10.8%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	20	30.8%	7	10.8%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	2	3.1%	6	9.2%	8	12.3%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	0	.0%	3	4.6%	3	4.6%
		Λύκειο	8	12.3%	7	10.8%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	6	9.2%	6	9.2%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	13	20.0%	14	21.5%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	4	6.2%	4	6.2%	8	12.3%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	1	1.5%	2	3.1%	3	4.6%
		Λύκειο	2	3.1%	13	20.0%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	5	7.7%	7	10.8%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	7	10.8%	20	30.8%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	5	7.7%	3	4.6%	8	12.3%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	0	.0%	3	4.6%	3	4.6%
		Λύκειο	0	.0%	15	23.1%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	1	1.5%	11	16.9%	12	18.5%

		Τ.Ε.Ι.	1	1.5%	26	40.0%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	2	3.1%	6	9.2%	8	12.3%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	2	3.1%	1	1.5%	3	4.6%
		Λύκειο	4	6.2%	11	16.9%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	2	3.1%	10	15.4%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	2	3.1%	25	38.5%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	1	1.5%	7	10.8%	8	12.3%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	9.222	4	.056
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	2.972	4	.563
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	6.898	4	.141
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	6.480	4	.166
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	8.144	4	.086

Γ.4.3 ανά επάγγελμα								
		Ναι		Όχι		Σύνολο		
		N	%	N	%	N	%	
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	Επάγγελμα	1	3	4.6%	3	4.6%	6	9.2%
		2	17	26.2%	9	13.8%	26	40.0%
		3	4	6.2%	4	6.2%	8	12.3%
		4	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		6	1	1.5%	0	.0%	1	1.5%
		7	14	21.5%	4	6.2%	18	27.7%
		8	1	1.5%	4	6.2%	5	7.7%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	Επάγγελμα	1	3	4.6%	3	4.6%	6	9.2%
		2	12	18.5%	14	21.5%	26	40.0%
		3	2	3.1%	6	9.2%	8	12.3%
		4	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		6	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		7	12	18.5%	6	9.2%	18	27.7%
		8	2	3.1%	3	4.6%	5	7.7%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	Επάγγελμα	1	0	.0%	6	9.2%	6	9.2%

		2	10	15.4%	16	24.6%	26	40.0%
		3	2	3.1%	6	9.2%	8	12.3%
		4	1	1.5%	0	.0%	1	1.5%
		6	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		7	4	6.2%	14	21.5%	18	27.7%
		8	3	4.6%	2	3.1%	5	7.7%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	Επάγγελμα	1	1	1.5%	5	7.7%	6	9.2%
		2	1	1.5%	25	38.5%	26	40.0%
		3	1	1.5%	7	10.8%	8	12.3%
		4	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		6	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		7	0	.0%	18	27.7%	18	27.7%
		8	1	1.5%	4	6.2%	5	7.7%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	Επάγγελμα	1	2	3.1%	4	6.2%	6	9.2%
		2	4	6.2%	22	33.8%	26	40.0%
		3	2	3.1%	6	9.2%	8	12.3%
		4	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		6	1	1.5%	0	.0%	1	1.5%
		7	1	1.5%	17	26.2%	18	27.7%
		8	1	1.5%	4	6.2%	5	7.7%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	8.826	6	.184
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	6.229	6	.398
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	8.831	6	.183
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	4.917	6	.554
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	8.365	6	.213

Γ.4.3 ανά οικογενειακή κατάσταση								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ανθρωπιστική εθελοντική	Οικογενειακή	Άγαμος	33	50.8%	19	29.2%	52	80.0%

εργασία	κατάσταση	Έγγαμος	7	10.8%	4	6.2%	11	16.9%
		Διαζευγμένοι	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	27	41.5%	25	38.5%	52	80.0%
		Έγγαμος	4	6.2%	7	10.8%	11	16.9%
		Διαζευγμένοι	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	16	24.6%	36	55.4%	52	80.0%
		Έγγαμος	2	3.1%	9	13.8%	11	16.9%
		Διαζευγμένοι	2	3.1%	0	.0%	2	3.1%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	3	4.6%	49	75.4%	52	80.0%
		Έγγαμος	0	.0%	11	16.9%	11	16.9%
		Διαζευγμένοι	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	7	10.8%	45	69.2%	52	80.0%
		Έγγαμος	3	4.6%	8	12.3%	11	16.9%
		Διαζευγμένοι	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	3.302	2	.192
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	2.763	2	.251
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	5.318	2	.070
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	7.392	2	.025
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	2.838	2	.242

Γ.4.3 ανά τόπο κατοικίας

			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	16	24.6%	6	9.2%	22	33.8%
		Πόλη	24	36.9%	19	29.2%	43	66.2%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	7	10.8%	15	23.1%	22	33.8%
		Πόλη	24	36.9%	19	29.2%	43	66.2%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	6	9.2%	16	24.6%	22	33.8%
		Πόλη	14	21.5%	29	44.6%	43	66.2%

Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	0	.0%	22	33.8%	22	33.8%
		Πόλη	4	6.2%	39	60.0%	43	66.2%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	5	7.7%	17	26.2%	22	33.8%
		Πόλη	6	9.2%	37	56.9%	43	66.2%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	1.759	1	.185
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	3.359	1	.067
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	.191	1	.662
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	2.181	1	.140
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	.797	1	.372

Γ.4.3 ανά οικονομική κατάσταση								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	Οικονομική κατάσταση	Καλή	22	33.8%	12	18.5%	34	52.3%
		Μέτρια	13	20.0%	10	15.4%	23	35.4%
		Κακή	4	6.2%	2	3.1%	6	9.2%
		Πολύ κακή	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	Οικονομική κατάσταση	Καλή	13	20.0%	21	32.3%	34	52.3%
		Μέτρια	13	20.0%	10	15.4%	23	35.4%
		Κακή	4	6.2%	2	3.1%	6	9.2%
		Πολύ κακή	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	Οικονομική κατάσταση	Καλή	14	21.5%	20	30.8%	34	52.3%
		Μέτρια	5	7.7%	18	27.7%	23	35.4%
		Κακή	1	1.5%	5	7.7%	6	9.2%
		Πολύ κακή	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	Οικονομική κατάσταση	Καλή	2	3.1%	32	49.2%	34	52.3%
		Μέτρια	2	3.1%	21	32.3%	23	35.4%
		Κακή	0	.0%	6	9.2%	6	9.2%

		Πολύ κακή	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	Οικονομική κατάσταση	Καλή	7	10.8%	27	41.5%	34	52.3%
		Μέτρια	3	4.6%	20	30.8%	23	35.4%
		Κακή	0	.0%	6	9.2%	6	9.2%
		Πολύ κακή	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Ανθρωπιστική εθελοντική εργασία	.568	3	.904
Περιβαλλοντική εθελοντική εργασία	2.808	3	.422
Εθελοντική εργασία σε αθλητικά θέματα	4.058	3	.255
Εθελοντική εργασία για πολιτικά θέματα	.786	3	.853
Εθελοντική εργασία για πολιτιστικά θέματα	3.350	3	.341

Γ.4.4 ανά φύλο								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Έλλειψη χρόνου	Φύλο	Ανδρας	17	26.2%	18	27.7%	35	53.8%
		Γυναίκα	21	32.3%	9	13.8%	30	46.2%
Φόρτο εργασίας	Φύλο	Ανδρας	18	27.7%	17	26.2%	35	53.8%
		Γυναίκα	16	24.6%	14	21.5%	30	46.2%
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	Φύλο	Ανδρας	4	6.2%	31	47.7%	35	53.8%
		Γυναίκα	5	7.7%	25	38.5%	30	46.2%
Κόστος	Φύλο	Ανδρας	3	4.6%	32	49.2%	35	53.8%
		Γυναίκα	2	3.1%	28	43.1%	30	46.2%
Ηλικία	Φύλο	Ανδρας	2	3.1%	33	50.8%	35	53.8%
		Γυναίκα	2	3.1%	28	43.1%	30	46.2%
Έλλειψη ενημέρωσης	Φύλο	Ανδρας	17	26.2%	18	27.7%	35	53.8%
		Γυναίκα	19	29.2%	11	16.9%	30	46.2%
Έλλειψη προσόντων	Φύλο	Ανδρας	9	13.8%	26	40.0%	35	53.8%
		Γυναίκα	5	7.7%	25	38.5%	30	46.2%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	Φύλο	Ανδρας	15	23.1%	20	30.8%	35	53.8%
		Γυναίκα	8	12.3%	22	33.8%	30	46.2%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Έλλειψη χρόνου	3.055	1	.081
Φόρτο εργασίας	.023	1	.878
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	.372	1	.542
Κόστος	.083	1	.774
Ηλικία	.025	1	.873
Έλλειψη ενημέρωσης	1.425	1	.233
Έλλειψη προσόντων	.782	1	.376
Έλλειψη ενδιαφέροντος	1.852	1	.174

Γ.4.4 ανά ηλικιακή ομάδα									
			Ναι		Όχι		Σύνολο		
			N	%	N	%	N	%	
Έλλειψη χρόνου	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	5	7.7%	4	6.2%	9	13.8%	
		21 - 23	14	21.5%	12	18.5%	26	40.0%	
		24 - 26	9	13.8%	6	9.2%	15	23.1%	
		27 - 30	10	15.4%	5	7.7%	15	23.1%	
Φόρτο εργασίας	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	2	3.1%	7	10.8%	9	13.8%	
		21 - 23	17	26.2%	9	13.8%	26	40.0%	
		24 - 26	5	7.7%	10	15.4%	15	23.1%	
		27 - 30	10	15.4%	5	7.7%	15	23.1%	
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	1	1.5%	8	12.3%	9	13.8%	
		21 - 23	5	7.7%	21	32.3%	26	40.0%	
		24 - 26	1	1.5%	14	21.5%	15	23.1%	
		27 - 30	2	3.1%	13	20.0%	15	23.1%	
Κόστος	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	1	1.5%	8	12.3%	9	13.8%	
		21 - 23	4	6.2%	22	33.8%	26	40.0%	
		24 - 26	0	.0%	15	23.1%	15	23.1%	
		27 - 30	0	.0%	15	23.1%	15	23.1%	
Ηλικία	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	1	1.5%	8	12.3%	9	13.8%	
		21 - 23	1	1.5%	25	38.5%	26	40.0%	
		24 - 26	0	.0%	15	23.1%	15	23.1%	
		27 - 30	2	3.1%	13	20.0%	15	23.1%	

Έλλειψη ενημέρωσης	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	4	6.2%	5	7.7%	9	13.8%
		21 - 23	15	23.1%	11	16.9%	26	40.0%
		24 - 26	11	16.9%	4	6.2%	15	23.1%
		27 - 30	6	9.2%	9	13.8%	15	23.1%
Έλλειψη προσόντων	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	3	4.6%	6	9.2%	9	13.8%
		21 - 23	4	6.2%	22	33.8%	26	40.0%
		24 - 26	3	4.6%	12	18.5%	15	23.1%
		27 - 30	4	6.2%	11	16.9%	15	23.1%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	Ηλικιακές ομάδες	18 - 20	3	4.6%	6	9.2%	9	13.8%
		21 - 23	11	16.9%	15	23.1%	26	40.0%
		24 - 26	3	4.6%	12	18.5%	15	23.1%
		27 - 30	6	9.2%	9	13.8%	15	23.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Έλλειψη χρόνου	.690	3	.876
Φόρτο εργασίας	8.452	3	.038
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	1.340	3	.720
Κόστος	4.815	3	.186
Ηλικία	2.945	3	.400
Έλλειψη ενημέρωσης	3.884	3	.274
Έλλειψη προσόντων	1.578	3	.664
Έλλειψη ενδιαφέροντος	2.254	3	.521

Γ.4.4 ανά εκπαιδευτικό επίπεδο								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Έλλειψη χρόνου	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	3	4.6%	0	.0%	3	4.6%
		Λύκειο	10	15.4%	5	7.7%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	6	9.2%	6	9.2%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	14	21.5%	13	20.0%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	5	7.7%	3	4.6%	8	12.3%
Φόρτο εργασίας	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	2	3.1%	1	1.5%	3	4.6%
		Λύκειο	6	9.2%	9	13.8%	15	23.1%

		Τεχνική Σχολή	8	12.3%	4	6.2%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	14	21.5%	13	20.0%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	4	6.2%	4	6.2%	8	12.3%
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	1	1.5%	2	3.1%	3	4.6%
		Λύκειο	1	1.5%	14	21.5%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	4	6.2%	8	12.3%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	3	4.6%	24	36.9%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	0	.0%	8	12.3%	8	12.3%
Κόστος	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	0	.0%	3	4.6%	3	4.6%
		Λύκειο	0	.0%	15	23.1%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	2	3.1%	10	15.4%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	3	4.6%	24	36.9%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	0	.0%	8	12.3%	8	12.3%
Ηλικία	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	0	.0%	3	4.6%	3	4.6%
		Λύκειο	1	1.5%	14	21.5%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	1	1.5%	11	16.9%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	1	1.5%	26	40.0%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	1	1.5%	7	10.8%	8	12.3%
Έλλειψη ενημέρωσης	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	2	3.1%	1	1.5%	3	4.6%
		Λύκειο	6	9.2%	9	13.8%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	7	10.8%	5	7.7%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	17	26.2%	10	15.4%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	4	6.2%	4	6.2%	8	12.3%
Έλλειψη προσόντων	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	1	1.5%	2	3.1%	3	4.6%
		Λύκειο	4	6.2%	11	16.9%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	1	1.5%	11	16.9%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	7	10.8%	20	30.8%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	1	1.5%	7	10.8%	8	12.3%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	Επίπεδο εκπαίδευσης	Γυμνάσιο	0	.0%	3	4.6%	3	4.6%
		Λύκειο	4	6.2%	11	16.9%	15	23.1%
		Τεχνική Σχολή	2	3.1%	10	15.4%	12	18.5%
		Τ.Ε.Ι.	12	18.5%	15	23.1%	27	41.5%
		Πανεπιστήμιο	5	7.7%	3	4.6%	8	12.3%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Έλλειψη χρόνου	3.441	4	.487
Φόρτο εργασίας	2.170	4	.705
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	6.878	4	.142
Κόστος	3.972	4	.410
Ηλικία	1.141	4	.888
Έλλειψη ενημέρωσης	2.355	4	.671
Έλλειψη προσόντων	2.413	4	.660
Έλλειψη ενδιαφέροντος	7.522	4	.111

Γ.4.4 ανά επάγγελμα								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Έλλειψη χρόνου	Επάγγελμα	1	4	6.2%	2	3.1%	6	9.2%
		2	19	29.2%	7	10.8%	26	40.0%
		3	2	3.1%	6	9.2%	8	12.3%
		4	1	1.5%	0	.0%	1	1.5%
		6	1	1.5%	0	.0%	1	1.5%
		7	10	15.4%	8	12.3%	18	27.7%
		8	1	1.5%	4	6.2%	5	7.7%
		Φόρτο εργασίας	Επάγγελμα	1	3	4.6%	3	4.6%
2	17			26.2%	9	13.8%	26	40.0%
3	6			9.2%	2	3.1%	8	12.3%
4	0			.0%	1	1.5%	1	1.5%
6	1			1.5%	0	.0%	1	1.5%
7	3			4.6%	15	23.1%	18	27.7%
8	4			6.2%	1	1.5%	5	7.7%
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	Επάγγελμα			1	0	.0%	6	9.2%
		2	2	3.1%	24	36.9%	26	40.0%
		3	3	4.6%	5	7.7%	8	12.3%
		4	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		6	1	1.5%	0	.0%	1	1.5%
		7	2	3.1%	16	24.6%	18	27.7%
		8	1	1.5%	4	6.2%	5	7.7%
		Κόστος	Επάγγελμα	1	0	.0%	6	9.2%

		2	2	3.1%	24	36.9%	26	40.0%
		3	1	1.5%	7	10.8%	8	12.3%
		4	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		6	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		7	0	.0%	18	27.7%	18	27.7%
		8	2	3.1%	3	4.6%	5	7.7%
Ηλικία	Επάγγελμα	1	1	1.5%	5	7.7%	6	9.2%
		2	2	3.1%	24	36.9%	26	40.0%
		3	1	1.5%	7	10.8%	8	12.3%
		4	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		6	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		7	0	.0%	18	27.7%	18	27.7%
		8	0	.0%	5	7.7%	5	7.7%
Έλλειψη ενημέρωσης	Επάγγελμα	1	3	4.6%	3	4.6%	6	9.2%
		2	16	24.6%	10	15.4%	26	40.0%
		3	3	4.6%	5	7.7%	8	12.3%
		4	1	1.5%	0	.0%	1	1.5%
		6	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		7	11	16.9%	7	10.8%	18	27.7%
		8	2	3.1%	3	4.6%	5	7.7%
Έλλειψη προσόντων	Επάγγελμα	1	0	.0%	6	9.2%	6	9.2%
		2	5	7.7%	21	32.3%	26	40.0%
		3	2	3.1%	6	9.2%	8	12.3%
		4	1	1.5%	0	.0%	1	1.5%
		6	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		7	6	9.2%	12	18.5%	18	27.7%
		8	0	.0%	5	7.7%	5	7.7%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	Επάγγελμα	1	2	3.1%	4	6.2%	6	9.2%
		2	7	10.8%	19	29.2%	26	40.0%
		3	3	4.6%	5	7.7%	8	12.3%
		4	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		6	0	.0%	1	1.5%	1	1.5%
		7	8	12.3%	10	15.4%	18	27.7%
		8	3	4.6%	2	3.1%	5	7.7%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Έλλειψη χρόνου	10.671	6	.099
Φόρτο εργασίας	16.157	6	.013
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	12.196	6	.058
Κόστος	9.777	6	.134
Ηλικία	3.452	6	.750
Έλλειψη ενημέρωσης	4.269	6	.640
Έλλειψη προσόντων	8.557	6	.200
Έλλειψη ενδιαφέροντος	3.907	6	.689

Γ.4.4 ανά οικογενειακή κατάσταση								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Έλλειψη χρόνου	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	27	41.5%	25	38.5%	52	80.0%
		Έγγαμος	9	13.8%	2	3.1%	11	16.9%
		Διαζευγμένος	2	3.1%	0	.0%	2	3.1%
Φόρτο εργασίας	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	27	41.5%	25	38.5%	52	80.0%
		Έγγαμος	7	10.8%	4	6.2%	11	16.9%
		Διαζευγμένος	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	6	9.2%	46	70.8%	52	80.0%
		Έγγαμος	2	3.1%	9	13.8%	11	16.9%
		Διαζευγμένος	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Κόστος	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	4	6.2%	48	73.8%	52	80.0%
		Έγγαμος	0	.0%	11	16.9%	11	16.9%
		Διαζευγμένος	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Ηλικία	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	2	3.1%	50	76.9%	52	80.0%
		Έγγαμος	1	1.5%	10	15.4%	11	16.9%
		Διαζευγμένος	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Έλλειψη ενημέρωσης	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	31	47.7%	21	32.3%	52	80.0%
		Έγγαμος	3	4.6%	8	12.3%	11	16.9%
		Διαζευγμένος	2	3.1%	0	.0%	2	3.1%
Έλλειψη προσόντων	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	11	16.9%	41	63.1%	52	80.0%

		Έγγαμος	2	3.1%	9	13.8%	11	16.9%
		Διαζευγμένος	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	19	29.2%	33	50.8%	52	80.0%
		Έγγαμος	3	4.6%	8	12.3%	11	16.9%
		Διαζευγμένος	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Έλλειψη χρόνου	4.808	2	.090
Φόρτο εργασίας	2.763	2	.251
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	2.597	2	.273
Κόστος	5.958	2	.051
Ηλικία	7.302	2	.026
Έλλειψη ενημέρωσης	5.506	2	.064
Έλλειψη προσόντων	1.037	2	.596
Έλλειψη ενδιαφέροντος	.534	2	.766

Γ.4.4 ανά τόπο κατοικίας								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Έλλειψη χρόνου	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	13	20.0%	9	13.8%	22	33.8%
		Πόλη	25	38.5%	18	27.7%	43	66.2%
Φόρτο εργασίας	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	12	18.5%	10	15.4%	22	33.8%
		Πόλη	22	33.8%	21	32.3%	43	66.2%
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	6	9.2%	16	24.6%	22	33.8%
		Πόλη	3	4.6%	40	61.5%	43	66.2%
Κόστος	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	3	4.6%	19	29.2%	22	33.8%
		Πόλη	2	3.1%	41	63.1%	43	66.2%
Ηλικία	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	1	1.5%	21	32.3%	22	33.8%
		Πόλη	3	4.6%	40	61.5%	43	66.2%
Έλλειψη ενημέρωσης	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	13	20.0%	9	13.8%	22	33.8%
		Πόλη	23	35.4%	20	30.8%	43	66.2%
Έλλειψη προσόντων	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	6	9.2%	16	24.6%	22	33.8%
		Πόλη	8	12.3%	35	53.8%	43	66.2%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	Τόπος κατοικίας	Επαρχία - χωριό	5	7.7%	17	26.2%	22	33.8%

		Πόλη	18	27.7%	25	38.5%	43	66.2%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Έλλειψη χρόνου	.005	1	.941
Φόρτο εργασίας	.067	1	.796
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	5.026	1	.025
Κόστος	1.655	1	.198
Ηλικία	.149	1	.700
Έλλειψη ενημέρωσης	.185	1	.667
Έλλειψη προσόντων	.647	1	.421
Έλλειψη ενδιαφέροντος	2.330	1	.127

Γ.4.4 ανά οικονομική κατάσταση								
			Ναι		Όχι		Σύνολο	
			N	%	N	%	N	%
Έλλειψη χρόνου	Οικονομική κατάσταση	Καλή	20	30.8%	14	21.5%	34	52.3%
		Μέτρια	12	18.5%	11	16.9%	23	35.4%
		Κακή	5	7.7%	1	1.5%	6	9.2%
		Πολύ κακή	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Φόρτο εργασίας	Οικονομική κατάσταση	Καλή	18	27.7%	16	24.6%	34	52.3%
		Μέτρια	12	18.5%	11	16.9%	23	35.4%
		Κακή	3	4.6%	3	4.6%	6	9.2%
		Πολύ κακή	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	Οικονομική κατάσταση	Καλή	5	7.7%	29	44.6%	34	52.3%
		Μέτρια	4	6.2%	19	29.2%	23	35.4%
		Κακή	0	.0%	6	9.2%	6	9.2%
		Πολύ κακή	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Κόστος	Οικονομική κατάσταση	Καλή	2	3.1%	32	49.2%	34	52.3%
		Μέτρια	3	4.6%	20	30.8%	23	35.4%
		Κακή	0	.0%	6	9.2%	6	9.2%
		Πολύ κακή	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Ηλικία	Οικονομική κατάσταση	Καλή	3	4.6%	31	47.7%	34	52.3%
		Μέτρια	1	1.5%	22	33.8%	23	35.4%

		Κακή	0	.0%	6	9.2%	6	9.2%
		Πολύ κακή	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Έλλειψη ενημέρωσης	Οικονομική κατάσταση	Καλή	20	30.8%	14	21.5%	34	52.3%
		Μέτρια	12	18.5%	11	16.9%	23	35.4%
		Κακή	3	4.6%	3	4.6%	6	9.2%
		Πολύ κακή	1	1.5%	1	1.5%	2	3.1%
Έλλειψη προσόντων	Οικονομική κατάσταση	Καλή	5	7.7%	29	44.6%	34	52.3%
		Μέτρια	5	7.7%	18	27.7%	23	35.4%
		Κακή	4	6.2%	2	3.1%	6	9.2%
		Πολύ κακή	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%
Έλλειψη ενδιαφέροντος	Οικονομική κατάσταση	Καλή	10	15.4%	24	36.9%	34	52.3%
		Μέτρια	9	13.8%	14	21.5%	23	35.4%
		Κακή	4	6.2%	2	3.1%	6	9.2%
		Πολύ κακή	0	.0%	2	3.1%	2	3.1%

Pearson Chi-Square

	Value	df	P-value
Έλλειψη χρόνου	1.964	3	.580
Φόρτο εργασίας	.023	3	.999
Δε γνωρίζω ξένες γλώσσες	1.549	3	.671
Κόστος	1.751	3	.626
Ηλικία	1.074	3	.783
Έλλειψη ενημέρωσης	.353	3	.950
Έλλειψη προσόντων	8.719	3	.033
Έλλειψη ενδιαφέροντος	4.335	3	.228